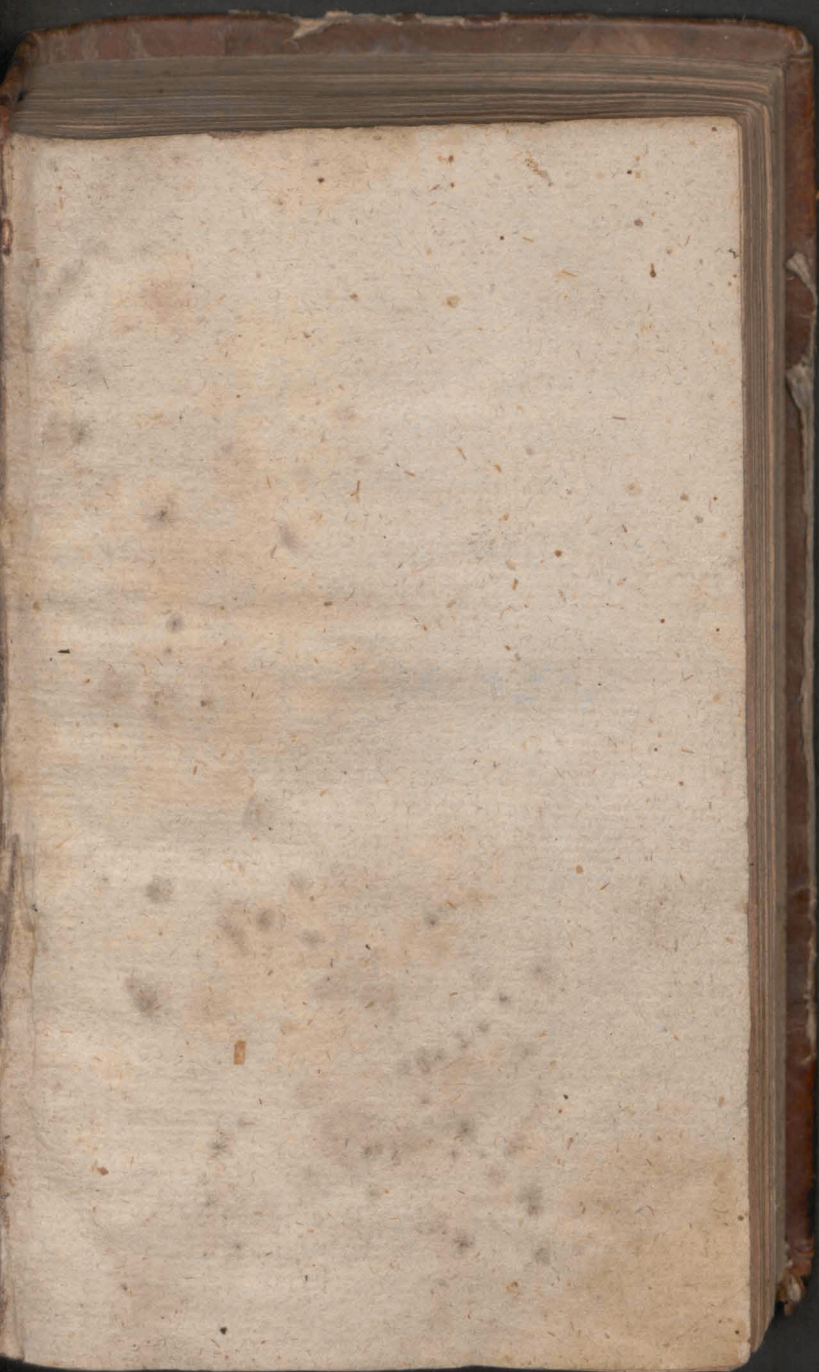
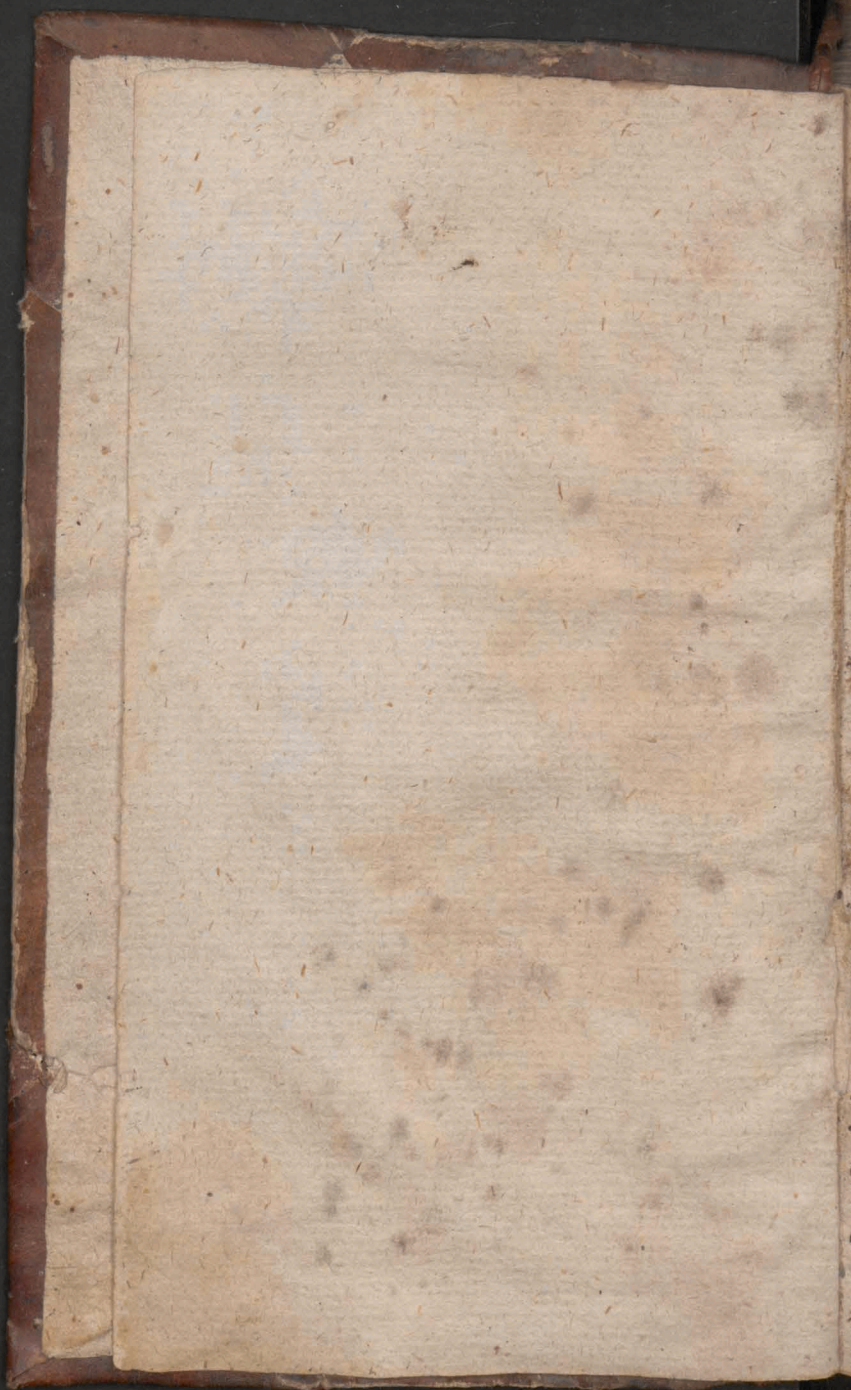

6
70
10

82
18

200

RUDIMENTA
HISTORICA

SIVE,

Brevis, facilisque Methodus

Juventutem Orthodoxam notitiâ

Historicâ imbuendi,

Pro

Gymnasiis Societatis JESU:

AUTHORE

Ejusdem Societatis Sacerdote

OPUSCULUM
SEXTUM,

Descriptio Germaniæ & Continuatio
MONARCHIÆ ROMANÆ.

Cum Facultate Superiorum

Juxtâ Exemplar Vratisl: & Brunsbergensē
cum actuario.

CALISSI,

Typis S.R.M.Coll: Soc: Jesu. A. D. 1758.

PRÆFATIO.

HOc quoque Opusculum, perinde ac priora quinque non nisi orthodoxæ Juventutis, quæ in Gymnasis nostris instituendam suscepimus, commodo atque utilitati dicatum est, quo Romanorum Imperatores Christianos summam per censemus; quosdam etiam, idoneorum Scriptorum exemplo, omnino prætermittimus. Quæ verò Historici, à Fide ac veritate Catholica alieni adversus Christi Ecclesiam Romanosq; Pontifices suis passim narrationibus falsò & contumeliosè solent inspergere, vel consulto dissimulavimus vel strictè duntaxat attigimus. plenior rerum hujusmodi cōtroversiarum pertractione ac refutatione Academiis relicta. Adita insuper est seu potius, præmissa ad initium opusculi istius (quod Auctuarii, vices subit præcedentium Quinque Opusculorum) Descriptio imprimis historica Imperii Romano Germanici, tribus Capitibus prioribus exposita tum deinde proponitur quarto Capite Geographica explanatio Circulorum Imperii. Subsequitur demum partitio hujus Opusculi quæ Christianos Imperatores à Constantino Magno ad Franciscum Primum hodie gloriosissimè Imperantem recenses.

) I (

CAPUT I.
De veteri Germania.

§. I.

De situ veteris Germaniæ, ejusq;
partibus potioribus.

1. *Quæ veteris Germaniæ facies?*

Quantum quidem ex Historiographis cõ-
pertum est, erat olim Germania regio am-
plissima; sed hinc sylvis vastissimis, il-
lic locis palustribus, alibi asperis montiũ jugis
impedita. Nequẽ ab horrido, & inculto ter-
ræ ingenio abludebant incolarum mores.

2. *Quæ antiquorum Teutonum origo?*

De hac certi nihil ferẽ constat, idoneorum
auctorum defectu. Quippẽ veteres Germaniæ
populi de literis parum, aut nihil solliciti, ni-
hil admodum ad posterorum memoriam scrip-
to reliquerunt. Cæteram Tuisconem, & Gi-
gantem, & Noëmi filium post diluvium in ter-
ras has immigrasse inter fabulas haud immeri-
tò numeratur. Propior veritati est illorum o-
pinio, qui Teutones primos ex Scythia, Dacia,
Pannonia profectos fuisse perhibent ex pro-
babili conjectura, quã existimant, post Baby-
lonicam linguarum confusionem populos in
diversa abisse non è vestigio, & catervatim,
sed sensim pro temporum vicissitudine, & po-
puli magis in dies magisque augeſcentis multi-
tudine novas quoquoversum colonias dedu-
xisse.

A

3. *Qui-*

3. *Quinam veteris Germaniæ limites?*

Hæc Danubio, Rhenio, Oceano septentrionali, & Vistula flumine conclusa, in quatuor colonias multò frequentissimas dividebatur, è quibus Ingvæones magnū illum terrarum tractum, qui hodie tria Regna Borealia, Daniam, Norwegiam, & Sveciam complectitur, incoluere. Istævones verò Rheni incolæ Frisiam, Groeningam, Westphaliam; Vandali verò Pomeraniam, Saxoniam inferiorē, marchiam Brandenburgicam, & hodiernæ Poloniæ partem obtinebant. Hermiones denique dimidium ferè harum Regionum possidebant per Saxoniam superiorem, Franconiam, Ralatinatum, Bohemiam, Bavariam, Sueviam.

4. *Quibus limitibus Noricum, Vindelicia, & Rhetia terminabatur?*

Noricum, à Romanis ità cognominatum, complectebatur dimidiam Boicæ terræ partem trans Oenum, Salisburgense nempe territorium, Austriam, Styriam, Carinthiam. Vindelicia alteram Bojariæ partem conficiebat. à Danubio ad Alpes usquè pertingens, & lacum Podamicum. Rhetiæ Pars erat Grifonia, Vallis Tellina, Tirolis, atquè illa portio Italiæ, quæ illinc ad usquè Alpes excurrit.

5. *Quæ celebriores erant Germaniæ Urbes Romanorum temporibus?*

Tametsi veteres Germani perpaucas numerarint urbes, in pagis plerumquè commorari soliti; tamen vel ante Romanorum adventum fundatores fuerunt aliquot in Germaniæ urbium-

biūm. Has inter præcipuæ sunt Treviri, urbs Europæ antiquissima, Colonia, Augusta Vindelicorum, Salodorū &c. Hæ subinde à Romanis ampliata, & exo natæ alia nomina acceperunt. Sic Augusta in honorem Cæsaris Augusti Augusta Vindelicorū, Treviri Augusta Trevirorum, & Augusta Rauracorum, inter Basileā & Rhenofeldam pridem diruta, est cognominata. Cæterum Colonia hodieum obtinet nomen ab Agrippina Neronis Matre, quæ hic loci nata traditur, vel certè ab Agrippa (ut alii perhibent) Patre ejusdem, forti defensore, & amico veterum Ubiorum. Atquè indè urbi alterum cognomen, quò Colonia Ubiorum dicitur.

6. *Quæ alia insuper veteris Germanie urbes?*

Juvavia, quasi urbs adjutorii, hodie Salisburgum, à Romanis, ad defendendam circumcirca regionem exædificata erat Moguntiacum, seu Moguntiam condisse fertur Drusus, Romani exercitūs Ductor, Augusti privignus. Extant ibidem in monte Jacobeo hodièquæ rudera tumuli honorarii, ex solido saxo in Drusi honorem excitati. Argentina sive Argentoratium, olim Tribocum, Wormatia, Borbetomagnus & Augusta Vangionum, Spira Nemetes, & Noviomagum: Vienna Austriæ, Vindobona, Juliobona, vel Flaviana, Ratisbona, ad Cæsaris Tiberii gloriam posthumam Augusta Tiberia est appellata.

7. *Quibus nominibus vocabantur veteres Germ.*
 A Romanis dicebantur Germani, idque, ut

nonnulli existimant, ob fraternam in pace, & bello unitatem, & animorum conjunctionem. Ipsimet sese nominabant *Teutonas*, quam nomenclaturam ex aliquorum sententia sibi adscivere à verustissimo etymo Germanico *Theut*. Sonat hoc ipsum DEUM, quo adeò nomine insinuare volebant, se à DEO (ipsis *Theut* dicto) originem trahere. Sed & propter virilem prorsus fortitudinem, & animositatem Alemanni, perinde ac omnes *Viri*, gloriôsè nominabantur, quanquàm id nominis etiam Suevis separatim tribuatur. Alia porrò nomina certis quibusdam Germaniæ nationibus à Romanis indita, cognosci poterunt ex veterum Geographorum monumentis.

8. Unde erui possunt veterum Germanorum acta?

Cùm veteres Germani intermiserint gentis suæ historiam conscribere, necesse erit eandem ab exteris scriptoribus petere. Ex eo genere sunt Julius Cæsar, Livius, Suetonius, Tacitus, pluresquè alii. Hi de Germanis ea scripsere, quæ vel propriâ experienciâ hauserant, vel bona fide aliunde acceperant. Id evenire antè non potuit, quàm Romani cum Teutonibus committerentur. Singularis extat liber à Tacito conscriptus, quò toto tractat de moribus Teutonum. Atque ex hoc potissimùm, excerptus est proximus paragraphus.

§. 2.

De moribus, & ritibus veterum Germanorum.

1. *Quæ se habebat Religio apud veteres Germanos?*

ERANT hi idololatræ, atquæ ea potissimû, quæ sub omnium aspectû cadunt, divinis honoribus prosequabantur, putâ: Solē, Lunam, cæterosquæ planetas cum lucido ignis elemento. Nequæ tamen his Diis suis sana statuebant, rati, nequaquam conveniens esse, magna Numina ædificiorum angustiis velle concludere. Itaque iidem dicabant, vastas & opacas sylvas, & saltus, quos ea propter singulari colebant industria, immolatis ibidem humanis nonnunquam victimis. Aliqui eorum litabant vel ipsi cacodæmoni, qui ab ipsis Swarte vel Tywel, à vetustissimis autem Latinis Tybelinus vocabatur. Hic quidē cultus eò tendebat, ut ne à Tybelino mali quid paterentur. Atq; hæ superstitionis ethnicae tenebræ durabant usquæ ad annum Christi 580, quo magna pars superioris Germaniæ, & nominatim Bojaria Christianæ fidei lumine fuit illustrata. Eadem beata fors obrigit inferiori Germaniæ, operâ S. Bonifacii circa annum 720. ut ad Lutheri usquæ tempora fidei veritas inconcussa persistit.

2. *Quæ indoles, & mores erant veterum Germ.*

ERANT animosi, & bellicosi, cui jam indè à pueritia innutriti, venandi studio, & omne genus laboribus durabantur. Unde ipsis pro-

cera, & robusta corporis habitudo par serendis quibusvis arduis. Libertatis supra ipsam vitam fuerunt amantissimi, cujus conservandæ causâ nullum vitæ periculum reformidabant. Et quamvis extrema eorum facies, gestus minax, & truculentus videretur, tamen insignem animi candorem ab omni fraude, & perfidia alienum, circumferebant. Cæterùm quàm rudes omnium scientiarum erant, tam peritè, & præcipuè tractabant lusum alearum, inpendio, & damno non semel omnium suarum facultatum, ut postremùm suamet personas deponere, ac ludendo perdere non dubitarent. Porro omne genus superstitionum, & hariolationum mirè æstimabant, amabant præterea cantilenas simplice rhythmo ligatas, uti & ad flammantem pyram haustum probatæ cerevisiæ, ubi conventus agere consueverant & de pòtissimis negotiis consultare, atque concludere.

3. *Qua forma fuit Reipublica, atque Regiminis apud priscos Germanos?*

Tametsi sat barbara vivendi ratio apud illos videretur, non defuit tamen suæ Reipublicæ certus ordo. Quippe diversis Teutonum regionibus præerant sui reguli, ex flore nobilitatis electi. His tamen nullum jus fuit absque populi suffragio communi aliquid majoris momenti concludendi, & discernendi; sed id tantùm illis incumbabat, ut intellectâ omnium sententiâ plebiscitum fortiter, & graviter exquerentur. Et verò ad hujusmodi publica gentis,

tis Comitia comparebat quisquē non nisi armatus, & cuius vel minimo jus competebat suam sententiam proponendi. Sed & aliis Germaniæ populis regum vice fuerunt ex communis gremio denominati Duces, quos Republicæ Patres appellabant. Ad id officii non nisi sagacissimi, & fortissimi quique eligebantur. Quem ergo fors ad id dignitatis evexerat, belli tempore ducebat agmen, primus in fronte exercitūs, primus in aggressionē hostiū. Trāsfugæ perfidiam luebant suspendio; socordes & abjecti nimio opere animi bellatores putri lacuna submergebantur. Delicta alia pro rei gravitate mulctabantur per exactionem pecorum nunc majorem, nunc minorem. Quippe argentæ, vel auræ monetæ usus ante Romanorum adventūjerat Germanis incognitus, quorum commercia sola rerum commutatio id temporis absolvebat.

4. *Quem modum veteres Germani tenebant belli tempore?*

Aliqui Germaniæ populi, in primis Suevi, dividebant inter se, Germano sanè candore & fide, militiæ instantis onera. Alternis enim vicibus bellatum ibant, ita quidem, ut pars una expeditioni instaret, altera domi facta tecta conservaret, non tantum sua sed & bellantium foris, & absentium. A primis aded annis militiæ assuescebant ex patrio instituto: spectacula proin non alia dabat gens bellicosa, quam de bellis: quorum studia ipsis in summo pretio. Cæterū agmen, ad quod alterno ordine ex-

peditio bellica devolvebatur, secum abducebat & uxores, & proles, eo fine, ut harum presentia ad certamen fortius incitaret. Quin uxores ipsæ in arma ruebant, ubi usus & necessitas polcebat. Eadem de causa consanguinei ceteri, & necessarii amici intererebant sese aciei, ut nimirum alacrior pugnandi animus adderetur, & unâ omnè gravius periculum à cognato sanguine præverteretur. Exordium pugnae fiebat quâ cãntando, quâ incondito clamore. Pugnaturis arma erant præacuti mallei, ponderosa machaeræ, breviores lanceæ, & arcus, seu catapulta. Nequè verò hujus armaturæ splendorem ullum affectabant, sed robor, & pondus ejusdem pensabant. Flagrante prælio stabant densati, ut corpore, ita animo Germano, ruentes intrepidè in hostes, quibus ea propter plerumquè fuerunt in acie superiores. Atquè ea pugnandi dexteritas vel ipsis Romanis ansam dicendi dedit, ut, qui pugnando infelix vinci vellet, manus committeret cum Germanis.

§. 3.

Synopsis de veterum Germanorum actis.

1. *Quas in partes hæc acta commodissimè possunt dividi?*

IN sex tribui possunt capita. 1. Notanda veniunt acta Germanorum ante Julii Cæsaris tempora. 2. Acta sub eodem Julio Cæsare.

3. Acta

3. Acta sub Cæsare Augusto. 4. Status Germaniæ sub Ethnicis Imperatoribus à tempore Constantini Magni usq; ad Carolum Magnum, 6. Acta Germanorum à Caroli Magni temporibus usq; in hodiernum sæculum.

2. *Quid ante Julii Casaris Imperium de Germania singulare est & memoratu dignum?*

Ea quidem tempestate Germani secura pace beati, non temerè se implicabant alienis bellis, sed maritalibus suis contenti, vota sua non ultrà ferebant. Primi omnium, qui extra patriam suam moverunt, fuerunt Cimbri, populus Aquilonaris, idquè integro ante Christum natum sæculo. Quippe cum maris exundantis æstus illorum peninsulam, hodie Jutelandiam dictam, Daniæ partem, eluvione sepelisset, compulsi sunt loco cedere, & alias sedes quærere. Quingenta proin millia Cimbrorum patrio solo excesserunt, junctoquè suo cum Germanorum exterorum copiis agmine infestum Romanorum exercitum non una clade multarunt. Cimbri adè per Noricum sive per Pannariam, Teutones locii verò per Galliam tentare viam in Italiam ausi sunt, in seculis illis terris colonias formaturi.

3. *Quem exitum tenuit Germanorum expeditio in Gallia?*

Sanè funestum, cum adverso Marte pugnarint post priores clades Romanis illatas. Cæsar Marius enim, Romanus Consul, non procul Aquis Sextiis (Metropolis est provinciæ Gallicæ) propè ad internecionem illos cecidit, cum

ducenta Germanorum millia deſiderarentur, octoginta autem millia captiva ducerentur. Unde factum, ut incolæ longo poſt tempore accumulatis cælorum oſſibus ſua vinera ſepimenti loco incingerent, ſi Brietio quidem credimus. In peregrine tantæ victoriæ monumentum Marius ſibi locorum trophæum ex ſecto lapide ſtatuit, cujus rudera aliqua ſuperſeſſe dicuntur. Perditâ dicto modo victoriâ, Germanæ ſœminæ flagitârunt Romanos, ut Veſtaliſus virginibus ad obſequia tranſmitterentur, ſed repulſam paſſæ, unâ omnes poſt maçtatas proles ſuas ſpontaneam ſibimet mortem ferro conſciſcere non dubitârunt.

4. *Qui progressus Cimbrorum in Italia fuerunt?*

Catulus quidem Romanus Ductor, ut maxime quærebat, illos compellere non valuit, multò minus ſuperior evaſit, ut ipſius exercitus animo caderet, conſpectâ maxime audaciâ Cimbroſum. Nam ſcutis hi ſuis inſidentes, per altiffima Alpium juga nivibus tecta, de vehi præcipiti lapſu non horrebant. Marius proin ſuppeditas appropinquavit, qui Cimbroſum aciem ita diſjecit, ut deinceps nec unus illorum conſpiceretur.

5. *Quæ ſors Germaniæ fuit ſub Julio Cæſare?*

Stabilita in Gallia ſede, quam in Romanam Provinciam redegerat, paulo poſt cum Germanis res ipſi eſſe cœpît. Quippe Arioviſtus eorum Rex & belli ductor fœderatos cum Cæſare Heduos (Burgundos) valde infeſtabat, contemptis omnia, qui dehortabantur. Itaque.

què Cæsar Ariovistum qui Rhenum trajecerat, fortiter aggressus, eam Germanorum stragem edidit, ut ingens spatium ad triginta passuum millia prostratorum cadaveribus obtegeretur. In prælio hoc, quod prope Basileam commissum esse creditur, stabant Germani more suo in arctos cuneos densati, conjunctis supra capita clypeis tecti adversus Romanorum saxeam grandinem, & missilia tela. Cum igitur Romani apud ita protectos lorice in modum Germanos operam perderent, animoso tandem consilio in scutata capitum tegumenta insiliere, dissolutisque vi scutis desuper itantes cladem inferebant, ubi dolus tamen & virtus utrinque suas partes strenue egerunt, certe non incruentam Romanis victoriam, quæ quinquagesimo quinto Anno ante Christi in terris adventum contigit. Tertio post annum Rhenum ponte stravit Cæsar, subegitque primo Svevos, deinde circa Coloniensem tractum sitos Siccambros.

6. *Quæ conditio Germanorum sub Cæsare Aug.*

Julius Cæsar post omnes ex Germanis reportatas victorias, securo necdum, fixoque cum suis loco consistebat, quod tamen effectum dedit Augustus. Hic Dracum, principium tuum, adversus bellicosos, & Romanis usque infestos Germanos subornavit. Et verò expeditionis felicitas ea fuit, ut ad Rhenum inferiorem perierique Germani à Druso subigerentur, extructis non uno loco munimentis coercendi. Porro Teutones, famina in præliis contra
Dru-

Drusum, intra curium junctorum propugna-
cula constituta tam desperato consilio pugna-
bant, ut consumptis telis enectas allisu terræ
proles in Romanorum facies ejacularentur,
stupentibus omnibus seu crudelitatem seu ani-
mositatem.

7. *Quam urbem Drusus exædificavit in Germ.*
Moguntiam, ubi Mœnus Rhano jungitur.
Quin & Augustam Vindelicorum annis antè
Christi natalem quindecim expugnatam à Dru-
so, & Romanorum coloniam factam fuisse per-
hibent. Bellum exinde contra Cattsos & Che-
ruscos, inferioris Saxonix gentem, non infe-
liciter gesserat Drusus, cum anno ætatis trice-
simo morte immatura præreptus est, *Germani-
ci* nomine ejuldem familiæ indito. Tiberius
Drusi frater, postea Cæsar, imperium militare
contra Romanos suscepit quidem, sed nihil sin-
gulari dignum memoria gessit; ac multò minùs
Marcus Lollius, Consul Romanus, qui ingenti
clade à Germanis accepta, Romam revertit
inglorius.

8. *Quam porro victoriam Arminius à Ro-
manis reportavit?*

Augustus Quintilium Varum cum exercitu
miserat ad Germanos intra officii limites con-
tinendos; quos cum homo superbissimus, & in-
explebilis avaritiæ tractaret asperrimè, Armi-
nus jugum gravillimum à suo, suorumquè cer-
vicibus dejecturus, cum delecta popularium
manu Romanos haud procul Monasterio,
Westphaliæ urbe, ad pugnam provocat, successu
tam-

tam prospero, ut ad quinquaginta hostium
 millia in acie occubuerint. Qua clade accepta
 Varum indignatio, & pudor eò perpulit,
 ut manus violentas sibi ipse intulerit. Cæsar
 verò Augustus eam jacturam tam iniquo tulit
 animo, ut præ iræ vehementia impos an imi
 caput parieti impingeret, hæc identidem verba
 ingeminans: *Quintili Vare, redde mihi meas
 legiones* Arminio porrò Germanicæ libertatis
 assertori ob perpetuum rei gestæ monumentum
 statuam posuere Teutones, cui tunc quidem
 non nisi profanos, posterum verò divinos
 adeò honores deferre non dubitarunt, donec
 Carolus Magnus, fervente bello Saxonico,
 funditus evertendam curavit in Vetustis Germanorum
 commentariis statua hæc *Irmsul* appellatur.

9. *Quæ res subsequenti Imperatorum Gentili
 temporibus usque ad Constantinum*

Magnum in Germania gesta?

Vincebantur quidem Germani non semel;
 at sæpius etiam de Romanis triumpharunt, ut
 proinde hi nunquam Germaniam debellare,
 suoq; subiicere imperio usque qua potuerunt.

10. *Quæ Germania fortuna à Constantio Mag:
 temporibus usque ad Carolum Magnum?*

Circa dimidium tertiæ sæculi extulere caput
 Franci, quo nomine convenerant populi ex
 Saxonia: Westphalia, & Franconia in unum
 agmen collecti. Verò simile est, id nominis sibi
 adscivisse ideo, quò docerent, sibi abjecto penitus
 Romanorum jugo patriam libertatem

(hanc

(hanc enim vox Germanica *Franck* notat) unice cordi esse, eaque frui velle citra omnem servitutem. Optinia ejus consilii exequendi occasio se obtulit imperante Honorio quando Romani Imperii res erant oppidò turbatæ. Quinto proin seculo Franci in arma ruerunt Duce Rege suo Pharamundo, & in Galliam Romanorum Provinciam irruptionem primò fecerunt, quintam enim firmum ibi pedem figerent. Regnante porò Merovæo aliquot post annis alteram impressionem tentarunt, jacto Franconicæ Monarchiæ fundamento. Hanc postea Clodovæus omnium primus firmato iam Imperio possedit, præter Alemaniam & Thuringiam id temporis adjunctam.

11. *Quis porò status Germania ante Carolum Magnum?*

Regnabat adhuc dum avita magnam partem superstitio, quamvis pluribus in locis Christianæ fidei germen efflorescere jam cæperit. Jam tum temporis Bojaria, Saxonia, aliæque plures regiones à Ducibus suis regebantur.

12. *Quæ verum Germanicarum vicissitudines imperante Carolo M. ejusque successoribus?*

Carolus quidem Magnus Germaniæ suam barbariem abstergere institit, optimis eandem legibus instruxit, veri DEI cultum, & universè Religionem promovit, bonis artibus scholas aperuit, cæteraquæ omnia in optimum ordinè redegit. Debet enim verò Germania huic verè Magno Monarchæ sua incrementa, & subsequente felicitatem. Postquam ergo Bojariam

jariam & Saxoniam suo adjecit regno, in divisione vastæ tunc Francicæ Monarchiæ Germaniam in peculiare regnum evexit, quod Ludovicus Pius Filio suo natu tertio Ludovico Germanico transcripsit. Henricus Aucaps suo sub regimine quâ exstructis plusculis urbibus, quâ institutis artium, & mercimonii exercitiis, quâ correctâ bellicæ disciplinæ ratione admodum multa præstitit. Cæteri Cæsares, putâ, Otho M. S, HENRICUS Bavarus strenuè perrexerunt excolere Germaniam, & ad summa omnia promovere, donec tandem sub glorioso Austriacorum Cæsarium imperio, & præcipuè sub gloriosissimo feliciter regnante Cæsare Carolo VI. ad id fastigii ascendit: ut nec viribus, nec politicæ Christianæ legibus, nec promovendis sapientiæ studiis ulli orbis regno facile cedat.

CAPUT II.

De Germanicæ Principibus quâ sacris, quâ profanis.

Quandoquidem in priore, eoque tertio Opusculo de Romano Germanicis Cæsaribus, quantum satis actum est, necessarium videtur, ut hic de Germanicis S.

R. I. Electoribus, & Principibus eorumq; rebus gestis brevis fiat mentio.

§. I.

De tribus Ecclesiasticis Electoribus

Quid-

1. *Quid notandum venit de primordio Archi-
Episcopatûs Moguntini?*

Sanctus Crescens discipulus S. Apostoli PE-
TRI, fuit primus Moguntiaë Episcopus; San-
ctus verò Bonifacius postmodum, anno nem-
pe 744. à Zacharia Summo Pontifice primus
Archi Episcopus est renunciatus. Willigisus
Fabri carpentarii Filius, ab Othone III. Ro-
manorum Imperatore omnium primus Elector
S. R. I. est declaratus, quem etiam ob singula-
rem sapientiam in Imparii negotiis tanquam
Cancellarium adhibuit. Continuavit hoc di-
gnitatis officium etiam sub S HENRICO Cæ-
sare. Ex eo tempore illa Cancellarii dignitas
potissimū fuit penes Archi-Episcopos Mogun-
tinentes. De Willigiso hoc facta est mentio
in tertio Opusculo sub Othone III.

2. *Quid cum Hattone ejus nominis secundo
Archi Episcopo Moguntino actum?*

Hatto vir immisericors, & durus erga mise-
ros mendicos fuisse scribitur, id quòd testatum
fecit premente annona caritate, & gravi fa-
mis calamitate, sed ad suum met exitium. Quip-
pe turmam medicabulorum, quæ panis aliquid
rogarant, horreo includi jussit, specie distribu-
endi ibidem panis. At interea ejusdem impe-
rio horreum incenditur, & unà famelici pau-
peres conclusi quæ flammâ quæ fumo enecan-
tur. Eo incendii articulo cum lamentabiles
pereuntium ejulatus audirentur, jocularem in
modum Hatto ad suorum aliquem dixisse fer-
tur: Audi, quomodò hi mures cantillent! Cru-
dele-

dele hoc factum in vestigio ultio divina est in-
 secuta. Mox enim inconditus murium exer-
 citus procurrit, Hattonem recta aggreditur.
 Hic adeo, ut se infestis his hostibus subduceret,
 turrim, in medio Rheni stantem, tanquam a-
 sylum, properè conscendit. Sed enim mures
 manipulatim insequuntur, penetrant portam
 & fenestras turris, & miserimum Archi-Epi-
 scopum depascunt. Atque hæc turris in hanc
 utque horam à muribus nomen obtinet. Hæc
 quidem imperante Cæsare Othone Magno
 contigisse ferunt, quæ tamen alii Scriptores
 ad fabulas relegant.

3. *Quæ Trevirensis Archiepiscopatus exordia?*

Sanctus Eucharis, ex septuaginta duobus
 Christi discipulis, à S. Petro Apostolo ad præ-
 dicandum Evangelium Trevirensibus submis-
 sus est, quorum primus Episcopus fuisse tra-
 ditur. Hic fati concessit anno Christi sexage-
 simo sexto. Porrò S. Agricius, Patriarcha An-
 tiochenus anno 330. primus Archiepiscopus
 fuit constitutus. Hic textilem Christi tunicã
 secum Treviros attulit, ubi hodieum asser-
 vatur. S. Helenæ Imperatricis domicilium in
 templi formam redactum Agricius rite con-
 secravit: palatium verò Constantini Magni
 transtulit in monasticam habitationem, quæ
 nunc Abbatia S. Maximini vocatur. Primus
 Elector Trevirensis erat Ludolphus, Saxonie
 Dux Othone III, imperante. Dignitas Archi-
 cancellarii aliquatò seriùs Archiepiscopatu
 huic adjecta est.

Opusc. VI.

B

4. *Quid*

Quid de primordiis Archiepiscopatus Coloniaensis memoratu dignum occurrit?

S. Maternus circa annum Christi 99. verè fidei lumine Coloniam illustravit, ibidem anno ætatis centesimo decimo quinto, Christi 128. mortuus. Traditur hic ipse Maternus viduæ Naimiticæ fuisse filius, quem JESUS, S. Luca teste, ad vitam revocavit. S. Agilulphus octavo sæculo à S. Bonifacio primus Coloniae Archiepiscopus fuit initiatus. Primus autem Elector fuisse fertur Heribertus, Marchio Fofto Juliensis sub Cætare Othone III. Cæterum Archi-Cancellarii munus Archi-Episcopatus, sub sequentibus demum temporibus est ad junctum.

5. Quinam Archi-Episcopi Coloniaenses vite sanctimoniam præ cæteris floruerunt?

SS. Severinus, Evergillus, Aquilinus, Simoneus, Cunibertus, Agilulphus, Heribertus, Anno, &c. Coloniae deposita sunt corpora quæque SSS. trium Regum, quæ sub Friderico Barbarossa Mediolano, per illum ipsum vastato, Coloniae pervenerunt.

6. Quid de S. Archi-Episcopo Annone existimandum?

Huic parum laudis tribuunt A catholici; cùm tamen Scriptores synchroni tanquam virum singulari sanctitatis fama conspicuum celebrēt: id fortasse nonnulli. Viro huic sancto vitio vertunt, quòd Imperii negotia imperante Henrico IV. cujus adolescentiam moderabatur, tractanda susceperit. At in comperto est ex veterum

veterum & probatorum auctorum fide, An-
 nonem id omne in commune Imperii ac præ-
 cipue Ecclesiæ bonum cum non vulgari sapi-
 entia & iustitiæ laude præstitisse.

7. *Quis casus fuit Colonienfis Archi-Epi-
 scopi Gebhardi?*

Sanè lamentabilis casus; nam anno 1563:
 amplexus sectam Lutheranam, matrimonio
 sibi junxit publicè Agnetem Comitem à Mans-
 feld. Equi dem quærebat Archi-Episcopatum
 transmūtare in profanum Principatum, sed à
 Pontifice mox Vaticano fulmine ictus, à Ca-
 pitulo Cathedrali abdicatur, substituto ejus in
 locum Ernesto, Bojarie Duce. Verùm Geb-
 hardus non ea propter statione cedendum ra-
 tus, ad arma profilit, adscitis in sædus copiis
 Palatini Ducis, dicti Simmerensis. Horum ta-
 men consiliis Dux Bojus Wilhelmus Frater
 Ernesti obviam ivit. Itaque Gebhardum, pe-
 cuniâ, belli nervo destitutum, in Hollandiam
 expulit, ubi miserrimam vitam tolerans, ab
 omnibus desertus, infelici fato decessit anno
 1589. Exinde non nisi ex Ducibus Bavaris ad
 hujus Archiepiscopatus apicem sunt evecti.

*Qua officia & prærogative sunt trium Ar-
 chi-Episcoporum Moguntinensis, Trevi-
 rensis, & Colonienfis?*

Imprimis singuli sunt S. R. I. Electores, quo-
 rum est, cum reliquis Electoribus secularibus
 Romani Imperii Caput deligere. 2. Mogun-
 tinus coronat electum Cæsarem, siquidem co-
 ronatio contingat insui Archi-Episcopatus ter-

ritorio: quòd si coronatio in Coloniensi Archiepiscopatu, loci Archiepiscopus Cæsarem Regem creat. 3. Quis horum trium Archiepiscoporum Archicancellarii munere in Sacro Romano Imperio funguntur, Moguntinus quidem per totam Germaniam, Trevirensis per Galliam, & Regnum Arelatense, Coloniensis per Italiam. 4. Hi tres Ecclesiastici Electores ex more antiquo præcedunt suos Collegas Electores Laicos, & hoc quidem ob reverentiam avitam erga statum Ecclesiasticum. 5. Elector Trevirensis sibi vindicat primum suffragium in Imperii Comitibus, & è Regione Cæsaris confidet, habens ad dextram duos Ecclesiasticos, ad lævam Electores seculares.

§. 2.

De Regno & Electoratu Bohemico.

1. *A quibus populis Bohemia olim habitata fuit?*

Primi habitatores fuerunt Boji, qui annis quingentis & nonaginta ante natam mundi salutem sub Rege suo Sigovesto ex Gallia in Bohemiam migrârunt. Hanc de suo nomine Bojohemum dixerunt, seu Bojorum Coloniam, aut sedem. 2. Anno quinto post natum Christum expulsi sunt à Marcomannis, qui ex Germaniæ populis confederant prius Danubium inter & Niccarum fluvios. Itaque hi Duce suo Rege Maroboduo, Bojis ejectis, Bojohemum pleno jure sibi vindicârunt. Boji verò amissa statione cesserunt in proximam Regionem Na-

risko-

riscorum, quam hodie dicunt Palatinatum superiorem. Indè Danobium transgressi circiter annum Christi 500. Romanis ex Vindelicia ejectis, in eadem sedem sibi fixerunt. Hæc proin Regio ab ipsis nomen accepit Bojaræ vel Bavaræ. 3. Ad annum Christi 550. aut ex aliorum sensu 640 annum Slavi populi Bohemiam occuparunt, ex eaque Ducatum formarunt. Primus Dux fuit Zecchus, frater Lecchi & Ruffi. Horum fratrum primus cum suis in Polonia, alter in Moscovia sive Russia consedit, ubi utrinque ab ipsis forma Ducatus est introducta. Atque hæc Slavonica natio inirium fecit extirpandis densis Bohemæ saltibus, ad promovendam terræ fertilitatem.

2. Quæ primaria mutationes intervenere à tempore Zecchi usque ad nostra tempora?

Post Zecchum Bohemi à viginti duobus Ducibus regebantur serie non interruptâ. Sub duodecimo Duce Borivortio I. Bohemæ Christianæ Religionis lumen feliciter aspexit, tempore Cæsarum Arnulphi circa annum Christianum 895. Anno subinde 1086. Ladislaum II. Henricus IV Imperator Moguntia Regem dixit. Post hunc regimen transit partim ad Duces, partim ad Reges, donec tandem Primislaum II. Regem Bohemæ titulum Cæsarum Philippus in perpetuum confirmavit. Paulò post idem Primislaus, utpote Rex & unâ Elector operam suam contulit in eligendo Friderico II. Post Primislaum Regum Bohemorum electio plerumque fiebat per scrutinii suffragia, ut Rex

tamen esset fiduciarius Cælaris client, in suis propriis terris. Albertus II. & Ferdinandus I. ambo Cælares ex Austriaca Domo Regnū Bohemix, & Hungariæ jure nuptiali sibi asseruerūt. Tandē anno 1620 Bohemia post famosā ad Pragæ mœnia victoriam à Ferdinando II, obtentā contra Fridericum. (unius hyemis Regem dictum) ejusque exercitum in jus hæreditarium, armis, partū, transit, id quod pæce Monasteriensi est confirmatum. Carolus VI. gloriosissimè regnans modò Romanorum Imperator, undecimus jam Bohemix Rex numeratur ex Archiducibus Austriacis.

3. *Quinam præterea Duces & Reges Bohemix sunt speciatim memorabiles?*

1. Primislaus primus, tametsi oreu & conditione rusticola fuerit, tamen non vulgaris sagacitatis & prudentiæ laude emicuit, Quare Libussa tertia Dux Bohemix, quæ urbem Pragæ condidit, illum in thalami conjugalis consortem adlegit, & eo pacto quartum Bohemix Ducem fecit. Huic septem ipsis annis velitandum fuit cum Bohemis sceminis, quæ ductu nobilioris ex Libussæ aula mulieris Bohemix regimen sibi arrogabant. Et verò primus conflictus illis prorsus ex voto cessit. Primislaus mansuetudine, & longanimitate feroces mulierum animos delinire, & expugnare satagebat. At cum nihil, lenitate proficeret, armata tandem manu ambitiosas has Amazonas cõegit ad domesticam colum reverti. Acta hæc sunt circa annum Christi 650.

2. Sanctus Wenceslaus decimus quintus Bohemorum Rex, viri sancti, numerique omnibus absoluti formam in se ipse expressit. Singularem porrò memoriam meretur tenerissima ejus erga augustissimum Altaris Sacramentum pietas. Solebat enim quotannis triticum, divino Sacrificio serviturum, suis ipse manibus seminare, & metere: in eundem quoque finem esse vindemiator, & legere botros ad ultimum sacri Calicis consueverat. Tandem impiæ Matris Drahomiræ instinctu à crudeli Fratris Boleslai ferro in templo orans, Deo victima cecidit innocentissima. Drahomira, sanguinaria furia, meritissimas dein sceleris pœnas dedit, quando viva cum curru & equis terræ hiatu fuit absorpta; Boleslaus verò id gratiæ à cœlo obtinuit, ut postea resipisceret. Cæterum Sanctus Martyr & Rex Wenceslaus in terris agebat Othonis Magni Cæsaris temporibus.

3. Venceslaus V. postremus Ducum Bohemorum, fuit ex stirpe Primislai ruricolæ, annò 1306. violenta morte sublatus Paulò post successerunt tres Bohemiæ Reges, Carolus IV. Wenceslaus Pger sive Ignavus, & Sigismundus, quorum singuli subin Cæsares sunt creati.

4. *Quid præterea de Bohemis observari dignum?*

1. Regnum Bohemiæ pars quidem Germaniæ censetur, sed nulli Circulo Imperii accensetur. 2. Rex Bohemiæ inter Electores Laicos principatum tener, & suffragium fert proximè Archiepiscopum Coloniensem. 3. Olim

Rex Bohemiæ, quæ Elector, nihil admodum conferebat ad communes Imperii expensas, nec in ullis comparebat Comitibus: sed ab anno 1708. utrumque modò præstat 4. Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ referuntur ad Bohemiam, uti & Lusatia, quæ tamen à Ferdinando II. Electori Saxonix relicta est ad compensandas impensas in bellum factas.

§. 3.

De Electoratu Bavarico, & Palatinatu Electorali.

Ambæ hæ Domus Electorales hic conjunguntur, quoniam eandem trahunt originem.

I.

1. *Quis Boaria status priscis Romanorum i temporibus?*

Imperante Augusto Bojaria erat Romanorum Provincia, cujus pars, Superioris Sueviæ contermina, Oenum inter & danubium, Lacum Podamicum, & Alpes sita, dicta est Vindelicia. Altera pars residuum Bojarix complectebatur tractum cis Oenum cum Austria, nomenq; Norici obtinuit.

2. *Qua ratione Bojaria à Romanis ad Bojos translata est?*

Boji quingentis nonaginta annis ante Christi ortum è Gallia in Bohemiam transgressi, hanc exinde Bojohemiam appellarunt. Sed quinto post natum Servatorem anno à Marcomannis,

nis priscis Germaniæ incolis, sunt expulsi. Itaque in Naritorum terras (Palatinatum superiorem) profugi, sedem ibi fixerunt, donec anno 508. Ductore Theodone primo Almonium amnem trajecere, quo ipso ex transitu Dietfurto (seu Theodone vado) nomen deinceps adhaesit. Inde progressi, longius Ratisbonæ Danubium quoque superarunt, & pulsus ex Vindelicia Romanis, Boicum, eumque regium dominatum stabiliverunt. Porro Ratisbonam Romanis exortam, de Coniuge sua Reginobirga dixit Theodo Reginoburgum, in qua ipsa urbe Regiam sibi delegit. Ibidem loci Theodo III. sub finem seculi sexti à S. Ruperto in Deipatæ Sacello (*veterem Capellam vocant*) hodieque existente, sacro baptismatis fonte ablutus est.

3. *Quomodo Bojaria à primis Bojorum Ducibus ad Carolum Magnum transit?*

Thassilo ejus nominis tertius Bojariæ Dux in Conjugem acceperat Litopirgam, filiam Desiderii ultimi Longobardorum Regis. Hunc Carolus Magnus Ticini captum, Regno exuerat. Itaque Litopirga vindictæ furis agitata, Thassilonem adversus Carolum Magnum concitare non destitit, quoad infesta arma caperet contra Regem Victorem. At enim ejus expeditionis consilium, sinistra exitus frustratus est. Quippe à Carolo victus, suoque Ducatu privatus cum Principe filio in Gemetense Galliæ Monasterium migrare iussus est ubi vitam laudabilissime ductam obiit circa annu 705.

Ex eò tempore Bojaria, in Gallicam Provinciam reducta, perstitit in Carolino stemmate usque ad Ludovici IV. obitum.

4. *Quis inter mortuo Carolino stemmate Bojaria imperavit?*

Diversi imperarunt Duces, sed non ex una eademque Domo. Post mortem Ludovici IV. regnabat in Bojaria Arnulphus malus, ingenii planè iniqui Princeps. Hic invidens Cæsareæ coronæ, Conrado I & Henrico Aucupi bellum movit, sed ob id maleficium suis è terris expulsus. Arnulphus, filius Arnulphi, patri ausus est contra Othonem magnum, qui illum ità multavit, ut Ducatu adempto cum suis posteris in sortem Comitum retulerit. Ex hoc proin descendunt Palatini Comites Schirenenses, & Comites Wittelsbacenses, qui tandem lapsu temporum restauratam Ducatus dignitatem in Bojaria obtinuerunt. Neque exinde ea dignitas desit, sed hodie dum in Electorali Domo Boica floret.

5. *Quinam Duces Boji post Arnulphum Matrum ejusque filium sunt memoriâ digni?*

Post Arnulphum usque ad restitutionem Domus Wittelsbachiae præerant Principes Saxonnes, Francones, & Suevi. Ex gente Saxo-Bavarica erat. S. Henricus Cæsar, qui Abudiaci, oppido Bavarie ad Danubium, Ducalem Regiam suam locarat. Inter Duces Bojarie ex Franconibus fuerunt Henricus III, & IV. postmodum Romani Imperatores. Hic ren ungerationis nomine Bojariam Guelphoni è Comitum

tum Altorffensium in Suevia stemmate possidendam dedit. Inter Guelphicæ prolapix Duces præ cæteris memorandi veniunt Henricus IX. *Niger*, Henricus X. prioris filius, *Superbus* dictus, & Henricus *Leo* cognominatus postremi filius, qui præter Bojariam totam quoque possidebant Saxoniam, quam Henricus IX. conjugali fœdere sibi asseruit, Henricus *Leo* verò iterum amisit, quando à Cæsare Frederico Ænobarbo A. 1180. proscriptus, omnibusque suis Regionibus, præter Brunsvicensem & Luneburgensem, est exutus, Bojaria Othoni Comiti Wittelsbachio, ob egregiam in bello navatam operam, attributâ. Interea temporis urbs Ratisbona in libertatem asserta, non rediit deinceps ad dominium Boicum. Idem Henricus *superbus* pontem illum celeberrimum Ratisbonæ è lapide quadrato sub A. 1140. exstruendum curavit.

0. *Quinam Duces & Electores post Henrici Leonis proscriptionem ad hanc usque diem rexere Bavoriam?*

1. Otho M. Wittelsbachius, hodiernæ Domus Bavaricæ Auctor. Obiit A. 1183.

2. Ludovicus Elector, qui totum Palatinatum cum Electorali dignitate in familiam Wittelsbachiam pacis nuptialibus transtulit. Occisus est Kelhemii An. 1231.

3. Otho Elector obiit An. 1253.

4. Ludovicus Severus, Elector, occisus ob adulterii suspicionem conjuge cum aliis quatuor, tantis idcirco animi tormentis excruciat

atus

tus est, ut in sequente mox nocte totus incan-
 nuerit, Fürstenfeldensis exinde Monasterii
 conditor. Rudolpho filio, nominis, gentisque
 Palatinæ propagatori Palatinatum; Ludovi-
 co verò, postea Cæsari, reliquit Bavariam, ex
 eo tempore à Palatinatu, universè accepto,
 semper sejunctam Obiit 1294.

7. *Quæ Bavaria facta diviso à Ludovici Cæ-
 saris obitu?*

Hujus filius Stephanus I. Bavariam tribus
 suis filiis ita divisit, ut Stephano, natu maxi-
 mo, Ingolstadtum, Friderico Landshutum,
 Joanni natu minimo Monachium obvenerit.
 Deficiente porro post annos 53. Stephani pro-
 genie, hæreditas obrigit Duci Landshutano.
 Sed & hujus stirpe post annos centum & un-
 decim exarescente, Albertus IV. Bavariam
 solus obtinuit, legemque tulit, ut deinceps na-
 tu maximus Baviaræ universæ solus præflet.
 Obiit Stephanus I. A. 1377. cujus filius Jo-
 annes A. 1397. Ernestus verò Joannis filius
 A. 1418 ex hac vita migravit. Albertus por-
 rò Pius, Ernesti filius A. 1460 decedens, te-
 stamento caverat, ut è quinque filiis summa
 rerum ad Joannem & Sigismundum, natu ma-
 jores, deferretur.

Sigismundus: Basilicæ B. M. V. Monachii
 conditor, trienniū cū Johanne hocque peste sub-
 lato, solus biennium regnabat, Principatu ex-
 inde in Albertum IV. fratrem sponte transla-
 to; cui tamen Christophorus & Wolfgangus
 fratres natu minores multum negotii facefle-
 bant.

bant. At longo difficilior eidem contentio fuit cum Georgio Duce Landshutano Ludovici divitis, qui Ingolstadiensem Academiam condidit, filio. Hic filiam Ruperto Palatino despondit, dotique inferiorem dixit Bavariā. Orto indè bello gravissimo; iis tandem conditionibus A. 1505 pax firmata est, ut Ruperti pupillis Othoni Henrico novus, uti deinceps appellari cœpit, Palatinatus attribueretur.

8. *Qui Duces & Electores univèrsa denuo Bavaria imperarunt?*

1. Albertus IV. divisas Bavariæ Provincias iterum conjunxit A. 1507. Mortuus anno sequente 1508.

2. Guilielmus IV. Constans eò præcipuè appellatus, quòd in Bavaria Religionem Catholicam, grassante circumcirca hæreseos lue, & Marte rustico latè omnia devastante, sartam, tectamque conservavit. Mortuo Landshuti Ludovico fratre inferioris Bavariæ Duce, solus rerum potitus. Decessit A. 1550.

3. Albertus V. Religionis Orthodoxæ in Germania propugnator fortissimus, legem jam antea latam stabilivit, ut nè posthac Bavaria divideretur. Societatem Jesu Ingolstadtum & Monachium introduxit. Obiit A. 1579.

4. Guilielmus V. Catholicæ itidem Religionis non in suis modò, sed exteris quoque Provinciis, præsertim adversùs Gebhardi Septemviri Colonienis molitiones, vindex strenuissimus, Bavariæ Principatu, quem 17. annos summa cum laude tenuit, in Maximilianum

num filium sponte translate, sper 29. annos vitæ reliquos animæ negotium, omnium gravissimum, unicequè necessarium, tractandum suscepit. Vivere desit A. 1626.

5. Maximilianus I. Heros incomparabilis, post Pragensem victoriam septemvirali dignitate A. 1623. auctus, Palatinatum superiore; & urbem Donaverdam Ecclesiæ simul Catholicæ, ac Boicæ Domui asseruit. Obiit Ingolstadii A. 1651.

6. Ferdinandus Maria, Principis optimi numeros omnes implevit. Nec minor ipsi, quàm Progenitoribus. Orthodoxæ Religionis cura erat, qui omnium Bavaræ principum natus quasi character est, basisque & fundamentum boni, auspiciatque Principatûs. Obiit Schleishemii A. 1679.

7. Maximilianus Emmanuel in Hungariis præcipuè pro re Christiana susceptis expeditionibus, liberatione Viennæ, expugnationibus urbium Budæ, Strigonii, Neosoli, Esseci, & maximè Belgradi, &c. pugnis itèa decretoriis ad Beracatum, Moliazium &c. immortalè sibi nomen comparavit. Indè variis bellis implicitus, & fortunam utramque expertus, recuperatis A. 2715. Provinciis, Monachii diem obiit A. 1726.

8. Carolus Albertus, præfato Maximiliano & Tereßia Sobiescia consorte Joannis III Poloniæ Regis filia progenitus 1697. Electus Imperator, & coronatus sub nomine Caroli VII. 1742. Obiit 1744.

9. Carolus Maximilianus hodiè, Bavaricæ Imperator.

II.

De Electoratu Palatino.

1. *Qua Palatinatus facies ante Caroli Magni tempora?*

1. Ante Romanorum adventum Palatinatus vetustissimi Regni alemannici pars fuerat. 2. Imperante Augusto, & hunc, & omnes alias Provincias Rhenanas Romani in provinciam suam redegerunt. 3. Incolæ Palatinatus in Francica postmodum expeditione à Pharamundo A. 424. suscepta, superato Rheno, Romanos in Galliâ sunt adorti.

2. *Quid de antiquis Comitibus Palatinis sciendum?*

1. Cùm olim Germania, in Principatus nondum distributa, solis pareret Imperatoribus, hique sedes sua identidem mutarent, fuerunt pro singulis Provinciis constituti supremi Præfecti, dicti Comites Palatini, qui, nomine Cæsaris abientis controversias dirimerent. Hos inter eminebat Comes Palatinus Rheni: quia non solum in adjacentibus terris, sed in ipsa etiam Aula Imperatoris, inò, cùm hic Romam proficisceretur, per universam Germaniam juris dicendi potestatem habebat. 2. Exst in Æta porro per Ludovici IV. mortem Carolina stirpè, regionum Præfecti, in Palatinatu ac alibi, munia & Provincias fidei suæ commissas hæreditario quasi jure possidere cœperunt. 3. Eberhardus A. 912. à fratre suo Conrado I. Cæsare Palatinatum pro sua familia obtinuit. 4.

Con-

Conradus Dux Sueviæ, frater Friderici I. Imperatoris an: 1156 Heidelbergam condidit

3. *Quinam extincta stirpe Carolina Palatinatum obtinebant, donec is Domui Wittelsbachia obvenit?*

Nobilissimâ omnès, at diversa stirpe pro-
gnati erant, quos brevitatis studio præterimus.
Henricus Henrici Leonis filius pactis dotali-
bus provinciæ possessionem adiit, sed eadem
iterum dejectus est anno 1215. quando à Fri-
derico II. Cæsare fuit proscrip-
tus. Postmodum Ludovico Bavaricæ Duci, Othonis I. Wittels-
bachii filio, Palatinatus clientelari jure est tra-
ditus; nec antè tamen in ejusdem possessione
venire licuit, quàm Otho Ludovici filius A-
gnerem, Henrici proscrip-
ti filiam matrimo-
nio sibi junxit An, 1225.

4. *Quandiu Domus Bavarica Palatinatum si-
mul ac Baviarum cum Electoratu tenuit?*

Annos circiter septuaginta, quoad nempe
Rudolpho, Ludovici Severi filio nato majori,
Palatinatus, Ludovico verò, postea Cæsari,
Bavaria est attributa, divisione hac in hodie-
rum usque diem perdurante.

5. *Quinam exinde Electores Palatini Electro-
ribus Boico Palatinis successere?*

Orti hi erant ex triplici stirpe. 1. Rudol-
phina, 2. S. mmerensi. 3. Neoburgica.

6. *Quid de Rudolphina stirpis Electoribus
universè memorandum?*

Ex hac tredecim Electoratum obtinuerunt ab
An 1194. ad A. 1559. Nos aliquos memorabimus

!Ru-;

Rudolpho I. quòd à Friderico Austrio
 contra Ludovicum fratrem stetit, proscritto,
 Palatinatum tamen cum Septemviratu
 recepère filii, ea lege (quàm jam antea avus
 Ludovicus Cæsar, patris fœdere Ticini ini-
 ro renovaverat) ut ex Domo Bavarica & Pa-
 latina alternis posthac vicibus Septemviri le-
 gerentur.

Ve ùm Carolus IV. Cæsar Rupertum I.
 Rudolphi I. filium, & Annæ Conjugis suæ
 fratrem, ejusq; posteros edito Norimbergæ
 A. 1356. diplomate perpetuo S. R. I. Archi-
 dapiferos & Septemviros instituit.

Ruperto igitur I. successit Rupertus II. ex
 fratre nepos. & huic Rupertus III. qui ex au-
 thoritate A. 1400. Venceslao, Cæsar est cre-
 atus.

Ludovicus Barbatus Ruperti III. filius, in
 Concilio Constantiensi Sigismundi Cæsaris,
 aliquoties absentis, vices implevit. Indè do-
 mum rediit linguam Latinã jam senex cœ-
 pit addicere, quòd Cæsar Sigismundus sapi-
 tus conquestus esset, nullum ex Electoribus
 laicis latinè scire. Hujus progenies defecit
 A. 1559. Othone Herrico sine liberis emor-
 tuo. Hic à Georgio Divite Duce Landshu-
 tano, avo suo materno Palatinatum novum
 seu Neuburgicum, post bellum cruentum
 Domum inter Bavaricam & Palatinam exor-
 tum, obtinuit.

C

6. Qui

6. *Qui Electores Palatini è stirpe Simmerensi?*

1. Fridericus III. 2. Ludovicus 3. Fridericus IV, 4. Fridericus V. qui post pugnam Pragensem septemviratu, & Bohemiæ Regno, in quod ambitiosæ potissimum cõjugis, aliorumque pessimis consiliis inductus, sese intruserat, exutus, fato cessit A. 1632. sex & triginta haud amplius annos natus 5. Carolus Ludovicus Frid. V. filius, cui per pacta Monasteriensia octava dignitas Electoralis cum Archithesaurarii titulo adjudicata est. 6. Carolus A. 1685. sine prole decedens, cujus soror Philippo Aurelianensi nupta, antam dedit bello exitiosissimo, quo miles Gallicus totum penè Palatinatum ferrò ac flammis depopulatus est.

8. *Qui Electores Palatini è stirpe Neoburgica?*

1. Philippus Vilhelmus, Domus Palatinæ Augustum decus, & religionis præsertim orthodoxæ strenuus propugnator. Ex Elisabetha Amalia Hassiæ Landgravina Liberos suscepit septendecim, plerumque omnes infulis, imperialibus, regisque diadematis, insignibus Electoralibus &c. cõpicuos obiit A. 1690
2. Joannes Vilhelmus, qui causam, Domum inter Palatinam, & Aurelianentem tandem agitavam, arbitro tandem Romano Pontifice obtinuit, nullique exindè pepercit labori, quo Palatinatum Gellorum incendiis, caedibus, direptionibus miserè devastatū erigeret, melioremque in statum restitueret. E vita discessit A. 1716.

3. Carolus Philippus Elector, Joannis Vilhelmi frater obiit A. 1743. Carolus Philippus ex Joāne Christiano Principe de Sulzbach & Maria Henrietta Filia Francisci Marchionis de latour Auvergnæ progenitus, successit 1743.

9. *Quas metamorphoses Religio subiit in Palatinatu?*

1. Fridericus II. Lutheranismum crudum adhuc & impolitum. 2. Otho Henricus confessionem Augustanam, à Melanchtone cusam, ac sæpius recusam. 3. Fridericus III. Zwinglii. 4. Ludovicus Ubiquistarum. 5. Fridericus IV. ejusque Tutor Casimirus Calvini sectam terris suis invexere, tam acerbis Neo-Evangelicorū odiis, & insectationibus, ut Lutherani Calvinistas, hique illos ferro, igne, rotâ è templis, scholis, urbibus exterminatos vellent, donec tandem Wolfgangus Wilhelmus Religionem avitam, jam inde à S. Materni & S. Crescentis, primorum tractûs Rhenani Apostolorum, temporibus per annos 1400. usque ad horribile illud Germaniæ schisma cultam semper, observatamque A. 1614. cœpit reducere. Hujus exemplo non modò tota Domus Palatina ad Catholica sacra postmodum reversa est.

§. 4.

De Electoratu Saxonico, Brandenburgico, & Brunsvicensi.

C2

1. *Quis*

1. *Quid de Saxoniam ante Caroli Magni tempora memoratu dignum occurrit?*

In Saxoniam Romani veteres nunquam penetrarunt. Unde Regio hæc ante & post Christi ortum usque ad Carolum magnum ab inquilinis prisco Germanorum more gubernabatur. At Carolus magnus continuo trium & triginta annorum bello illos tandem devicit, & cum Duce suo Wittekindo ad Christiana sacra traduxit.

2. *Qui Duces post Caroli Magni tempora regnarunt in Saxoniam?*

Quintuplici stirpe orti erant, nempe 1. Wittekindorum. 2. Billingorum. 3. Guelphorum sive Bojorum. 4. Alcaniorum sive Anhaltinorum. 5. Marchionum Misnensium.

3. *Quò hi ordinè regnarunt?*

1. E Wittekindi stirpe, quæ ante & post Caroli magni tempora rerum potiebatur, originem duxere 5. Imperatores Saxonici: Henricus auceps, Otho I. II. III. & Henricus S.
2. Hermānus Billingus, vir nobilis, ab Othone Magno ob præclarā in Cæsarem hunc merita, A. 960, Saxoniam Dux creatus, stemmatis Billingani auctor fuit. Fertur hic antea non nisi septem in dynastia sua, colonos numerasse, quos ad unum omnes ob furtum, communi opera, & consilio commissum, in furem agi iussit. 3. Exstincto dein Billingorum stemmate Saxoniam ad Guelphicam Bojorum Domum A. 1125. est translata. 4. Henrico

2. *Qui primi Austriae Marchiones, Duces,
& Archiduces?*

1. Tametsi Provinciae hujus Praefecti jam antea Marchiones fuerint appellati; hæc tamen dignitas hæreditaria non erat, quoad tandem Leopoldus Illustris à Cæsare Henrico Aucupe contra Hunnorum præcipuè irruptiones Austriae Marchio designatus, eandem jure hæreditario cœpit possidere, 2. Hæricus II Leopoldi Sancti filius, à Friderico Ænobarbo A 1156. primus Austriae Dux salutatatus, multisque aliis prærogativis est ornatus. 3. Fridericus II. inter Austriae Duces quintus, à Cæsare Friderico II. *Archiducis* titulo insigniri cœpit.

8. *Quâ occasione Austria possessionem adiit Dominus Habsburgica?*

Othocarus Bohemiae Rex, Friderico II. ultimo Austriae Duce extincto, ejusdem sororem Margaritam matrimonio sibi junxerat diuturni illius interregni tempore, Cumq; Rudolphus Comes Habsburgicus ad Imperii solium fuisset euectus, Othocarus clientelare eidem præstare obsequium recutabat. Bello igitur à Cæsare semel atque iterum illato, in acie cecidit. Indè Austriam Domino, Rectoreque orbatâ, Imperator filio Alberto I. clientelari nomine tradidit, quâ ex eo tempore Dominus Habsburgica in sua semper tenet ditione.

4. *Quo pacto Styria, Carinthia, Carniola, & Tyrolis obvenère Austriacis?*

Provinciae istæ post Caroli Magni tempora
luis

Georgio Marchione Brādenburgico, Ernesto Duce Brunsvicensi, Philippo Hassiæ Landgravo, Wolfgango Principe Anhaltino, uribus Norimbergensi, ac Reutlingensi A. 1530. Augustæ Vindelicæ Carolo V. porrectam, & ab Imperatore, sex Electoribus, cæterisque Imperii statibus rejectam, propugnandam suscepit; quàm tamen biennio post ejuravit, ac testamento cavuit, nè filius in hæreditarias Provincias antè succederet, quàm Luthero ejusque affectis exterminatis avita sacra reduxisset. Inde Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, atque Extremæ unctionis ritè susceptis, obiit Catholicus A. 1532. uti testantur literæ, a filio Joanne Friderico ad Guilielmum & Lodovicum Baviaræ Duces, eodem año 1532. 24 Aug. datæ, quæ in Electoralis aulæ tabulario Monachii hodièque asservantur, ac læpius typis sunt vulgatæ.

4. Joannes Fridericus statuerat quidē initio ex suprema parentis voluntate, fideque eidem data, Lutheri sectam stirpis eradicare; sed aliorum consiliis in transversum actus, fidem fefellit, maximo suo damno: nam postquam & ipse & reliqui Smalcaldici fœderis loci cum centum ferè millium exercitu anno 1546. Cæsarem prope Ingolstadium oppugnare adorti, nè tentato quidem pugna discrimine turpi fuga dilapsi fuerant, altero mox anno ad Mulbergam captus, libertate, fortunisque omnibus excidit, Septemviratum in Mauritiū Albertinæ stirpis surculum, ejusque propaginem translato.

1. *Quinam Albarina stirpis Electores?*

1. Mauritius, 2. Augustus frater Christianus, qui Calvinii sectam in Saxoniam parabat introducere. 4. Christianus II. 5. Joan. Georgius I. 6. Joan. Georgius II. 7. Joan. Georgius III. 8. Joan. Georgius IV. 9. Fridericus Augustus, Georgii IV. frater, Saxoniae Elector, & Poloniae Rex, Religionem Catholicam per tot secula jam inde à SS. Aegisti Marciani, Ludgeri & Caroli Magni tēporibꝫ in Saxonia sede stabili receptam, indeq; duce & auctore Luthero exulare iussam, domū suam recepit anno 1697.

Fridericus Augustus III. successit 1733. Eodem anno in Regem Poloniae electus & coronatus feliciter imperat.

II.

De Electoratu Brandenburgico.

1. *Unā originem trahit hodierna Domus Electoralis Brandenburgica?*

Ab antiquissimo stemmate Comitum Zolleranorum, è quibus Conradus I. Rudolphi II. Comitum Zollerani (à quo hodierni Principes Hohenzolleranti) filius, ante annos amplius quingentos Comes Castellanus sive Burggravius Norimbergæ fuisse perhibetur. Quam dignitatem Fridericus III. à Cæsare Rudolpho I. an. 1237. jure hæreditario obtinuit. Fridericus VI. Norimbergæ Burggravius à Sigismūdo Cæsare Marchiæ Brandenburgi-

burgicæ vicarius primùm administrator, dein
A. 1417 Septemvir est renunciatus.

2. *Quinam Marchia Brandenburgicæ ante Comites
Zolleranos præfuere?*

1. Henricus Auceps circa A 928. Sigefridum Comitem Ringelheimenlem ex Wittekindi stirpe primum Marchionem designavit, 2. Fridericus Ahenobarbus Albertum Ursum ex Ascania seu Anhaltina Domo Marchionatu simul & Septemviratu condecoravit. 3. Cùm ultimus è stemmate Ascanio Elector sine liberis decessisset. Cæsar Ludovicus Bavarus Septemviratum filio Ludovico, & hic Ludovico Romano fratri tradidit, cui sine prole defuncto, Otho frater successit. 4. Cùm & Otho improlis obiisset, Carolus IV. Othonis socer, Marchionatum filio Venceslao, hic verò, post adeptam Imperii & Bohæmiæ coronam, fratri Sigismundo, tandè Imperator, Friderico Burgravio Norimbergensi è Comitibus Zolleranis cessit, ut supra meminimus.

3. *Quot Electores Brandenburgicos Domus Zollerana numerat?*

Tredecim, è quibus primi quinque Catholici, tres proximi sequentes Lutherani, reliqui Calviniani, hoc ordine. 1. Fridericus I. 2. Fridericus II. 3. Albertus ob animi altitudinem Teutonicus Achilles, ob eloquentiã Ulysses Germanicus dictus. 4. Joannes, ob facundiam, Germaniæ Cicero appellatus, sedè ex Franconia in Marchiam Brandenburgicam transtulit. 5. Joschimus I. os & oraculū Imperii, ac sui temporis Nestor cōmuni Scri-

ptorum elogiò celebratus, Lutheranae fa-
 ctioni invictâ constantiâ se opposuit. 6 Jo-
 achimus II. Lutheri sectam A. 1539. palàm est
 amplexus. Interiit veneno per Judæum pro-
 pinato. 7. Joannes Georgius, à quo hodierni
 Marchiones Culembacèles, seu Baruchani,
 & Onoldini originem trahunt, *Formula Con-*
cordia, novitque Ubiquistarum erroribus cū
 Augusto Saxoniae Electore subscripsit. 8 Joa-
 chimus Fridericus Havelbergensem, Lebu-
 sientem Episcopatum cum Archiepiscopatu
 Magdeburgensi sibi vindicavit. 9 Joannes
 Sigismundus A. 1614 sectam Lutheranam cū
 Calviniana commutavit. 10. Georgius Wil-
 helmus Borussia Ducalem, quam Albertus
 Brandenburgicus, supremus Ordinis Teuto-
 nici Magister, facta ab Ecclesia & ordine se-
 cessione, occupaverat, jure hæreditario sibi
 asseruit. 11. Fridericus Vilhelms, rebus
 belli pacisque tempore gestis nominatissimus,
 annos 48 ad clavum sedit. 12. Fridericus III.
 Regis Prussiae titulum anno 1701. primus as-
 sumpsit. 13. Fridericus Vilhelmus rerum po-
 titus obiit 1740. successit Fridericus Carolus

III.

De Electoratu Brūsvico-Lunebur-
 gico,

1. *Quis hodierna Domus Electoralis Brunsvi-*
censis Conditor?

Henricus Leo è Guelphica stirpe Comitū
 Altorf-

Altoffenſium in Suevia, qui Bavariam juxta & Saxoniam, cujus pars tunc erat tractus Brunſvico-Luneburgicus, in ſuatenit ditione. At poſtquã A. 1180 à Friderico I proſcriptus fuit, Provincis omnibus, præter Brunſvicentem & Luneburgicam, eſt exutus.

2. *In quot ramos ſtirps Brunſvicenſis hodierna dividitur?*

1. In Guelferbutanum, & hic iterum in Brunſvicentem, Guelferbutanum, & Reveranum. 2. In Luneburgicum, hincque in Cellſem, & Hannoveranum.

3. *Quis ſtirpem Guelferbutanam propagavit?*

Antonius Ulricus magni ingenii Princeps, qui fratri Rudolpho A. 1680 ſine liberis defuncto in Ducatu Brunſvicenſi ſucceſſit, & A. 1710. ad Eccleſiæ Catholicæ gremium rediit, pater Auguſti Wilhelmi, hodierni Ducis Brunſvico-Guelferbutani, & Ludovici Rudolphi Principis Blanckenburgenſis, cujus filia nãta major Eliſabetha, Auguſta hodie Imperatrix eſt, minor vero Alexii Ruſſiæ Monarchæ patens fuerat.

4. *Quis ſtirpis Luneburgicæ propagator?*

1. Georgius, qui A. 1641. mortuus. 4. reliquit filios Chriſtianum Ludovicum, Georgium Wilhelmum, Joannem Fridericum, & Erneſtam Auguſtum. 2. Chriſtiano Ludovico ſine liberis defuncto, in Ducatu Cellſi ſucceſſit Georgius Wilhelmus; cumque & hic A. 1705. obiſſet improlis, hæreditas ad Hannoveranum eſt devoluta. 3. Provinciæ Han-

Hannoveranæ cessere Joanni Friderico A. 1651. Religionem Catholicam amplexo, Patrii Wilhelminæ Amaliæ, Josepho Ramanorum Regi, postea Imperatori, nuptæ. 4. Joanni Friderico sine prole mascula A. 1670. obeunti successit Ernestus Augustus frater, quem Leopoldus I. A. 1692. nonum S. R. I. Electorem dixit. 5. Georgius Ludovicus Ernesti filius post multas, gravesque altercationes in Electorum Collegium Ratisbonæ A. 1708. admissus, & A. 1714. ad Britanniam solum vocatus est. 6. Georgio Parenti in itinere ex Anglia in Germaniam An. 1727. fatiisuncto successit Georgius Augustus,

§. 5.

De Austria, Styria, Carinthia, Carniola, & Tirol.

1. *Quid de Regionibus hęc generatim dicendum?*

Totus hic terrarum tractus *Noricum* vocabatur; Cæsar Augustus, post gravia bella Tiberii privigni sui ductu ibidem gesta, in Romanam redegit Provinciam. Hanc annis quingentis Romani, hisque à Theodone II. Bavarie Duce sub A. C. 508 pulsus, Boici, post hos verò, Thassilone ultimo Bojarie Duce Agilolfingicæ stirpis à Carolo Magno A. 788. exauctorato, Præfecti alii atque alii administrabant.

2. *Qui pri-*

rico Leone proleptico Albertus Ursus ex gēte Alcania sive Anhaltina Saxonix Ducatum A. 1180 obtinuit; cuius filius & Successor Bernardus primus Saxonix Elector fuisse traditur. Hęc quoque stirpē exarēcente, Sigismundus Cæsar Fridericum Bellicosum Minix Marchionem ob strenuam in bello Hufico navatam operam Ducem & Electorem Saxonix A. 1423. creavit. Ad hanc Marchionum Minensium stirpem hodierna Saxonū Domus universa originem suam refert.

4. *Quinam in:er Saxonix Electores Speciatim memorandi?*

I. Fridericus Bellicosus duos genuerat filios Ernestum, & Albertum, unde stirps Ernestina & Albertina. Ex Ernestinatres Electores. Fridericus cum Joanne fratre, hujusque filio Joanne Friderico; Duces itē Varnarienses, Henacēses, Gothani, Coburgenses-Meinungenses, Rœmhiltani, Eisenbergenses, Hildbertshufani, & Salfeldentes; ex Albertina verò reliqui Saxonix Electores, Ducēsque Weiffenfenses, Merleburgenses, & Citiēses originem ducunt.

2. Fridericus Elector Lutherum, tanquam obstinatum schismaticum, & notorium hæreticum in Comitibus Wormatiensibus à Cæsare Carolo V. sex Electoribus, cæterisque Imperii ordinibus proscriptum, solus protexit. Obiit cælebs A. 1525.

3. Joannes Elector Frater Friderici, Protestantium caput, Confessionem Augustanam cum Georgio

luis quæque Dominis parebant. Styria A. 1193. emptione Austriaci juris facta est. Carniola extinctis A. 1233. loci Marchionibus Austriacorum potestati se ultro subjecit. Carinthia A. 1332. annuente Cæsare Ludovico Bavaro clientelæ nomine Austriæ obvenit. Tyrolis Margarita Maulaschia, ultimi Carinthiæ Ducis & Comitæ Tirolensis filia post filii sui obitum An. 1664. Austriacæ Domui cessit.

§. 6.

De Principibus Imperii Ecclesiasticis.

Hos eò recentebimus ordine, quò in Imperii Comitibus considerare solent.

1. *Quid de Archiepiscopatu Salisburgensi summam memorandum?*

Sanctus Maximus sub A. C. 474. Episcopale ibi munus sustinuit. At ubi biennio post urbs illa à Gothis, aliisque gentibus barbaris funditus everta est, annis 142. deserta suis in ruderibus jacuit, donec Theodo III. Bojariæ Dux, urgente S. Ruperto urbem instauravit, atque Episcopatû Salisburgensem condidit A. 616. Sanctissimus hic Præsul Episcopatui præfuit usque ad A. 623. A no, sub Caroli Magni tempora, primus ibidem Archiepiscopus fuit in anno 798.

2. *Quodnam fuit initium Ordinis Teutonici?*

Cùm Fridericus I. 1189. sacram expeditionem in Palæstinam susciperet, Germana Nobilitas eum certatim secuta est, quæ extincto

etiam

etiam Imperatore rem tam strenuè egit, ut Ptolemaidem, urbem munitissimam, cum aliis palæstinæ locis expugnaret. Exinde stabilis eisdem sedes Hierosolymæ in monte Sion attributa, Ordóque Teutonicus ab Henrico Solymæ Rege, probante Pontifice institutus fuit, assignata in scutum Gentilitium nigra Cruce in albicante area. Magnus Ordinis Magister, S. R. I. Princeps, tessionem obtinet præ omnibus Episcopis, proximus ab Archiepiscopo Salisburgensi Primus Ordinis Magister erat Henricus Walpott; à Bassenheim,

3. *Quæ origo 22. Episcopatum Germaniæ?*

1. Episcopatus Bambergensis fundator S. Henricus Imperator, qui primum Episcopum Eberhardum suum Cancellarium denominavit A. 1006.

2. Herbipoli S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus circa annum 740. S. Burcardum ad primam insulam Episcopalem evehit. Carolus Magnus Cæsar Ducatum Franconicum huic Episcopatu dono adjecit.

3. Wormatiæ jam A. 346. florebat Archiepiscopus. Sed An. 744. trāsatus est Moguntiam, ut tamen Wormatiensis Episcopus esse perseveraret.

4. Episcopatum Aichstadianum S. Bonifacius An. 740. erexit, cui omnium primum præfecit S. Wilibaldum.

5. Spiræ erat ipso jam An. 346. Episcopus nomine Jessius, qui cum pluribus aliis Concilio

cilio Coloniensi interfuit. Quod verò Episcopi ante ipsum texerint illam Ecclesiam, incompertū est. Ceterum Canonici Cathedralis Spiræ, Moguntia, Wormatæ perinde ac in aliis Diocælibus præcō illius temporis more iuncti in commune vivebant vitā Ecclesiasticam, donec A. 969. separatim vivere & habitare singuli cæperunt.

6. S. Amandus An. 346. Episcopatum regebat Argentorat, & ipse præsens Concilio Coloniensi. Quinam Episcopi ante ipsum Pedum Episcopate tenuerint, incertum est.

7. Anno 594 Constantiam Episcopatus exvetusta, sed diruta urbe Vindonissa est trās-latus, cujus primus fuit Episcopus Maximus. Hic Episcopatus omnium amplissimus censebatur in Germania.

8. Augusto Vindellicorum tertio sæculo primus Episcopus præedit S. Dionysius, ibidem in persecutione Diocletiani Martyrio coronatus.

9. Episcopatum Hildeshemiensem Carolus Magnus fundavit, cui Guntharius omnium primus præfuit. In tota Saxoniam sub fatali Religionis schismate hic solus Episcopatus in Catholicæ fidei veritate constantiam tenuit.

10. Paderbornensi Episcopatu itidem, Carolus Magnus initium dedit, & cathedralem quidem Ecclesiam eo in loco condidit, in quo, dum in castris Cæsareū Textorium terræ depangitur, copiosa aquarum scatebra se aperuit, undè totus exercitus fuit recreatus.

11. Episcopatu Frisingensi sub Annū 730. interventu Odilonis Ducis Boici, S. Bonifacius S. Corbinianum præfecit.

12. Episcopatus Ratisbonensis sub An. 739 itē à S. Bonifacio institutus est, primo Episcopo Gaubaldo. Jam ante hunc tamen alii exteri ibidem Episcopi præfuere, sed absque Episcopatu, & legitima successione. Ejus generis fuerunt An. 640. Paulinus, An. 652. S. Martyr Emmeramus

13. Episcopatus Laureacensis à Theodone III. Bojarix Duce An 634. Bojodorum sive Passavium est translatus, postquam Laureacum ab Hunnis ferro, flammâq; vastatum est.

14. Ecclesiæ Tridentinæ Jovinum primū præfecit Episcopum S. Hermagoras Episcopus Aquilejensis, S. Marci Discipulus. Eundem Episcopatum Theodosius M & Carolus Magnus, postque hoc Conradus II. multis beneficiis cumulârunt.

15. Brixinensi Episcopatu Sabionæ (urbis tunc erat binis circiter miliaribus Brixinâ distans; undè *Episcopatus Sabionensis* vacabatur) sub Annū Domini 350. fundato, præesse cœpit S. Cassianus. S. Albinus verò inunte sæculo XI. sedem Episcopalem Sabionâ Brixinam transferre statuit.

16. Primus Basileensium Episcopus fuisse traditur S. Pantalus. Sunt tamen, qui præcessisse scribunt Justinianum, alioq; plures Episcops, quorum nomina temporum injuriâ intereiderunt. Episcopi porro Basileensis sedes

sedes post Religionē Catholicam Basileā, ubi, quatuordecim & amplius seculis floruit, exulare iussam, Bruntrutum; Canoniorum verò Cathedralium Arleshemium est translatum.

17. Leodiensis Episcopatus à S. Materno An. 101. Tūgris primū institutus; indè urbe hac ab Hunnis everta, Trajectum translatus, ac tandem Leodii stabilitus est.

18. Episcopatum Osnabrugensem à Carolo Magno sub Annum Christi 786. fundatū primò gessit Viso vel Vitho, donec multis post seculis per pacta Monasteriensia exemplo ultra sedecim secula inaudito, alterna vice præesse cœpit, nunc Episcopus Catholicus, nūc eo decedente, Princeps Lutheranus, sacra interim curante Archiepiscopo Colonienū.

19. Monasteriensis (olim Mimigradensis seu Mimigardevordensis) Episcopatus pariter à Carolo Magno An. 788. fundatus, primum veneratur Episcopum S. Ludgerum.

20. Curiensem Episcopatum alii ab ipso S. Petro inchoatum, & à S. Lucio continuatum; alii seculo IV. institutum fuisse perhibent, ex quorum sententia primus Curia Episcopus fuit S. Afimo, quem An. 451. Cōcilio Chalcedonensi interfuisse constat.

21. Primus Lansannensium Episcopus Protasius Clodovæi I. ætate etiamnum superstes fuit An. 717. Urbe porro, tractuque Lansannensi à Bernatibus An. 1533. occupato, sedes Episcopalis Friburgum Nuithonum translata est,

22. Episcopatum in Valesia primus gessit S. Theodorus, qui an. 381. Cōcilio Aquilejensi interfuit.

4. *Quot Germania Episcopatus factō cum Ecclesia Orthodoxa divortio, profanati fuere, & alienati?*

Sedecim: duo nempe Archiepiscopatus: Bremensis, quem Carolus Magnus, & Magdeburgensis, quem Otho M. instituit, cum Episcopatibus quatuordecim, nimirum Mindēsi, Verdensi, & Halberstadiano, à Carolo Magno fundatis, Caminensi, itē, Suerinensi, Raceburgensi, Lubecensi, Misniensi, Merseburgēsi, Neumburgensi, Havelbergensi, Brandenburgico, Lebusiensi, & Schlesvicensi, qui omnes partim Vestphalico, partim Saxonis Circulis sunt adscripti.

5. *Qua S. R. I. Prapostura, & Abbatia Principes?*

1. Principem Abbatiam Fuldentem Ord. S. Benedicti an. 744. S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus instituit. 2. Campidunensem ejuldem Ordinis an. 777. fundavit S. Hildegardis Caroli Magni Augusta Conjux Princeps porrò Fuldenis perpetuus Imperatricis *Archi Cancellarius* est; Princeps verò Campidunensis ejuldem *Archi- Marscallus*. 3. Magnus Equitum Melitensium Prior, idemq; S. R. I. Princeps, cujus sedes Heitersheim in Brisgoja, curat bona Ordinis Melitensis (sæculo XII. instituti) per Germaniam, Bohemiam, & Hungariam &c. 4. Prapostura Elvacensis in Suevia à BB. Hariolpho, & Erlol-

Erlolpho ejus Fratre, Lingonensium Episcopis, anno 764. est fundata, eratque primum Abbatia Ordinis S. Benedicti indeque ab an. 1460. Canoniorum sæcularium equestri genere natorum Collegium & Princeps Præpositura 5. Berchtolsganentem Præposituram Canoniorum Regularium fundarunt anno 1108. duo fratres & Comites Sultzbacenses. 6. Abbatia Prumiensis, à Pipino Caroli Magni parente, Benedictinis primum, dein an. 1526. Archiepiscopo Trevirensi supremo cum jure ac dominio tradita est 7. Weissenburgensis Abbatia in Alsatia à Dagoberto Galliarum Rege an. 629. eidem Ordini S. Benedicti, dein an. 1526. Canonicis sæcularibus, ac tandem Episcopo Spirensi est attributa. 8. Abbatia Stabulensis Ord: S. Bened: in Leodiensi Diocesi primordia sua refert ad annum 657. fundata à Sigeberto Austrasiarum Rege. 9. Abbatiam Corbejensem ejusdem Ordinis in Circulo Westphalico sub annum 822. fundavit Ludovicus Pius, Cæsar 10. Abbatia Murbacensis & Luderensis Ord: S. Bened: in Alsatia, cui utrique unus idemque Abbas præest, in Comitibus antehac sessione & suffragio gaudebant; sed modò sub Gallica sunt ditione. Fundator erat Eberhardus Alemanniæ Dux anno 724. Principem porro Abbatiam Hirsfeldensem Hasso Castellanus; Saalfeldensem verò Saxo-Saalfeldensis Dux occupavit. Utraque Ordinis S. Benedicti erat.

6, *Quæ S. R. I. Principes Antistite Catholicæ?*

1. Antistita Essendiensis, in Ducatu Montano, Collegii Nobilium Virginum Fundator fuit S. Altfridus Episcopus Hildesienfis sub annum 860.

2. Buchaviensis ad lacum plumarium in Svevia, ubi Sancta Adelindis S. Hildgardis Imperatricis Soror, sæculo VIII. Nobiliū pariter Virginū Collegium condidit.

3. Andlaviensis in Allatia, ubi principem Nobilium Virginum Parthenonem an. 880. fundavit Richarda. Caroli Crassi Augusta Coniunx.

4. Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia, ubi ineunte sæculo IX. Adalbertus Comes Rhatia Curienfis Collegium Nobilium Virginū excitandū curavit an. 866.

5. Ratisbonæ Parthenonem Inferiorem ineunte sæculo X. fundavit Juditha Coniunx Henrici I. Bojariæ Ducis.

6. Superiorem verò Parthenonem ibidem condidit Hemma Caroli Crassi Mater sæculo IX.

Abbatia porro Principes Quedlinburgensis, Herfordiensis, Gerenrodensis, Ganderseheimiensis &c. ab Ecclesia Orthodoxa declivere.

§. 7.

De reliquis Principibus S. R. I. Laicis.

Antiquiores Principum Domus.

1. *Quæ origo Ducum Megalopolitanorum?*

Hi originem ducere perhibentur ab antiquissimis Regibus Vandalorum nominatim à Genserico, qui vivebat sæculo V. quorum, uti & sequentium Principum in varias stirpes, ac ramos propagatio ex genealogicis passim tabellis colligi poterit.

2. *Quæ exordia Domûs Wirtembergica?*

Orti hi sunt à verustissimis Dynastis Beutelsbacensibus, quorum quidam sæculo IX. Hildegardem Caroli Magni filiam in matrimonio habuit. Conradus Beutelsbacensis à Cæsare Henrico IV. auctus est Comitatu Wirtembergico sub annum 1080. Eberhardus VI. an. 1495. à Maximiliano I. Cæsare primus Wirtembergiæ & Tecciæ Dux salutatus est.

3. *Unde Hassiæ Landgravii oriundi?*

A patris Brabantia Ducibus, qui genus suum referunt ad Pharamundum Francia Regem. Henricus Magnus Brabantia Dux duos reliquerat Filios, Henricum Māsuetum, & Henricum Infantem dictum, quòd jam tūc parente fuit orbatus. Igitur hic jure materno (Mater Thuringiæ Landgravia erat.) successit in Hassiæ Lādgraviatu, prioribus Thuringiæ Landgraviis, qui & Hassiæ Domini erant, an. 1247. extinctis.

4. *Unde orti Marchiones Badenses?*

A prisca Ducibus Zæringensibus, quibus parebat magna pars Helvetiæ, Allatia, Brisgoja, &c. Quippe Hermannus Marchio Badensis Parentem nactus est Bertholdum I Zæringæ Ducem circa annum 1050.

5. *Quis Ducatus Holsatiæ Auctor?*

Ferunt, Wittekindum conditorem dicti Ducatus fuisse. Ad nostra tempora si propius accedamus, constat, Theodórico Fortunato, Comiti Oldenburgico filium fuisse, qui primus Holsatiæ Dux, demum Rex Daniæ fuit. Anno. 1448.

6. *Qui Natales Ducum Saxo-Lavenburgicorum, & Principum Anhaltinorum?*

Ambo originem referunt ad Electores Saxonix, illi quidem ad Albertum anno 1285. hi verò ad Bernardum, filium Alberti Urff. Stirps Saxo-Lavenburgica exaruit, sed Anhaltina hodieum floret.

II.

Recentiores Principum Domus.

1. *Quando, & à quo Comites ab Aremberg eveliti sunt ad Principum dignitatem?*

Primus hunc honoris gradum conscendit Joannes Comes ab Aremberg anno 1565. sub Cæsare Maximiliano II.

2. *Quinam in Principum Collegium cooperati Cæsare Ferdinando II.?*

1. Vetustissima Comitum Stirps Zollerrana, cujus primordia fluunt à Rege Franciæ Pharamundo, dein à Guelphis Altorffii in Sue-

Suevia Comitibus. Principatûs insignia accepit anno 1623. 2. Domûs Lobkowizia; parentiqua Bohemiæ Stirps anno 1624. 3. Domûs Salmensis pervecusta, orta ex Vildgraviis & Rheingraviis, Principatûs nomen obtinuit anno 1622. 4. Comites Dietrichsteinii ex Carinthia 1622 5. Comites Liechtensteinii anno 1623.

3. *Qui verò à Cesare Ferdinando III.?*

1. Comites Nassovientes anno 1654. 2. Comites Auersbergenses 1653 3. Comites Frisiæ Orientalis 1654. 4. Piccolomini è nobilissima Hetruriæ familia 1654.

4. *Quosnam ad hunc honoris apicem evexit Caesar Leopoldus?*

1. Landgravios Furstenbergicos antiquissimæ prosapiæ, utpote ex Agilolfingico Stemmate prognatos. Ex his Stirps Heiligenbergensis Principis dignitate aucta est an. 1667. eaque extinctâ, Domûs Molskirchensis & Stulingensis 1716. 2. Comites Schwartzbergicos ex antiquissimo stemmate Comitû de Seinsheim 1671. 3. Comites Oettinganos jam indè ab Othonis M. ætate florentissimos 1671. 4. Portianos ex Foro Julio 1662. 5. Schwartzburgicos 1697. Domus porrò Eggenbergica, an. 1623 & Croyensis, anno 1666. in S. R. I. Principum Collegium cooptata, extincta est.

5. *Qui S. R. I. Principes creati à Josepho I.?*

1. Lambergenses 1707. 2. Trautsonii 1711. 3. Lowensteinii 1711. quibus Caro-

lus VI. adjunxit Principes Walde-
ckenses

Observationes ad partem primam.

1. *In quò Imperii Romano-Germanici felicitas sita est?*

In eo, ut membra, seu status Romani Imperii cum suo Capite, nempe Cæsare, secundum Imperii statuta, arctissimè sint conjuncti, nec in sua duntaxat commoda, sed totius Imperii salutem, ex antiqua fidei Germanicæ integritate, unicè sint intenti.

2. *Quæ jura suprema Majestatis Cæsareæ?*

1. Cæsar supremum jus habet in totum Romanum Imperium. 2. Reges, Duces, Principes, Comites, Barones, Nobiles &c. creare potest. 3. Beneficia Imperii clientelaria omnibus Imperii statibus, exacto ab iisdem fidelitatis sacramento, confert. 4. Academias erigit, aut confirmat. 5. Novas condit civitates, easque peculiaribus favoribus & privilegiis ornat, ut taceam [plures alias prærogativas, quas *Regalia* seu *Reservata* Imperatoris vocant.

3. *Quid sunt Imperii Comitia?*

Est omnium Imperii ordinum Conventus, à Cæsare, monitis prius per Legatos Electoribus, coactus, in quò de magni momenti negotiis in Imperii emolumentum deliberatur, & consultatur.

4. *Quæ Comitiorum Methodus?*

1. Imperator, aut ejus Legatus (vulgò

Prim.

Principalis Commissarius) res deliberandas proponit. 2. Harum capita scripto traduntur tribus Statuum Collegiis. 3. Præstituta die Collegia singula, in suo quodque senaculo congregata, consilia ineunt, privatimque suum ferunt suffragium, Principes quidem viritum, imò & reliqui; ità tamen, ut horum posteriorum suffragia non nisi pro numero classium seu subcellorum suppulentur, ut supra dictum est pag. 26. & 28. 4. Hac consultatione finita, Collegia Electorum & Principum in unum conveniunt locum, & suffragia seorsum lata in commune conferunt. Inde advocatis quoque civitatum Delegatis suam aperiunt, ac eorum vicissim exquirunt sententiam, in quam si plures iverint, hæc Cæsari probanda offertur, qui approbandi aut reprobandi jus habet, etiamsi omnes concordassent. Quòd si ordinum sententiam ratam habuerit Cæsar, hæc in tabulas relata, post Cæsaris, Ordinumque subscriptionem constitutio seu *Recessus Imperii* appellatur, vimque legis obtinet. Variantibus porro Ordinum sententiis, de integro repetitur consultatio, disquiriturque: num qua ratione omnium, aut plurium saltèm consensus obtineri possit? Sin minus; suffragia, ut ut discordantia, cum Cæsare tamen communicantur, cujus solius est decretoriam pronuntiare sententiam.

5. *Quis Comitiorum ingressus?*

Si Cæsar ipse præsens, hunc Electores è pala-

palatio ad Templum comitari antehac con-
suevêre hoc ordine.

	<i>Trevirensis</i>	
<i>Brandenburgus</i>	<i>Bavarus</i>	<i>Palatinus</i>
<i>cum Sceptro.</i>	<i>cum Imperii Pomo.</i>	<i>cum Corona.</i>
	<i>Saxo cum Gladio,</i>	
<i>Mogunt us</i>	<i>Imperator.</i>	<i>Coloniensis.</i>
	<i>Bohemus.</i>	

In Templo pro auspicato Comitiorum suc-
cessu solemne fit Mistæ Sacrificium. Quo pe-
racto ad locum Comitii destinatum disce-
ditur.

6. *Quis ibidem sedendi ordo?*

Cæsar solio insidet tribus gradibus distin-
cto, sub conopeo. Electorum sedes duobus,
Principum uno gradu attollitur. Ordo est
sequens;

	<i>Imperator</i>	
<i>Maguntinus</i>	<i>Rex, si Quis est,</i>	<i>Trevirensis,</i>
<i>Bohemus.</i>	<i>Romanorum, è</i>	<i>Coloniensis,</i>
<i>Bavarus.</i>	<i>regione Cæsaris.</i>	<i>Saxo.</i>
<i>Brandenburgus.</i>		<i>Palatinus.</i>
<i>Brunsvicensis.</i>		
<i>Archidux Austria</i>	<i>Antistites Au-</i>	<i>Principes laici.</i>
<i>Principes Ecele-</i>	<i>gustana Cof.</i>	<i>Comites.</i>
<i>siast. & Abbates.</i>		

Delegati Civitatum.

7. *Quò demum modò terminantur Comitia?*

Quæ in his decreta fuêre, summatim com-
prehensa in membranas seu tabulas referun-
tur, Cæsareq; & Statibus præsentibus, à Mo-
guntino, Imperii *Archicancellario*, recitantur,

ad

ad quæ exequenda Imperator Ordines paucis cohortatur, sicque Comitibus suis imponitur.

8. *Cur Imperii Comitia. Ratisbonæ adhuc fieri solita, dicantur continua?*

Quia jam inde à 20. Januarii anni 1663. in hanc utque diem perdurant. His temper è S. R. I. Principibus, Cælaris vice ac nomine præest Legatus, seu *Principalis*, ut vocât, *Commissarius*. Cæterorum pariter Ordinum delegati suorum quisque Dominorum nomine Imperii negotia tractanda suscipiunt.

9. *Quæ Electorum munia primaria?*

Tres Electores Ecclesiastici sunt S. R. I. Archicancellarii, uti supra c. 3. meminimus. Bohemus est Archipocillator, Bavarus Archidapifer, Saxo Archimarescallus, Brâdenburgus Archicamerarius, Palatinus Archithesaurarius.

10. *Quid sibi volunt officia hæreditaria?*

Singuli Electores singulos habent muneris sui vicarios, qui absentium vices expleant, hancquè dignitatem jure hæreditario semper retineant; undè officia *hæreditaria* appellantur. Comites Althanenses sunt hæreditarii S. R. I. Pocillatores, Comites Valdburgenses Dapiferi, Comites Pappenheimii Marescalli, Principes & Comites Zollerani Camerarii, Comites Sinzendorffii Thesaurarii.

11. *Quandonam Germania Episcopi cum Abbatibus quibusdam appellari ceperunt*

S. R. I. Principes?

Quamvis hi jam inde à Caroli Magni tem-

poribus ad Imperii Comitia convenerint; Principis tamen titulum iisdem jam tunc fuisse adscriptum haud latè constat. Id verò exploratum habemus, à Cæsare Othone M. ejusquè successoribus quàm plurimos nominatos fuisse S. R. I. Principes Ecclesiasticos. Hodie Germaniæ Episcopi à Cathedralium Canonorum senatu eliguntur, qui à summo dein Pontifice inaugurantur, à Cæsare verò tanquam S. R. I. Principes in fidè & clientelam recipiuntur.

12. *Num hæc dignitatis accessio detrimenti quid attulit Imperio?*

Id nonnisi heterodoxi, jurati Ecclesiæ Catholicæ, & Sacerdotii hostes pro more suo comminiscuntur; quippe omnibus notum est, Principes Ecclesiasticos ex fundis clientelaribus ad communia Imperii onera ferenda sociam conferre operam, suisquè suffragiis in Imperii Comitibus nihil adhuc detrimenti, emolumentum verò plurimum attulisse Reipublicæ.

13. *Quando S. R. I. Principes laici fuere instituti?*

Caroli Magni temporibus Provinciæ pleræque omnes vicario nomine administrabantur. At stirpe Carolina exspirante, Præfecturæ hæ factæ sunt hæreditariæ.

14. *Ecquod discrimen Comites inter Palatinos, Marchiones, Landgravios, & Burggravios?*

Olim Comites Palatini Palatii Cæsarei, Marchiones limitum Imperii, Landgravii

Provinciarum, Burggravii castris Cæsarei, seu Regiæ (quales tunc pluribus in locis habebant Imperatores) Præfecti erant ac Prætores.

15. *Qua origo Comitum, Equitum, & urbium Imperialium?*

Comites secundum etymon Latinum inde appellati fuisse videntur, quod Imperatores & Reges suos, quorum supremi erant Præfecti, & Aulae Ministri, *comitari* ut plurimum conveverint. Secundum etymon verò Germanicum nomen traxisse videntur à *Canis*, sive *cantie*, quod Reges, Ducetque Germanorum olim in supremos Aulae Ministros, judiciorum Præsides, locorū Præfectos, &c, non alios plerumque sibi delegerint, quam qui prudentiâ, doctrinâ, virtute, usu, & experientiâ, ac proinde ætate & *cantie*, venerabiles omnibus erant, ac spectabiles. Et quamquam dignitas hæc hæreditaria non erat; filii tamen, si modò idonei censebantur, raro à successione excludebantur. Deficiente porro Caroli stemmate, hæc quoque munia, uti plura alia, antiquata fuere. Comitum nihilominus & nomen & dignitas ad posteros est propagata. Unde sensim non pauci ob potentiae & auctoritatis prærogativam Imperii Ordinibus sunt adscripti; quos inter Liberi quidam *Barones*, idem cum Comitibus sessionis ac suffragii jus obtinent. 2. Nobiles Imperii jam inde, à Caroli M. temporibus inclaruere, Imperii quondam Statibus annumerati

rati cum jure sessionis & suffragii, quo tamen hodie carent. Dividuntur in tres classes, nempe in Suevicam, Franconicam, & Rhenanam. 3. Civitates Imperiales diutini potissimum illius Interregni, & Caroli IV. tempore in libertatem sese asseruere.

16. *Quid est Imperii Matricula?*

Est album sive index, ubi non solum Imperii Statuum nomina singula descripta sunt; sed insuper designatur, quid, quantumve cuius statui ad communes Imperii expensas sit contribuendum.

CAPUT IV.

De Circulis Imperii Germanici.

I.

Circulus Austriacus.

1. *Quae Religiones hoc circulo continentur?*

I. Archiducatus Austriae, qui dividitur in superiorem, & inferiorem. Haec infra, illa supra Anasum est. Mediam interfluit Danubius, cui Anasus infra urbem cognominem se miscet. Austriae inferioris totiusque Imperii Germanici, metropolis est Vienna, Imperatoris Regia, Archiepiscopatu, Academia, propugnaculis, &c. longè celeberrima.

II. Ducatus Styriae, in superiorem & inferiorem divisus. Inferioris totiusque Ducatus Caput est Graecium ad Muram amnem, arce, propugnaculis, Academia, &c. celebris. In superiore Styria est Judenburgum: Saccovium

vium Episcopi sedes, Mariæ Cella, cœlestibus favoribus, & prodigiis celebratissima. Ducatui quoque huic annexus est Comitatus Cillejensis, cujus urbs primaria Cilleja ad Savum.

III Ducatus Carinthiæ, superior, & inferior, ubi Episcopus Gurcensis, & Lavantinus. Urbs princeps est Clagenfurtum.

IV. Ducatus Carniolæ, cujus caput Labacum Episcopi sedes. Memoratu dignus est Lacus Cirronicensis, ubi anno eodem & piscari, & frumentari, & venerari licet, aquis ingruente hyeme cum magna piscium copia ex abdito profiliantibus; appentete verò æstate recedentibus. Huc referenda quoque sunt 1. Marchia Vinidorum, cujus caput Metulum in Croatiæ limitibus. 2. Comitatus Goritiensis, cum urbe cognomine. 3. Comitatus Gradiscanus, Comiti de Althann jure beneficiario traditus. 4. Aquileja urbs olim percelebris, hodie in solitudine prope redacta. 5. Tergestum urbs Istriæ cum portu. 6. Flumen *Fiume*, seu Flumen S. Viti urbs ad sinum Carnarium.

V. Comitatus Tyrolensis, in Provinciam Athesianam, vallemquæ Oenanam distinctus, cujus Metropolis est Oenipontum, ubi & Academia. Olim Merania Ducum Meraniæ Sedes erat. Bollanum solemnibus nūdiis, Hala salinis, officinâ monetariâ, regio Parthenone celebris est. Sunt item in hoc Comitatu duo Imperii Principes, & Episcopi, Tridentinus, & Brixinensis, quorū ille Tri-

genti, hic Brixinæ sedem habet Episcopalem.

VI. Austria anterior, sive Suevia Austriaca; ubi 2. Marchionatus Burgoviensis cum urbe cognomine, & Gūnzburgo. 2. Comitatus Montfortensis Brigantinus itē & Veldkirchensis, quorum ille ab urbe primaria Brigantia, hic à Veldkirchio nomen trahit. 3. Dynastia Nellenburgica cum arce cognomine. 4. Comitatus Hohenbergensis, ubi Rottenburgum ad Nicarum. 5. Urbs Constantia. 6. Præfectura Provincialis Suevica, plures urbes, & oppida complectens. 7. Brisgoia, cujus caput Friburgum, urbs munitissima, ubi & Academia; itē Brisacum fortissimū adversus Gallos propugnaculum. 8. Quatuor urbes Sylvestres Rheno-felda, Seckinga, Lauffenburgum, & Waldishutum, quibus accedit Comitatus Hauensteinensis.

2. *Quis Circuli Austriaci Director?*

Imperator ipse tanquam Archidux Austriæ.

3. *Quæ ibidem Religio?*

Avita ubiq; Religio Catholica nunc floret.

4. *Quæ alia insuper Regiones Domui Austriacæ sunt subjectæ?*

I. Bohemiæ Regnum in decem & octo Circulos distributum, cujus Metropolis Praga ad fluvium Moldavam sita, sede Archiepiscopali, arce Regia, Academia, &c. præsignis, *Triurbs* dicta, quod ex *Novâ, Vetere, & Paryo* Praga constet.

II. Moraviae Marchionatus à Morava a-
 mne, à quo in duas ferè partes dividitur,
 nomen trahens. Urbes præcipuæ sunt Olo-
 mucium, ubi Episcopalis sedes, & Academia,
 & Brana à Suecis An. 1645. irritò conatu
 oblecta.

III. Silesiæ Ducatus superior, & inferior
 in decem & septem Principatus, & sex Dy-
 nastias divisus. Totius Silesiæ Metropolis
 est Vraislavia, ubi sedes Episcopalis, & A-
 cademia, à Leopoldo I. fundata.

IV. Serviæ Regnum, cujus Metropolis Al-
 ba Græca An. 1717. post insignem de Tur-
 cis relatum victoriam recuperata est cum
 urbibus Orsava, Semendria, Passarovicio, &c.

V Sclavoniæ Regnum, cujus urbes præ-
 cipuæ Polega, Esseckium, Gradisca, Petrova-
 radinum, &c. cum Comitatu Sirmienti, urbe-
 què cognomine, ubi Episcopi sedes.

VI. Croatiae Regnū, cujus pars etiamnum
 sub jugo Turcico gemit. Urbes præcipuæ
 sunt: Carlostadium, Zagrabia, ubi Epi-
 scopi sedes, & Academia, Castanovicium,
 &c.

VII. Dalmatiæ Regnum, ex quo etiam
 Veneti, Turcæ, & Respublica Ragusana sibi
 partem vindicant. Austriacis subest 1. Urbs
 Senia, ubi Episcopi sedes, & portus ad sinū
 Carnarium, vulgò *Caraero*. 2. Buccaris urbs,
 ubi portus insignis, mercimoniis recens de-
 stinatus.

E

VIII.

VIII. Bosnia Regni pars, Savi ripis adja-
cens, Austriae cedit pactis Passarovicensibus.
IX. De Hungaria, X. & Transylvania. XI. &
Belgio Austriaco infra dicitur. In Italia Au-
striacis subest.

XII. Neapolitanum Regnum, quod etiam
Regnum Siciliae cis Pharus, seu fretum Si-
culum, dicitur, in quatuor majores, atque u-
niversè in duodecim Provincias distributum,
regio fertilis admodum & culta, atque ab
Apennino monte in duas ferè partes secta.
Regni Metropolis est Neapolis, urbs amplif-
sima, & frequèntissima, Archiepiscopi, & Pro-
regis sedes. Sunt in hoc regno Archiepisco-
patus 20 Episcopatus 107 & urbes . 580.

XIII. Sicilia, seu regnū Siciliae trans Pharu,
tribus promontoriis terminatur; unde & Tri-
nacia à *treis, tres, & akra graca voce summitas,*
promontorium, dicitur, dividiturque in tres
Provincias seu valles. Urbes præcipuæ sunt
Messina Proregis sedes, & Panormum. Utro-
bique Archiepiscopus Sacris præest. Vino,
frumento, fructibus, &c. ita abundat, ut Ita-
liae horreum ac promptuarium jure appella-
ri possit.

II.

Circulus Bavaricus

1. *Quinam circuiti hujus Director?*
Electo Bavarus: (qui & circuli Dux) &
Archiepiscopus Salisburgensis.

1. Qua

Quae Regiones Electori Bavaro subjactae?

1. Ducatus Bavariae in superiorem, & inferiorem divisus, Superioris, totiusque Bavariae Metropolis, & Electoris sedes est Monachium ad Itaram; dein Burghusium ad Salzam, ubi *Regimen*, ut vocant, Electorale, Ingolstadium ad Danubium, ubi Academia, Landsperga ad Lycum, Neo-Oettinga ad Oenum. Inde haud procul abest Oettinga vetus, sacris peregrinationibus ad Thaururgam Deiparae statuam à mille amplius annis longè lateque celebratissima. In inferiore Bavià eminent urbes Landshutum, & Straubinga cum Electorali utroque *Regimine*, Ratisbona item, Regum olim & postea Ducum Bavariae sedes, &c. 2. Palatinatus superior, cujus Metropolis cum Electorali *Regimine* est Amberga. 3. Landgraviatus Leuchtenbergensis cum urbe Pfreimbda. 4. Comitatus Cambensis, Breitenekensis, &c. 5. In Suevia, Dynastia Mindelhemienfis, Comitatus Wilensteigenfis, Dona verda, urbs olim Imperialis, Wemdinga, &c.

3. *Quinam in hoc Circulo status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus Salisburgensis, Legatus Pontificius natus, Germaniae Primas, &c. Metropolis sedesque Archiepiscopi est Salisburgum, ubi & Academia. II. Episcopus Frisingensis. Urbs sedesque Episcopalis est Frisinga. III. Episcopus Ratisbonensis, cujus Dioecesis olim late per Bohemiam protendebatur. Sedes Episcopi est Ratisbona. IV.

Episcopus Passaviensis. Urbs sedesq; Episcopi est Passavium seu Paravia, quadrifariam divisa, nempe in Passavium, Instadium, Ilzstadium, & Oberhofium. V. Princeps Præpositus Berchtolsgadensis, Canonorum Regularium S. Augustini, cui urbs Berchtolsgada cum adjacente tractu subest. VI. Princeps Antistitæ *Monasterii*, ut vocant, inferioris, & superioris Ratisbonæ. VII. Abbates, Cæsareensis, & ad S. Emmerami Ratisbonæ.

4. *Qui reliqui status seculares?*

I. Dux Neoburgicus, cujus Ducatus hinc quidem juxta Danubium, ubi Neoburgium, Ducis sedes, Lavinga, Hochstadium, &c. illinc verò per Palatinatum superiorem, ubi Schwandorffium, Hilpoltsteinium, &c. porrigitur. II. Dux Sulzbacensis è Domo Palatina Neoburgica, cujus sedes est Sulzbachium in Palatinatu superiore, &c. III. Princeps Lobkowicius, ob Comitatum principem Sternsteinensem in superiori itidem Palatinatu. IV. Comites, Hohenwaldekenfis, & Maxelrainius in superiore & Ortemburgicus in inferiore Bavaria. Comitatum porro Sulzbergensem in Palatinatu superiore Comites Voifsteinenses, nuper extincti, possedere. V. Urbs Imperialis Ratisbona.

5. *Quæ in hoc circulo Religio?*

Ubique Catholica, si paucos illos exceperis, qui in Comitatu Ortemburgico, & Sulzbergenfi, urbeq; Ratisbona ab avita Orthodoxaq; Religione descivère,

Circulus Suevicus.

1. *Qui status Ecclesiastici in hoc Circulo?*

I. Episcopus Constantiensis, cujus Diocesis longè olim latequè patens, hæreticorū postea ab ovili Chrismi secessione haud parū fuit diminuta. Sedes Episcopalis est urbs Marisburgum trans lacum Constantientem.

II. Episcopus Augustanus, cujus sedes Episcopalis alias in urbe Dilinga, ubi Academia.

III. Episcopus Curiensis, magnis olim abundans proventibus; qui tamen post Grilonū à vera fide defectionem plurimū fuere accisi. Sedes Episcopi est Curia, urbs Rhætiae primaria. IV. Princeps Abbas Campidunensis Ord. S. Benedicti, qui perpetuus est Imperatricis Archi Marescallus Principis territorium est in Algoja circa Ilarum amnem.

V. Princeps Præpositus Elvacensis, cujus est Elvacum urbs cum circumjacente tractu VI.

Præpositi, & Abbates 1. Ord. S. Augustini

Canonic: Regular. Vetterhusanus 2. Ord. S. Benedicti Elchingensis, Gengenbacensis,

Ilfingensis, seu Ursinensis, Isnensis, Ochsenhulanus, Ottoburanus, Petershulanus, SS.

Udalrici, & Afræ Augustæ Vindel. Veingartensis, Zwifaltensis. 3. Ord: Cisterc. Salemitanus. 4. Ord: Præmonstr. Marchtalen-

sis, Rodensis, Roggenburgensis, Schussenriedensis, Urspergensis, Veistenaviensis, sive Augiæ minoris. VII. Principes Antistitæ no-

bilium Virginum, Buchaviensis ad lacum Plumarium, & Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia. VIII. Antistitæ Bainrensis, Guttenzellensis, Hegenbacensis, & Rubromonasteriensis, Ordinis omnes Cisterciensis.

2. *Qui status saculares?*

I. Dux Vurtembergicus, cujus sedes urbs-que primaria est Sturgardia. II. Marchiones Badensis, & Duraleensis Badenſi Marchionatus superior, cujus urbes primariæ Badena, Raſtadium, &c. Durlaceni vero ſubest Marchionatus inferior, ubi Durlacū, Pforzheimium, &c. Marchionatus superior religioni adhæret Catholicæ: inferior Lutheranæ, uti & Vurtembergiæ Ducatus. III. Principes Hohenzolleranus, Hechinganus, & Sigmaringanus, Religionis uterque Catholicæ. IV. Principes Furſtenbergenses, Moſkirchenſis, & Stulingenſis, itidem Catholicici. V. Princeps Oettinganus, qui ſolus ex antiquiſſima hac familia Luthero adhæret. VI. Præter Comites Oettinganos in tres ſtirpes Vallerſteiniam, Spilbergicam, & Balderanam diviſos. Circulo huic adſcripti ſunt Comites Fuggeri, Graveneggii, Gohenemſii, Juſtingentes ſive Freybergii, Konigſeggii, Montfortu, Pappenheimii, Rechbergii, Truchſeſſii de Valdburg, Volfegg, Zeil, &c. VII. Urbes Imperiales Catholicæ ſunt: Buchavia, Buchornia, Cella, Gamundia, Gengebachium, Offenburgum, Pfullendorffium, Rotwila, Uberlinga, Vangena, & Vila. Mixtæ Re-

Religionis: Augusta Sueviæ Metropolis, Biberacum, Duncelspithia, Kauffbura, Leutkirchium, & Ravenspurgum. Lutherana: Alena, Bopfinga, Campidunum, Eslinga, Gienga, Hala, Heilbrunna, Ilnia, Lindavia, Meminga, Nordlinga, Reutlinga, Ulma, & Vimpina.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Constantiensis, & Dux Wurtembergicus, qui & Circuli Dux est.

IV.

Circulus Rhenanus Superior.

1. *Qui Status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Vormatiensis II. Episcopus Spirensis. III. Episcopus Argentoratensis. IV. Episcopus Basileensis, qui postquam Basileam veram Religionem abjuravit, Bruntrutum sedem fixit Episcopalem. Episcopatus porro Metensis, Tullensis, & Virodunensis pridem Gallis celsere. V. Princeps Abbas Fuldenfis, Ord: S Benedicti, perpetuus *Archicancellarius* Imperatricis, & Abbatum per Germaniam. & Galliam *Primas*. Principis porro Abbatia Prumienfis possessionem pridem adiit Elector Trevirensis. VI. Magni Equitum Melitensium *Prior* per Germaniam, cujus sedes est Heitershemii in Brisgoia VII. Princeps Antistita Andlaviensis in Alsatia inferiore.

2. *Qui status saculares?*

I. Comites Palatini Rheni, Bipontinus, &

Et

Bir-

Bircefeldensis. Comitatus porrò Veldentianus, & Simmerensis sub Electoris Palatini ditione est II. Landgravii Hassiæ quadripartitam divisi, nempe in Casselanos, Darmstadianos, Rhenofeldenses, & Homburgenses. Hassio Casselanus possidet 1. potiorem Hassiæ inferioris partem 2. In Hassia superiore Marpurgum, aliasque urbes. 3. Principatum Hirschfeldiæ, insignem olim Abbatiam, &c. Hassio Darmstadianus potissimam Hassiæ superioris partem obtinet cum urbe Gissa, Comitatum item Cattimelibocensem superiorem, cujus Caput Darmstadtium. Hassio Rhenofeldensis tenet Comitatum Cattimelibocensem interiorem; in Hassia verò inferiore Rottemburgum, Landgravii Rottemburgensis, & Vanfridam, Vanfridensis sedem, &c. Hassio Homburgensi subiecta est urbs Homburgum in Hassia superiore. III. Principes Nassoviæ, in sex ramos divisi, nempe in Dietiensis, Dillemburgensem, Hadamarientem, Idsteinensem, Sigenensem & Usingensem, cum Comitibus Sarbrukensibus, Ottweileranis, & Viburgenisibus. Omnes hi nomen ducunt à Principatu urbeque primaria Nassovia, suntque partim Catholici, partim A catholici. IV. Princeps Comitatus Montis Bellicardi, Ducis Wurtembergiæ subiectus. V. Princeps Salmensis, & Princeps Valdecensis, Comes item Hanoviensis, cujus est Hanovia, ampla, munitaque Vetteraviæ urbs. VI. Comites Hassfeldenses, Henburgici, Leiningenses, Saynenses

nenses, & Virgenteinenses, Solmenses, Viendenses, Vild & Rheingravii, &c. VII. Urbes Imperiales Vormatia, Spira, Fridberga, Veزاریа, Gelnhusum, & olim Argentina. Aliæque Alfatæ urbes, nunc Gallicæ omnes ditionis. Duces quoque Sabaudia. & Lotharingia Circulo huic sunt adscripti.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Vormatiensis, & Landgravius Hassio Casselanus.

V.

Circulus Rhenanus inferior, seu Electoralis.

1. *Qui Circuli hujus status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus, & Elector Moguntinus, qui possidet 1. ditionem Moguntinam. 2. Stradiam Montanam. 3. Eisfeldia tractum. 4. Erfordiam, Thuringia Metropolim cum tractu adjacente. 5. Frislariam, Ameneburgum, &c. in Hassia inferiore. 6. Aschaffenburgum, Gerreshemium. &c. II. Archiepiscopus, & Elector Trevirensis, cujus præter Treviros, Metropolim, est Confluentia, ubi Mosella Rheno jungitur. Vesalia superior, Prumia cum Abbatia Saburgum, &c. III. Archiepiscopus, & Elector Coloniensis, cujus sedes Electoralis Bonna. Idem præter alia possidet quoque Vestphalia Ducatum.

2. *Qui status seculares?*

I. Elector Palatinus, cui subest 1. Palatinus

natus Rhenanus, sive inferior. 2. Ducatus Neoburgicus in Circulo Bavarico 3. Ducatus Juliensis. & Ducatus Montanus cum Dynastiâ Ravensteinensi in Circulo Westphalico, &c. II. Princeps Arembergicus, cujus Principatus urbsque Aremberg in Eiffalia. III. Conites Sleidani, Manderscheidenses, Reiffertcheidenses, & Virneburgenses, omnes itidem in Eiffalia.

3. *Quis Circuli hujus director, & Dux?*

Director est Elector Moguntinus, Dux verò Elector Palatinus

IV.

Circulus Westphalicus.

1. *Qui Status & Ordines Ecclesiastici?*

I. Episcopus Monasteriensis. II. Episcopus Leodiensis. III. Episcopus Paderbornensis. IV. Episcopus Osnabrugensis. Verdensem porrò Episcopatum Suecus primùm, ac nuper Hannoveranus; Mindensem verò Brandenburgus occupavit, profani utrumq; juris factum in pacificatione Westphalica. V. Abbates, Principes Corbejenfis, & Stabulensis. Abbas itèm Verdensis, & Cornelienfis VI. Princeps Antistita Essendiensis, & Abbatissa Burscheidensis. Princeps porrò Antistita Herfordiensis Calvino adhæret.

2. *Qui status seculares?*

I Dux Juliensis. II. Dux Montensis. III. Dux Clivensis. Ducatum Juliensem. & Ducatum Montensem, cujus Metropolis Duf-

Dusseldorpium, possidet Elector Palatinus; Clivensem verò cum Comitatu Marchiæ, & Comitatibus Ravensbergensi, Lingensi, &c. Elector Brandenburgicus. Vastphaliæ porro Ducatus Electori Coloniensi est subjectus. IV. Princeps Frisiæ Orientalis. V. Comites Bentheimenses, Bronchorstii, Lippenses, Reckheimenses, Styrumii, Tecklenburgici, Vehlenses, &c. Plures alios Circuli hujus Comitatus possident Rex Daniæ, Luneburgici, Hassi, &c. VI. Urbes Imperiales, Colonia, Aquisgranum, Tremonia.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Monasteriensis & Dux Juliacensis cum Clivensi alternatim.

VII.

Circulus Franconicus,

1. *Quinam status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Bambergensis, cui & in Carinthia loca quædam subjecta sunt. II. Episcopus Herbipolensis, qui & Dux Franciæ Orientalis III. Episcopus Eustadianus, Urbs Princeps est Eustadiû ad Almonum amnem. IV. Magister Equitum Teutonicorum, cujus sedes est Mergenthenii ad Tuberum amnem, postquam Equites Teutonici ex Borussia commigrare sunt compulsi.

2. *Qui status sæculares?*

I. Marchio Byruthanus, seu Culembacensis. II. Marchio Onoldinus, sive Anspacensis. Uterque hic Marchionatus Luthero ad hæret.

hæret. III. Princeps Schwarzbergensis, & Princeps Lowensteinus, sive Verthemienſis. Princeps porro Comitatus Hennebergicus inter Saxonie Duces est divisus, excepta Smalcaldica urbe, quæ Hassio Castellano tesſit. IV. Comites Castellani, Drenbacenses, Erpacenses, Limburgenses, Hohenloici; Reinecani, Schœbornii, &c. V. Urbes Imperiales Norimberga. Francofurtum ad Moenum, Schweinfurtum, Rottenburgū ad Tuberum, Veissenburgum, & Vinsheimium.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Rambergensis, & Marchio Byruthanus, qui & Circuli Dux est.

VIII.

Circulus Saxonie superioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Electoꝛ Saxonie (qui & Circuli Dux) & Electoꝛ Brandenburgicus.

2. *Quæ Provincia Electoꝛi Saxonie subjecta?*

1. Saxonia propria, sive Electoralis in septem Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum, Misnienſem, Lipsienſem, Monranum, Voigtlandicum, & Neustadianum divisa. 2. Lusatia superior, &c. Electoꝛis sedes est Dresna ad Albim.

3. *Quid in hoc Circulo Electoꝛ Brandenburgicus possidet?*

1. Marchiam Brandenburgicam, quæ in Veterem, Novam Mediam, & Ukeranam, &c. distribuitur. 2. Pomerianam ulteriorem, partem-

temque ceterioris, cum principatu (olim Episcopatu) Caminensi, aliisque. Electoris sedes est Berolinum ad Spreham amnem.

4. *Qui status Ecclesiastici?*

Florebant olim in hoc Circulo Episcopatus Misnensis, Merseburgensis, Naumburgensis, Brandeburgensis, Havelbergensis, Caminensis, & Lebusiensis. Abbatiae item Principes Saalfeldensis, Quedlinburgensis, & Gerenrodensis, &c. nunc profani omnes juris. Nam Misnensem, Merseburgensem, & Naumburgensem Episcopatum cum Abbatia Saalfeldensi Saxoniae Duces; reliquos vero Episcopatus Elector Brandeburgicus occupavit. Quedlinburgense, & Gerenrodense cenobium Abbatissae, ut vocant, Lutheranae incolunt, ut plura alia monasteria silentio involvam.

5. *Qui reliqui status saeculares?*

I. Saxoniae Duces, Weissenfelsenses, Merseburgenses, Vinarieheses, Ifenacenses, & Gothani in plures ramos divisi. II. Principes Anhaltini, Dessavienses, Bernaburgenses, Coethenses, & Servestenses III. Principes Schwarzburgici, Sondershusiani, & Rudelstadiani: Princeps item Fūdanus, qui Mansfeldiae Comes, Catholicus IV. Comites Barbienses, Gleichenses Hohensteinii, Reussenses, Schoenburgici, Stolbergenses, &c.

IX.

Circulus Saxoniae inferioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Archiepiscopi Magdeburgensis, & Bre-

mensis, in quorum locum successere Electores Brandenburgicus, & Hannoveranus.

2. *Quæ Electoris Hannoverani Provincia?*

1. Ducatus Luneburgicus, & Lavenburgicus. 2. Principatus Calenbergensis, sive Hannoveranus, ubi Hannovera, Electoris sedes, 3. Principatus Grubenhagensis, &c. præter Ducatum (olim Archiepiscopatum) Bremensem, &c.

3. *Qui status, sive Ordines Ecclesiastici?*

Ex tot Circuli hujus Episcopatibus. Magdeburgensi nempe & Bremensi, Halberstadiano Sverinensi, Slesvicensi, Lubecensi, & Raceburgensi solus Hildesienfis in pristina Juris, & Jurisdictionis sacre possessione, fideq; Orthodoxa adhuc persistit, posteaquam in pacificatione Westphalica Archiepiscopatus Magdeburgicus cum Episcopatu Halberstadiano Electori Brandenburgico; Archiepiscopatus Bremensis Sueco primùm, ac pronuper Hannoverano; Episcopatus Sverinensis, & Raceburgensis Ducibus Megalopolitanis cessere. Episcopatum porrò Lubecensem princeps Lutheranus ex Holfatiæ Ducibus Gottorpianis, quem Episcopum vocant, administrare solet; Slesvicensem verò Rex Daniæ tenet.

4. *Qui reliqui status seculares?*

I. Dux Guæptherbytanus, cujus est Ducatus Brunsvicensis, &c. Domus itèm Beverana, & Blanckenburgensis ex eadem Ducum familia. II. Duces Megalopolitani Sverinensis, & Strelitiensis. Sverinensis possidet Ducatum Megalopolitanum, Principatum Vandaliz, & Comitatum Sverinensem Rostochiense Dominium cum urbe Rostochio; Strelitiensis verò Principatū Receburgensem, & Dominium Stargardiense, &c. III. Dux Slesvicensis, & Dux Holfatiæ. Uterq; hic Ducatus inter Daniæ Regem, Ducemq; Holfatiæ est divisus. IV. Urbes Imperiales Hamburgum, Lubeca, Brema, Goslaria, Mülhusium, & Nordhusium.

CONTINUATIO
MONARCHIÆ ROMANÆ,

ad nostra usque tempora

Postquam Imperatores ethnicos quæ primis tribus à Christi ortu sæculis Imperii habenas moderabantur, opusculo secundo sumus complexi. Imperatores Christianos à Constantino Magno ad Franciscum I. hodie gloriosissimè imperantem, sexto hoc opusculo recensuimus, quod in quatuor distribuimus partes. Prima continet Romanorum Imperatores à Constantino M. usq; ad collapsum aliquamdiu Occidentis Imperium. Altera Romanorum Imperatores Græcos usque ad instauratum à Carolo M. ejusdem Occidentis Imperium. Tertia Romanorum Imperatores Germanos, à Carolo Magno, usq; ad Rudolphum I. Quarta Romanorum Imperatores Germanos, maximam partem Austriacos, à Rudolpho I. ad Carolum IV. Pium, Felicè, Augustum.

Harum quatuor partium Epochas sic habeto.

	Ann. C.
Initium Imperii Constantini M.	306
Imperium Occidentis collapsum.	475.
Idem instauratum à Carolo M.	800.
Rudolphus I. Habsburgicus, Imperator renunciatus.	1231.
Parti-	

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

Romanorum Imperatores Christiani

à Constantino M. usque ad collapsum at-
quandiu Occidentis Imperium.

CAPUT I.

Imperatores Seculi IV.

Constantinus M.

Constantinus II. Constans & Constantius.

Julianus Apostata.

Jovianus, sive Jovinianus.

Valentinianus I & Valens.

Gratianus, & Valentinianus II

Theodosius Magnus.

Arcadius & Honorius.

CAPUT II.

Imperatores Seculi V.

Theodosius II. Junior.

Valentinianus III.

P A R S II,

Romanorum Imperatores Græci in Oriente
usque ad Carolum M.

CAPUT I.

Reliqui Imperatores Seculi VI.

Marcinus.

Leo I.

Leo II

Zeno.

Anastasius.

81
CAPUT II.

Imperatores Saeculi VI.

Justinus I.	Tiberius Constanti-
Justinianus I.	nus III.
Justinus II.	Mauritius.

CAPUT III.

Imperatores Saeculi VII.

Phocas	Justinianus II. Rhino-
Heraclius.	tmetus.
Constantinus IV.	Leontius.
Constantus II.	Tiberius Absimarus.
Const. V. Pogonatus	

CAPUT IV.

Imperatores Saeculi VIII.

Justinianus II. Secundò.
Philippicus.
Anastasius II.
Theodosius III.
Leo III. Isauricus Iconoclasta.
Constantinus VI. Copronymus.
Leo VI.
Constantinus VII. & Irene.
Irene Sola.

P A R S III.

Romanorum Imperatores.

*Germani post instauratum Occidentis Imperium,
à Carolo M. ad Rudolphum Habsburgicum.*

CAPUT I.

Imperatores Saeculi IX.

Carolus M.
Opusculum VI.

F

Ludo:

Ludovicus pius.	Ludovicus III. Balbus.
Lotharius.	Carolus III. Craffus.
Ludovicus II.	Arnulphus.
Carolus II. Calvus.	Ludovicus IV.

CAPUT II.

Imperatores Seculi X.

Conradus I.	Otho II.
Henricus I. Auceps.	Otho III.
Otho I. Magnus.	

CAPUT III.

Imperatores Seculi XI.

Henricus II. Sanctus.	Henricus III. Niger.
Conradus II. Salicus.	Henricus IV.

CAPUT IV.

Imperatores Seculi XII.

Henricus V.	Fridericus Ænobardus
Lotharius II.	sive Barbarossa.
Conradus III.	Henricus VI.
	Philippus.

CAPUT V.

Imperatores Seculi XIII.

Otho IV.	Conradus V.
Fridericus II.	Interregnum.

P A R S IV.

Romanorum Imperatores Germani
à Rudolpho Habsburgico ad nostra usq; tempora.

CAPUT I.

Reliqui Imperatores, Seculi XIII.

Rudolphus I. Habsburgicus. | Adolphus Nassovius. | Albertus I. Austriacus.

CAPUT II.

Imperatores Seculi XIV.

Henricus VII. Luxemburgicus. | Ludovicus V. Bavarus, & Fridericus III. Austriacus.

Carolus IV. Venceslavinus.

CAPUT III.

Imperatores Seculi XV.

Rupertus Palatinus. | Fridericus IV. | Sigismundus. | Maximilianus I. | Albertus II. Austriacus.

CAPUT IV.

Imperatores Seculi XVI.

Carolus V. | Maximilianus II. | Ferdinandus I. | Rudolphus II.

CAPUT V.

Imperatores Seculi XVII.

Mathias. | Ferdinandus III. | Ferdinandus II. | Leopoldus M.

CAPUT VI.

Imperatores Seculi XVIII.

Josephus. | Carolus VII. | Carolus VI. | Franciscus I.

P A R S I.

Imperatores Romanorum à Constantino M. usquè ad collapsum Occidentis Imperium.

Pars isthæc Imperatores complectitur quindenos, qui sæculo post Christum natum quarto & quinto Imperii clavum tenuère usquè ad annum Christi quadringentesimum quinquagesimum quintum.

C A P U T I.

Imperatores Saculi VI

Constantinus M.

Nobis inter Imperatores trigessimus octavus.

1. *Quo duce atq; auspice Constantinus ac Idolorum cultu ad Christi Religionem est traductus?*

Duce, atquè auspice Deo; nam cum è Gallia in Italiam contra Maxentium, Romæ crudeliter ac libidinosè debacchantem tenderet Constantinus, ecce tibi sub meridiem cum toto exercitu crucem, ex lucidissimis formatam radiis vidit cū hisce vocibus Græcis *En tou'ro nikai in hoc vince*, ac insequente mox nocte Christū aspexit, disertè monentem, crucis in aère conspectæ effigiem vexillo. quod *Labarum* exinde dictum præfigeret, Hoc signo fretus animatusquè Imperator. superatis Alpibus, Maxentii primū Duces, ad Taurinum, Brixiam, & Ve-

& Veronam fundit, fugatque; tum Maxentium ipsam, ingenti cum exercitu occurrentem profligat, qui dum per pontem solutilem, Tiberi impositum, fugam properè capessit, eodem, ob nimiam insistentium molem, & stipationem disrupto, gurgitibus haustus, dignas libidinis & crudelitatis suæ poenas luit. A. C. 312.

2. *Num victo Maxentio, debellatum erat cum Imperii hostibus?*

Unus supererat Licinius, Oriētis Imperator, homo præferoci ingenio, & literarū, quas Reipubl: pestem nominabat, os acerimus. Hic, etsi Constantino, cujus sororem Constantiam uxorem duxerat, affinitate junctus, Christianos dirum in modum vexare cœpit. Sed Constantino affinitate potior Religio fuit. Itaq; Licinio frustra commonito, ut ab impio cœpto desisteret, pium bellum intulit, atq; iteratis cladibus attrito vitam tandem cum imperio ademit. A. C. 325

3. *Quo in Christianos animo fuit Constantinus?*

Benignissimo. Nam 1. amplissimam omnibus potestatem fecit orthodoxæ Religionis amplectendæ (A. C. 312.) 2. Everfis idolorum delubris, vero Deo templa ædificavit ipse, & aliis ubivis terrarum ædificanda concessit. 3. Poenas contra Christi Martyres, & cælibes latas, quibus ab hæreditate & successione suorum arcebatur, penitus abolevit, piasq; Christianorum donationes & legata, uti & cælibatū, olim ab Augusto prohibitum, ratum habuit 4. Edicto sanxit, nè quis facinorosorum crucis deinceps supplicio mulstaretur. 5. Romæ à S. Silvestro sacris undi ablutus

ablutus, ad construendam ibidem Principi Apostolorum basilicam duodecim terræ, quam ipse effoderat, cophinos suis met humeris comportavit. 6. Dei Ecclesiam amplissimis donariis locupletavit, eximiisque ornavit privilegiis.

4. *Qui in Concilio Nicæno suam Imperator sustinuit personam?*

Trecenti decem & octo Episcopi jussu & auctoritate Pontificia Nicææ Bithyniæ urbe con-
venerant, cum de Palchate celebrando, tum de impiis Arii, qui Christo divinitatem abrogare ausus est, dogmatis cognituri, præsentibus binis Romani Pontificis Legatis A. C. 325. Eum porro honorem Episcopis habuit Imperator religiosissimus, ut non nisi humiliore confidens sella, sacro illi Patrum Senatui interesse animum induxerit, non consultoris aut arbitri, sed defensoris duntaxat officio sapienter fortiterque perfectus. Aderant inter Patres illos egregii quidam Christi pugiles, tot trophæis, quot acceptis pro Christo vulneribus inclyti. Horum cicatrices osculatus Cæsar, disertè pronuntiavit, præclarior nihil, atque illustrius sibi videri iis vulneribus, quæ quis pro Christo fortiter pugnant accepisset.

5. *Quid de Helena Constantini matre memorie proditum est?*

Hæc monitu Divino Palæstinam petiit, ubi Domini crucem, omni thesauro pretiosiore, humi defossam reperit, orbiq; adorandam proposuit, Inde Judæam infandis Dæmonum simulacris, fanisque expurgatâ, duas diversis locis basilicas,

filicas, Constantinus unam in ipsa urbe Hierosolymitana magnificentissimam excitavit.

A. C. 326.

6. *Quam Constantinus urbem molitus est?*

Cum providentissimum Numen Romam veterem, orbis caput, & gentium Dominam suo in terris Vicario, & supremo Sacrorum Antistiti sedem propriam destinasset, res hoc disposuit ordine, ut primus inter Christianos Imperator novam conderet Romam, Imperii deinceps sedem futuram, quæ prius Byzantium, inde à Conditore Constantinopolis est appellata.

7. *Qua arte, astutiq; pio Constantinus aula quoq; sua Proceres in novam hanc urbem pellexit?*

Cum hi Persica expeditione disenti, decem & sex menses domo abessent, Imperator nova Bizantii palatia exstruenda curavit, illis, quæ Romæ incoluerant, simillima; cumq; eorum & liberos uxores & suppellectilia illuc transtulisset, haud difficulter cunctis persuasit novi domicilii amorem, & veteris oblivionem. Nova porro hæc Roma Virgini Deiparæ, Augustissimæq; Cælitum Roginæ solemni ritu consecrata, & dedicata est. A. C. 330.

8. *Quando, & ubi Constantinus diem supremum obiit?*

Dum Persas rebelles frenatus, maximis itineribus in Orientem contendit, gravi afflictus morbo, haud procul Nicomediâ, diviso in tres Filios Constantinum, Constantium, & Constantem Imperio terrestri, ad caeleste ipse migravit, anno ætatis 76. Imperii 32.

Christi 337. de Ecclesia optimè meritis, dogmatumq; synodi Nicænæ ad mortem usque retinentissimus, quem ipse S. Athanasius Imperatoribus omnibus imitandum proponit.

9. Num Sol hic Serenissimus omni caruit macula?

Duas præcipuè notârunt Scriptores, nempe quòd Constantinus Faustæ uxoris, quæ Priscum privignum, & Arianorum, qui Athanasium sublatum volebant, fictis criminationibus inductus illum necari jussit; hunc Treviros relegârit. Tantum nempe potuit apud Principem cæterâ optimum ambitiosa mulier, & implacabile hæreticorum in Catholicos odium.

39. Constantinus II. 40. Constantinus. 41. Constantius.

1. Diuine tres inter hoc Fratres concordia tenuit?

Haud quaquam; nam dum Constantinus natus maximus, transalpinis regionibus haud contentus, Constantem, natu minimum, cui Italia, Africa, Illyricum & Græcia obtigit, armis lacefferet, ab ejusdem ducibus per insidias interemptus est non minore Arianorum gaudio, quàm Catholicorum, quos strenuè semper defenderat, luctu, cum tertium necdum annum imperando explisset.

2. Num melior & fors & mors Constanti obvenit?

Hic quoq; transalpinis gentibus in ditionem suam redactis Magnentii tandem tyranni perfidâ à sicario est trucidatus anno Imperii decimo

cimotertio. Scriptores ethnici graviter in Imperatorem hunc invehuntur; verum alii Principem apprime Catholicum, & Religionis contra Fratris Constantii & Arianorum insectationes propugnatorem strenuum, S. Athanasius etiam Martyrem appellat. Geminâ igitur illâ Constantini, fratrisq; Constantis nece geminum Religionis orthodoxæ columnen corrui, orbis demum totius imperio ad unum Constantinum, acerrimum hæreticorum defensorem & Patronum, devoluto. Ex quo arcana Dei judicis cognoscere licet, ac venerari.

3. *Quem tandem exitum habuit Constantii fortuna?*

Magnentio tyranno, qui in Imperii solium se intruserat, bellum illaturus, Constantius, Gallum patrualem Orientis Imperatorem creat. Verum duo hic potestate sua per vim & libidinem abutitur, ad se accitum, capite plecti jubet, cujus frater Julianus, Eusebix, uxoris Constantii, rogatu servatus, Athenas studiorum causâ mittitur. Constantius porro Constantiæ amicitæ potissimum instinctu hæresis Arianae, quæ pestilentissimæ contagionis instar orbem propè universum infecerat, propugnatorem se profiteretur acerrimum, ejusq; dilatandæ studio omnia miscet, Catholicos atrocissime vexat, Athanasium & Hilarium Ecclesiæ, in Oriente illum, istum in Occidente, columnas firmissimas loco movet, Liberium Papam, Arianae hæresis oppugnatorem & Athanasii fautorem urbe pellit. Nec impune tamen; quip-

pe & à Persis magnas accepit clades, & Julia-
num, quem septimo ab hinc anno Cæsaris Ti-
tulo ipse ornârat, militum factione Lutetiæ
Parisiſorum Auguſtum proclamatum eſſe com-
perit, quem cum dolore pariter & vindictâ
ardens, debellatum iret, in itinere ſubito eo-
què mortifero morbo correptus, interiit anno
quarto & vigefimo, quàm imperare occepe-
rat, Chriſti 361.

42. Juliauus Apoſtata.

1. *Unde huic tam infâme cognomentum ?*

A ſacrilego è Chriſti caſtris ad execranda
ethnicorum ſuperſtitiones transfugio, quod
pridem meditatus, nunc tandem, adita Imper-
rii poſſeſſione, palàm executus eſt, dum eju-
ratis Chriſtianæ Fidei Sacramentis omnibuſ;
Pontificem maximum ſe antiquo ritu & ſacri-
ficiis inaugurandum curavit.

2. *Quo adverſùs Chriſtianos erat animo ?*

Hoc, uti Chriſtum ipſum, per ludibrium Ga-
lilæus vocitavit, eoſq; afflixit crudeliùs, quò
callidiùs, quippe quos illecebris potiùs, quàm
cruciatibus ad defectionem ſolicitaverat. Si
quos ob Religionis profeſſionem de medio ſu-
ſtulit, alias ſupplicii cauſas obtendebat, Mar-
tyrii lauream invidens generoſis Chriſti athle-
tis Scientiarum adminicula Chriſtianæ juven-
tuti erepturus, Scholas claudi, libroſq; flam-
mis aboleri juſſit. Quæ res Gregorium Nazi-
anzenum impulit ad condendos verſus, Ho-
mericis ſi non meliores: longè profeſſo uti-
liores.

3. Num Deus exitiosissimam hanc orbis pestem
diu grassari est passus?

Sesquitannum ferme à Constantii obitu non Imperatorem, sed tyrannum egerat Julianus, cum in expeditione Persica jaculo, incerta manu emisso, confossus, animam scelestissimā Orco tradidit, A. C. 363. Moriens exceptum volā cruorem in cælum jecisse fertur cum hac Voce: *Vicisti Galilae.*

43. Jovianus, sive Jovinianus.

1. *Quibus huic auspiciis imperare cepit?*

Longè optimus. Nec aliud in principe hoc lectissimo desiderabatur, quàm diuturnius regimen. Sublato Juliano, militari mox suffragio Cæsar renunciatus, Imperium antè suscipere noluit quàm milites universi Christianos se fore professi sunt. Indè antiquius nil habuit, quam ut Religionē, antecessoris impietate labefactatam, pro viribus instauraret. abolitis penitus ethnicae superstitionis monumentis.

2. *Quis vita ejus exitus?*

Pace cum Sapore Persarum rege ex necessitate magis quàm Imperii utilitate inita, cum Constantinopolin redux, in cubiculo, calce recens ilito, pernoctasset, gravi prunarum vapore exanimis ibidem est inventus, octavo Imperii mense A. C. 364.

44. Valentinianus & 45. Valens.

1. *Qua ratione Valentinianus ad sapremum Imperatoris dignitatis apicem est evehctus?*

Succollante Dei hominumq; favore, quem
eximia

eximia illi virtus peperit, & constans veri Numinis cultus, ob quem à Juliano fortunis omnibus exutus, Christo inter adversa omnia firmissimè adhæsit, dignus, qui vel absens ad imperii coronam evocaretur septimo à Joviani obitu die.

2. *Qua porrò laude ad Imperii clavum sedit?*

Cum tot provinciis regendis par unus sibi haud videretur, Frátre[m] suum Valentem, in Imperii societatem adscitum, Orienti præfecit; ipse verò in Occidentem, ingentibus bellorum motibus agitatam, concessit, justitiæ imprimis, atque orthodoxæ religionis vindex egregius, & terror Barbarorum, quos iteratis cladibus domuit. Verùm dum in Moravos, defectionem molientes moveret, eorundem Legatos ob rebellionē tanta animi corporisque contentione increpuit. ut ruptâ arteriâ copioso cum sanguine vitam profuderit, Anno Imperii 12. Christi 375 relicto imperiū ac virtutis hærede Grátiano, quē abhinc septennium summo ordinum consensu Augustū dixerat. Illi nihilominus, adnitente potissimū Cereale avunculo, Valentinianus, alter ex Justina Filius, vix novem natus annos, collega est additus.

3. *Qua porrò laude & commendatione Valens res Orientis administravit?*

Hic fratri omnino dissimilis, fovere impensè Arianos aliosq[ue] Hæreticos, Catholicos acerbè affligere, Episcopos, à Cōstantio expulsos, atq[ue] à Juliano restitutos denuo relegare Basilio, doctrinà

Christianâ & sanctitate toto orbe celebratissimo, exiliū, Deo portētis & prodigiis impio conatui intercedere, decerneré, viros Ecclesiastici Ordinis octogenos, longè honestissimos de intollerabili Arianorum fâstu, petulantia, & luxuria apud Cæsarem conquerentes ac supplices, navi in medio mari expositos, comburere, Monachos gravissima tributi exactione, à qua exemptos esse voluerant Constantinus, & Constantius exagitare, eosdemq; à piis exercitationibus abstractos militaribus addicere ministeriis, ac reluctantes fustuario mactare quoad tandem à Gothis, quos in fidem antea receptos Ariana infecerat peste, bello læcessitus, amisso exercitu, cum tugurio, quo sagittâ laucius confugerat, justissimâ rationis poenâ vivus est combustus, Anno Tyrannidis 14 Christi 378.

46. Gratianus, & 47. Valentinianus II.
five Junior.

1. *Quibus virtutum radiis Imperator hic solium illustravit?*

Imperium fortitudine & sapientiâ, rem Christianam pietatis, ac religionis studio plurimum adjuvit. His præfidiis munitus, insignem ab Alemanis reportavit victoriam, amplius triginta eorum millibus cæsis Exstincto Valente patruo improle, Orientis quoq; Imperium adēptus, istud Theodosio, eximio belli Duci, gubernandum tradidit, qui victis profligatisque Hunnis, Alânis, & Gothis, Imperio pacem, sibi immortalem nominis gloriam peperit.

2. *Qua occasione Princeps hic laudatissimus immatura morte est præceptus?*

Dum Maximum, qui Britannis tyrannidem arripuerat, iustis armis persequitur, turpiter desertus à suis, Andragathii Ducis dolo perimitur A. C. 383. Princeps meliore fato dignissimus. Imperavit à Patris obitu annis octo.

3. *Num & Valentinianus præclaras Fracris virtutes est æmulatus?*

Quin potius Matris Arianæ, à qua virus pestiferum cum lacte hauserat, instinctu, Catholicis, atque inprimis Ambrosio extrema quæq; minitabatur, dum tandem vindex Nemesis Maximum Tyrannum evocavit in Italiam, quam unà cum Matre Justina, tantæ causâ præcipuâ calamitatis, relinquere cogitur, & in exilium, quod Ambrosio intentaverat, proficisci Constantinopolin, auxilium à Theodosio petiturus. Cui Cæsar, quid mirum, inquit, *Valentiniane, quòd Maximum babeas adversantem tibi, cum tute Christo ipsi adversari non dubites?* Verùm isto meliora omnia pollicente, Theodosius ingenti cum exercitu in Italiam advolavit, pulsoque inde Maximo Valentinianum in pristinam dignitatem restituit.

4. *Num tandem ad frugem rediit Valentinianus?*

Matre mortua, Arianam perfidiam execratus, totum se permisit Ambrosio, quem dum baptismatis suscipiendi causâ Mediolano Viennam Galliæ accersendum cûrat. Arbogastis supremi militiæ præfecti, quem exauctoraverat fraude, in palatio suo strangulatur, atq; ut

mortem sibi ipse conscivisse crederetur, laqueo suspenditur, anno, quàm Augustus proclamari cœpit 16 Christi 393. Huic Ambrosius ipsa copiosis lacrymis & oratione funebri parentavit, qua eximiam ejusdem pietatem virtutesquè cæteras posteritati tradidit.

48. Theodosius Magnus.

1. *Quantâ Religione fuit Theodosius?*

Tantâ, ut Ecclesiam, ejusqu; Præpositos non modò summâ semper observantiâ coleret, sed & fortissimè defenderet, sæpe dicere solitus. multò pluris sibi esse Christiani, quàm Cæsaris nomen, majoriq; sibi honori ducere, quòd Filius sit Ecclesiæ, quàm supremus orbis Dominus.

2. *Qua vero ratione hanc pietatem Deus remuneratus est?*

Eugenium, & Arbogastem Tyrannos Imperium affectantes, ope Divina compressit, in ipso enim ancipitis prælii æstu ventus vehemens obortus, pulvereâ subitò nube hostes involvit, tela in eorundem ora retorfit, ademptaque videndi ac respirandi facultate in turpem fugam conjecit.

3. *Quæ Theodosio Imperatoria sobolis ritè educandæ, formandæque cura.*

Longè maxima. Hinc cum Arcadium & Honorium Filios Arlenio, moderatori pio. gnavo, prudenti in disciplinam tradidisset, eos non ut Cæsares, sed discipulos tractari, quin & verberibus, si quid deliquissent, castigari jussit. Cumq; fortè Museum ingressus Magistrum stā-

tem-

Arvandrum, et Honorianum filium Caesares ab.
Deus Arcanum 96 ()

tem, filios sedentes conspexisset, indignè id ferens Imperator, Arsenium sedentem docere, Cæsares stantes aulcultare voluit.

4. *Quodnam tanti Principis vitium?*

Ira quandoquè nimium præceps, qua abreptus gravem Thessalonicensium cædem aliquando edidit, eâ tantum causâ, quod nonnullis motibus urbem turbassent septem enim civium millia Cæsaris furori inmolata ceciderunt. Factum profectò crudele, sed quod insignis pœnitentia correxit: nam à S. Ambrosio Mediolanensium Antistite ingressu templi prohibitus. publicam aliquot mensium pœnitentiam serio humiliq; animo egit, pulcherri-
mo sanè ad omnes exemplo. Tandem in ejusdem Præfulis manibus Anno Imp: 16. C. 395. vitam pientissimè clausit, inter Magnos Imperatores ob factorum præstantiam jure numerandus.

49. Arcadius 50, Honorius.

49: *Quenam inter filios Theodosii facta Imperii divisio?*

Oriens Arcadio, Occidens Honorio celsit, tantamquè deinceps vim obtinuit hæc divisio, ut nunquam sæculis sequentibus ad hanc usquè diem conjungi potuerit utrumque Imperium.

2. *Quæ Arcadii sors fuit in Oriente?*

Imperator felix, quamdiu religiosus, sua felicitate postremum excidit, ubi nimirum hortante Eudoxia cunjuge in exilium relega-

te non dubitavit S. Joannem Chrysoftomum Patriarcham, quod Imperatricis flagitia perstrinxit: Decessit Arcadius in ætatis flore, cum imperasset annos 13. usque ad A. C. 408.

3. *Quæ Honorii fata in Occidente?*

Stiliconis, belli ducis quidem peritissimi, sed perfidi hominis artibus exciti sunt Vandali, Gothi, Svevi, Alani, & Burgundi, qui magnis motibus Italiam, totumque Occidentem concutere. Inde factum, ut capta & spoliata sit Roma à Gothis sub Alarico, iterumque sub Ataulpho, eorum regibus Tandem & Hispania genti Barbaræ cedi debuit, ut Italiam desererent. Moritur Imperator religiosior, quam felicior. A. C. 432. Imperii 28.

CAPUT II.

Imperatores Seculi V.

51. Theodosius II. sive Junior

52. Valentinianus III.

1. *Quæ virtutes Theodosium II commendarunt?*

Pulcheriæ Sororis industriâ sanctissimè educatus, à teneris unguiculis pietatem tam ardenti cœpit studio colere, ut nullam non diem fufis ferventer precibus Deo iniciaret, piaque sancti Evangeliorum codicis, quem manu sua descriperat, lectione condiret.

2. *Quam lābem passa est hæc virtus?*

Pulcheria sorore migrare ex aula iussa, fovere Eutychem hæreticum cœpit Imperator, qui antehac Ecclesiam fortissimè propugnarat.

Revocata subin Pulcheria, qua absente omnis exulasse fortuna videbatur, cuncta restituit, ac Theodosium paulò post obeuntem vidit, actâ serio pœnitentiâ, Anno Imperii 42° Christi 450.

3. *Quomodo sedatus ingens terræ motus Constantinopoli Theodosio imperante?*

Factum est, ut innocentem puerulum vehemens turbo in auras sublimem auferret. Audistis Angelos canentes: *Sancte DEUS, S. Fortis, S. Immortalis miserere nobis*; iussus hoc canticum docere homines, quo terræ motum compellerent.

4. *Quis interea sub Valentiniano Imperii status in Occidente?*

Longè miserrimus; nam miserè discerptum Imperiū spectare ad interitum cœpit, ad quem sub Valentiniano magnis passibus properavit.

5. *Quæ Provincia ab Imperio divulsa?*

Affricam occupârunt Vandali Anno Christi 427. Galliam Franci, Duce Meroveo Anno Christi 448. Britanniam Angli gens Saxorum A. C. 446. Hos Britanni adversus Scottorum, Pictorumq; incursiones auxilio advocârunt, qui tulère quidem suppetias, ac fugatis hostibus sibi vindicârunt provinciam, unde ista Angliæ nomen obtinuit.

Sub idem ferè tempus A. C. 450. Attila Hunnorum Rex omnia latè populatus Pannoniam involavit, quæ ab hisce inquilinis Hungaria dicta est Flagellum Dei seipsum nominabat Attila, quòd ad orbem castigandum electus esset.

5. *Qualis tot inter turbas Valentinianus?*

Redempta iniquissimis conditionibus pace, voluptatibus totum se dedit, quo vivendi genere ultimum sibi & Imperio exitium paravit. Maximi patricii conjugem violârat. Quâ injuriâ ille vehementer commorus, securum sui Valentinianum eò tandem adduxit, ut invictus militibus vitâ ab iisdem exueretur. A. C. 455. Imp: 30.

7. *Quinam postremi conatus emorientis Imperii?*

Intra viginti annos à Valentiniani obitu decem Tyranni potius, quàm Imperatores ruenti Monarchiæ humeros supponere tentârunt. Verùm altero alterum dejiciente convulsam magis Imperium ad interitum promoverunt.

8. *Quenam istorum nomina?*

1. Maximus, 2. Avitus. 3. Majoranus. 4. Severus. 5. Anthemius. 6. Ricimerus. 7. Olybrius. 8. Glycerius. 9. Julius nepos. 10. Romulus Momyllus Augustulus.

9. *Quâ tandem ratione extinctum penitus Imperium in Augustulo?*

Heruli sub Rege Odoacro in Italiam delati, variè à suis intus afflictam occupant. Pulso Augustulo, Italiæ regem se dicit Odoacer, novumq; regnum super imperii ruinas constituit, Cœpta igitur sub Augusto Monarchia post annos fere 500. desit in Augustulo, non nisi post 300. annorum intercapedinem à Carolo Magno iterum instauranda.

Obser-

OBSERVATIONES

Ad primam partem Historiæ de Imperatoribus Christianis.

1. *Quæ Imperii facies à Constantino usq; ad illius in Occidente interitum?*

Floruit Sæculo quarto ferè integro, maxime sub Constantino M & Theodosio M. Facta sub Arcadio, & Honorio divisione, Imperii divisum quoquè est robur. Inclinari ergo cœpit Occidens sub Honorio; ad finem prope peravit sub Valentiniano; expiravit sub Augustulo.

2. *Quæ causa extincti Imperii?*

Honorii ætas minor, nec animus sat firmus Tutorum perfidia; auctæ Barbarorum vires imminuta Imperii existimatio; provincialium jactura illud ad interitum, dispoñere ac Valentiniani scelera evertère.

3. *Nihilne interea passum Orientis Imperium?*

Occidente collapsò, quasi mutilus altero parte Oriens minùs deinceps firmus stetit. Sub initia sæculi sexti nata Saracenorum pestis varias provincias occupavit, ipsum tandem Imperium, Imperiiq; sedem Constantinopolim invasura.

4. *Quando contigit celebris illa migratio Gentium?*

Sæculo quinto, quando Vandali in Africam, Franci in Galliam, Gothi in Hispaniam, Hunni in Pannoniã, Angli in Britanniam, Heruli & mox Longobardi in Italiam commigrarunt, ut

suprà memoratum est Hinc nata Hispaniæ Gal-
liæ, Hungariæ, & Angliæ regna, quæ hodie-
dum florent.

5. *Ecquibus orbis partibus hæ gentes advenère?*

1. Vandali è Provinciis Borealibus, ubi mo-
dò Pomerania, & Marchionatus Brandebur-
gicus. 2. Franci ex Germania. 3. Gothi se-
cundum nonnullos ex Suecia, secundum ali-
os ex Asia. 4. Hunnis, gens torva, ex Regionibus
ad fluvium Tanain, & mare glaciale sitis.
5. Angli è Saxonia. 6. Heruli ex ora maris
Baltici, & parte Orientali Pomeraniæ &c.

6. *Quales populi fuère Suevi, Alani, Burgun-
di, Longobardi, Scoti, & Picti?*

Suevi majorem partem antiquæ Germaniæ,
Alani Sarmatiam, sive Moscoviam incolebant:
Burgundi ad Vandalos referebantur. Longo-
bardos alii ex Suecia & Norvegia, è Saxonia
& Magdeburgensi ditone deducit alii, Scoti
& Picti è Scythia orlandi Britannos multum
exagitarunt.

7. *Quenam Ecclesiæ incrementa sæculo quar-
to & quinto?*

Maxima sanè, ubi depulsa persecutionum
sæva hyeme Imperatores Christiani fovere
Ecclesiam cœperunt; mox enim ubiquè terra-
rum diffusa Christi fides mirificè est propaga-
ta. Orientis Imperium dudum antea ab Apo-
stolis excultum, sub Constantino Ecclesiæ pars
major fuit. In Occidente Burgundi, Galli, Sco-
ti, Hiberni sæculo, quinto: Bavari, Hispani,

Angli &c. sæculo sexto ad Christum accelsère.

8. *Quibusnam adversis agitata Ecclesia Sæculo quarto?*

Hæresi præsertim Ariana, quæ nonnullos Imperatorum, & Episcopos non paucos corruerat. Nocuit plurimum Julianus Apostata, aliq; Imperatores Hæresum Patroni.

9. *Num profuerunt Ecclesiæ Barbarorum incurfiones?*

Mirabiliter disponente DEO profuerunt plurimum, eò quòd Barbari Christianis immixti ad sanctæ legis noticiam, æffimationem, ac desiderium paulatim fuerint perducti.

10. *Quid sentiendum de Baptismo Constantini Magni?*

Sentimus nos cum Ecclesia, eundem Romæ à S. Silvestro Papa sacro fonte ablutum, atquè à leprâ mundatum esse. Contrarium sentiunt Scriptores A catholici: hi enim Constantinum paulò ante mortem Nicomediæ ab Episcopo Ariano baptizatum esse contendunt, secuti Eusebium Scriptorem Arianum, cujus dubiæ & subleste Authoritati mentem Ecclesiæ longissimè anteferimus.

11. *An credibile est, Constantinum ea de causa Baptismum distulisse, ut in Jordane fluvio abluì posset?*

Non credimus de piissimo Imperatore dilationem tantam, fundamento parùm solido nixam; nequè iis assentimur, qui volunt, idèò dilatum à Constantino Baptismum, ut absterfis paulò ante mortem vitæ maculis cælo se certius

certiùs affereret. Plus enim Ecclesiæ authoritati tribuimus, quàm hisce parùm solidis rationum momentis.

12. *Quid sentiendum de donatione Constantini Magni ?*

Scriptores Ecclesiastici tenent, Constantinum Romæ baptizatum à S. Silvestro Ecclesiæ urbem Romam unà cum Italiæ parte, ad Occidentem sita. donavisse, quàm donationem ceu confictam explodunt A catholicis omnes. fateri tamen debent, easdem ditones à plurimis retro sæculis Ecclesiam perpetuò possidere.

P A R S II,

Imperatores Romanorum Græci in Oriente usquè ad Carolum M.

Tria sæcula cum dimidio pars ista continet, nimirum ab Ann. G. 450. ad A. 800. numeratquè is temporis tractus Imperatores universè 26.

C A P U T I.

Reliqui Imperatores Seculi V.

53. **Martianus.**

1. *Qua ratione devolutum ad eundem Imperium? Abiquè hærede obiêrat Theodosius junior; igitur Pulcheriæ sorori suæ relinquendum Imperium*

perium censuit, à qua prælarè jam ante fuit administratum. Consultura Imperii commodis Pulcheria, Martianum conjugem virginem virgo sibi sociavit.

2. *Quo Imperii & Ecclesia bono coaluit hoc virginum conjugium?*

Eximio sanè utriq; enim pacem; pacisq; fructus prædulces peperit, quos Imperator pius, fortis, & pacificus unà cum Augusta conjugè sexeniò melluit, usquè ad A. C. 457.

54. Leo I. Thrax. 55. Leo II.
five Junior.

Quid de his Imperatoribus memorandum?

Non aliud ferè, quàm Imperii in Occidente ruina, quæ ipsis in Oriente regnantibus evenit. Imperavit Leo I. annos 17. Leo II. anno uno usquè ad annum C. 475.

56. Zeno. 57. Anastasius.

1. *Qua corporis, & animi species Zenoni?*

Corpus illi deforme admodum, & in eo animus vitiorum sordibus deformior. Basiliscæ artibus Imperio pulsus, paulò post revocatur à populo, cui Basiliscus ob crudelitatem se fecerat exosum. Zenonem more suo ebrium, Ariadne uxor vivum sepeliri jubet, Anno Imp: 18. C. 491.

2. *Quid interim gestum in Italia?*

Odoacrum ab eyersa Monarchia primum Italiæ Regem Theodoricus Ostrogothorum Rex debellat, sibiquè Italiam vindicat.

3. *Quandonam Anastasius Ecclesiam & Pontifices affligere cepit?*

Imperii quidem initia mira lenitate insignivit, populi oneribus imminutis: at hæresi Eutychnanâ paulò post infectus, nec Ecclesiæ nec Pontificibus pepercit.

4. *Quas idcirco pœnas dedit?*

Fertur, in somno quondam vidisse virum horrenda specie, minaci vultu, qui librum manu præferens, indè annos vitæ 14. delere se dixit ob sceleratos Anastasii mores fulmine exin tactus periit post annos Imp: 27. A. C. 518.

CAPUT II.

Imperatores Seculi VI.

58. Justinus I. Tharx.

Quibus gradibus ad Imperii apicem conscendit?

Butulcum egit, juvenis, tum secutus militiam per omnes dignitatum gradus ascendit. Tandem in solium erectus p̄siam fecit egregio virtutum splendore, se Imperio fuisse dignissimum. Primus hic fuit, qui Imperii coronam è Pontificis manibus accepit, nec immeritò, fuit enim Ecclesiæ studiosissimus. Præfuit annis 9. usquè ad A. C. 528.

59. Justinianus.

1. *Quâ pot.issimùm re hic Imperator æternum sibi nomen peperit?*

Quòd Imperii leges ferè innumeras à viris doctissimis colligi, & in ordinem digeri jussit; unde Jurisprudentiæ initium dedit.

2. Num & bellica fortitudine claruit?

Belisarii potissimum operâ Gothos ex Italia, Vandalos ex Africa migrare coëgit, quorum Rex ultimus Gilimer, in triumpho ductus, illud Salomonis identidem ingeminabat:

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas!

2. Quæ tandem Belisarii fors fuit?

E dignitatum apice ob affectati Imperii nonnullam suspicionem dejectus, & oculis orbatus stipem rogâsse fertur, his verbis: *Dâte obolum Belisario, quem fortuna in altum evexit, invidia oculis orbavit.* Pœna hæc fuit, quòd S. Silverium Papam in exilium ejecerit, & Vigilio Pontificatum pretiò vendiderit.

4. Qualia Justiniani in Ecclesiam merita?

Præclara fuissent, si satis firma. Idolorum cultû, omnesq; hæresim, severè prohibuit; sanctæ Sophiæ templum nobilissimum condidit ac donis magnificè auxit: Verùm constantia defuit virtutum coronæ: quippe hæreticos fovere cœpit, factus tandem & ipse hæreticus. An deniq; resipuerit, incertum est. Imperavit annos 38. ad A. C. 565.

60. Justinus II. junior.

1. An Imperio satis consuluit Justinianus cùm nepotem Justinum Casarem dixit?

Minimè; quamvis enim Justinus initiò Virtutem coluerit, brevitamen vitiis totum se dedit

2. Quâ ratione Italia ad Longobardos transit? Justinus potissimum & conjugis culpâ. Hæc Narfe-

Narfeti, belli ducum nobilissimo, parum addi-
cta, Justinum eo permovit, ut illum Præfectu-
râ Italiæ exueret, namque per contemptum
ajebat Imperatrix, revocandum ex Italia Eu-
nuchum, ut pensa traheret cum ancillis in
gynæceo. Quò auditò, respondit Narses: te-
lam se illi orsurum, quàm ipsa, dum viveret,
detexere amplius non posset, moxq; Longo-
bardos è Pannonia vocat in Italiam qui novum
inibi regnum condunt. Relicta est Imperatori
modica pars Italiæ. quæ Exarchatus dicta est
quòd Præfecti à Cæsare missi, Exarchæ appella-
rètur, qui Ravannæ sedē posthac fixère. Post an-
nos Imp: 10. merte motus obiit Justinus A. C. 675.

61. Tiberius Constantinus III.

*Quomodo hujus in egenos liberalitatem Deus
remuneratus est?*

In palatio fortè deambulans lapidem vidit
cruce signatum, quem nè pedibus calcaretur
signum salutis nostræ, mox amoveri jussit; quò
facto latentem sub illo thesaurum eruit. So-
lium tenuit non nisi 6. annis ad A. C. 583.

62. Mauritius.

Quânam re hic Imperator claruit?

Fortiter acceptâ è manu DEI peccatorum
pœnâ, quàm facta sibi optione, in hac vita su-
bire maluit. Caganus Avarum Rex præliò
Mauritium vicerat, ac duodecem milium mil-
lia in captivitatem abduxerat; hos tamen o-
mnes pecuniâ minimè grandi offerebat redi-
mendos. At Mauritius aurum modicum liber-

tati

rati suorum prætalit; quos ea propter Caganus ad unum omnes occidi iussit. Vindictam inelamavit fusus cruor, eaq̄ brevi secuta est. Phocam Cæsarem dixit miles. Ille in oculis Mauritii primùm liberos & conjugem, deniq̄ Mauritium ipsum securi percussu juber, ad singulas suorum mortes illud piè ingeminantem: *Justus es Domine, & rectum judicium tuum!* Imperavit ann. 19. ad A. C. 602.

CAPUT III.

Imperatores Sæculi VII.

63. Phocas.

1. *Cur Deus Tyrannum hunc præesse voluit?*

Id ipsum in oratione querenti cuidam seruo tuo respondit Deus, hunc à te electum, quia deteriorem non invenisset, ad plectenda Christianorum scelera.

2. *Quale factum illud unicuique, quod laudem mereatur?*

Arrogabat sibi titulum Episcopi æcumenici, seu universalis Patriarcha Constantinopolitanus. At vetuit Imperator, ne porro uterentur Patriarchæ isthac appellatione, quæ soli Romano Pontifici competeret. Occisus est Phocas, postquam imperavit annos 8. usque ad A. C. 610.

64. Heraclius.

1. *Quid memorabile huic circa sanctam Christi Servatoris crucem evenit?*

Eandem Persæ, captâ Jerosolymâ secum abduxerunt.

duxerant sub initium Imperii Heraclii. Versâ postmodum belli aleâ, sacrum lignum demum recepit suisquë humeris ad priorem locum deferre statuit. Igitur Imperatoris inducus habitû per urbis plateas sanctum pignus magna celebritate bajulat. Verùm sub ea urbis porta, quæ ad montem Calvariæ ducit, subsistere cogitur vi occulta retentus. Monuit urbis Episcopus Heraclium, videret, an splendida vestis cum Servatoris humillitate satis contentiret? Tum Heraclius deposito quam primum ornatu, veste plebeja indutus, reliquum viæ facile confecit. Cæserùm in hæresin Monothelitarum lapsus, Heraclius, haud levem nomini suo maculam aspersit.

2. *Quo tempore Mahomet, insanus legislator, sectam suam condidit?*

Heraclio imperante circa annum C 630. ingentes ac celeres Saracenorum, qui Mahometi adhæsere, progressus fatalem animi ægritudinem, ac præproperam mortem pepererunt. Imperavit an. 30 ad A. C. 641.

65. Constantinus IV. 66. Constantinus II.

1. *Cur optimus Princeps Constantinus celeri fato sublatus?*

Is Heraclii filius, charus omnibus, novercæ suæ artibus post 3. mensium Imperium vitâ quoquë privatus est; quippe illa filium Heraclionam solio admoverè parabat. Crudele factum indignati proceres, matrem cum filio præcisâ

præcisâ illi linguâ, huic defectis naribus, exilio multavêre. A. C. 642.

2. *Quæ Constantis encomia?*

Pietate parenti dissimilis, impietate multùm avô superior, crudelitatem hæresi sociavit, dum interea Saraceni insulas Rhodum ac Cyprum occuparent, & colossi Rhodii fragmenta nongentis camelis aveherent. Romæ subin, templis omni pretiorâ supellectile spoliatis, Syraculas venit, ubi ab ancilla in balneo, impactâ in caput situlâ, animam efflavit. A. Imp: 26. Chri: 668.

67. **Constantinus V. Pogonatus.**

1. *Quid Ecclesia bono Constantinus effecit?*

Duo præstitit: Concilium œcumenicum sextum Constantinopoli haberi petiit, ad convellendam Monothelitarum hæresin; deinde Conventus pro electione Pontificum haberi solitos, & à Justiniani temporibus omissos denuò instaurari voluit. Imperium tenuit annos 17, ad A. C. 685.

2. *Quæ pestis sub hæc tempora Roma sævit?*

Visus fuit specie informi diabolus compita obambulare Angelo comite, quo jubente quoties cujusquæ domûs januam lanceâ percussisset, tot in illa peste extincti postridie efferebantur. Tandem, cœlo admonente, S. Sebastiani honoribus erectum altere malo medicinam fecit.

68. Justinianus Rhinotmetus. 69. Leontius. 70. Tiberius Absimarus.

1. *Quid singulare Justiniano Pogonati filio evenit?*

Quòd, Imperio decem annis malè administrato, & sceleribus contaminato, abscissis naribus folio sit dejectus, ac denuò restitutus post duorum Cæsarum regnum intercalare.

2. *Quiniam hi duo Cæsares?*

Leontius, quem post Imperium triennale naso mutilat Tiberius Absimarus; hic verò septennium imperando exegit, quo evoluto Trebellii Bulgarorum Regis auxilio reversus ad Imperium Rhinotmetus (naso carentem id nomen sonat) annos adhuc septem præfuit. Necatur in seditione Ann: Chr: 711.

CAPUT IV.

Imperatores Seculi VIII.

71. Philippicus. 72. Anastasius

73. Theodosius III.

1. *Quæ Philippici fors fuit?*

A seditionis electus, sed invidus plebi, quòd errores Monothelitarum tueretur, oculis orbatur post duos Imperii annos A. C. 712.

2. *Quid de Anastasio singulare?*

Fuit is Imperator doctus æquè, ac pius, qui sacrarum Imaginum cultum fortiter asseruit. Imperii anno tertio milites illum ab officialibus irritati, in monasterium detrudunt Anno Christi 715.

3. *Quæ Theodofii fortuna?*

Imperium, quod acceperat invitus, Leoni III. sponte cedit, vitam solitariam in cœnobio amplexus; ubi majorem, quàm in Imperio felicitatem reperisse se postea factus est. Illi præfuit anno uno ad A. C. 716.

74. Leo III. Isauricus Iconomachus.

1. *Quò locò apud Scriptores habetur Leo tertius?*

Propè nullo nisi pessimo: quia sacras imagines à templis ac privatis ædibus abstrahi, confringi & cremari, earumquè Cultores diris modis vexari jussit.

Gregorius II. a quo in Concilio Romano damnati Iconoclastæ, & assertus sacrarum Imaginum cultus. Leo verò ab Ecclesiæ communione semotus, populi odium incurrit, præfertim in Italia, ubi vix quisquam Cæsari hæretico parere amplius valuit; hinc Exarhatus propè ad finem perductus. Adversus impium Leonem Papa iniit fœdus cum Carolo Martello, Caroli M. avo, qui Galliam administrabat, fuit què is Ecclesiæ ac, Pontificum defensor eximius,

3. *Quæ inter hea rerum vices in Hispania?*

Witiza, Rege impio Venerilicante, ac palatium in lupanar mutante, adest Maurorum exercitus ingens; à quo major Hispaniæ pars occupata. Ægyptum quoquè Saraceni in potestatem redegère, postquam Justiniano II, Impe,

Imperante, Africam quoq; suam fecerant. Sæ-
vixit Leo annis 24. ad A. C 741. diris colicæ
doloribus extinctus.

75. Constantinus VI. Copronymus.

1. *Quid mali adhuc infans præfagit?*

Salutaribus undis tingendus, lacrum Bapti-
smi fontem sordibus infecit, undè & nomen
Copronymi obtinuit. Indè anfa vaticinandi fu-
it S. Germano Episcopo, Constantinum Eccle-
siam pessimè inquinaturum; id quod eventus
docuit. Namq; sacrarum Imaginum hostis a-
cerrimus Constantinus innumeros earum cul-
tores sustulit; cœnobija vel evertit, vel incen-
dit, aut militibus habitanda permisit. ejectis
Monachis; dicatas autem Deo Virgines ad in-
eunda connubia pertrahere conabatur, oculos
eis eruendos minitatus, ni morem gererent;
at maluerunt illæ oculorum, quàm virginita-
tis jacturam facere.

2. *Quas pœnas dedit tantorum scelerum?*

Adversum Bulgaros movens, febris ac den-
te correptus, perpetuò vociferabatur: *Uxor mo-
rior!* mortuus enim verò est morte impiorum,
qui annos 34. sceleratè in Imperio vixerat A.
Christi 775.

76. Leo IV. Porphyrogenitus.

1. *Num patre suo hic melior fuit?*

Haud procul à stipite pomum cecidit: quip-
pe sacras Imagines, & earum cultores exem-
plo patris paribus odiis insectabatur Leo fi-
lius.

Opusc. VI.

H

3

2. *Quò supplicio imachus interit?*

Coronam auream è Sanctæ Sophiæ templo fur sacrilegus Leo abstulit, quam ut primum capiti suo imposuit, subitis ardoribus est correptus: perinde ac si cadentibus prunis caput illius torreretur atq; eo supplicio etiam interit, A. Imp. 5. C. 780.

77. Constantinus VII. 78. & Irene.

1. *Quis Imperii status sub Constantino & Irene?*

Annum ætatis decimum agebat Constantinus, patre Leone mortuo, Ergo Irene illius mater, scæmina prudens & fortis; sed ambitiosa, locò filii Imperium regendum suscepit. Pacem Ecclesiæ redditura, Concilium universale septimum celebrari à Pontifice petiit, in quò damnati rursus Iconoclastæ, & SS. Imaginum cultus stabilitus. Imperavit loco filii annos 10. ad A. C. 790.

2. *Qua in regimine oborta mutatio, ubi Constantinus adolevit?*

Matrem ab Imperio dimovere conatus quidem est, annosjam 20. natus; sed Irene verbis etiam excepto quietem imperavit; brevi tamen post urgente exercitu mater cedere Imperium filio coacta est, cui annis septem ad Ann. Christi 797. solus ille pessimè præfuit, paternæ impietatis hæres. Ea de causa Imperii Proceres Irenen supplices adeunt, & ut sceptrum filio eriperet. hortantur, quod quidem illa haud quaquàm invita præstitit; excæcato mox filio, cui ea calamitas mortem acceleravit.

3. *Quamdiu à filii eade sola mater præsuit?*

Annis adhuc quinque ad A. C. 802. Namque illi ob ambitionem Græcis tandem invitæ Nicephorus Patricius subrogatur, à quo publicè orbata sceptro in exilium ablegata est. Interea Occidentis Imperium Carolus M. denuò instauravit, cujus rei summa necessitas erat, cum Ecclesiam non modò non tuerentur amplius, sed impiè vexarent Imperatores Orientis.

OBSERVATIONES

Ad Partem secundam Historiæ de
Imperatoribus Christianis Romano-
Græcis.

1. *Autùmne Imperium, an restrictum sub Imperatoribus Romano-Græcis?*

Restrictum potius, à Saracenis præcipuè, qui Arabiam, Africam, Ægyptum, Cyprum, aliasque regiones ab eo distraxere

2. *Qua ratione Deus providit Ecclesiæ sub his Imperatoribus?*

Forti brachio eandem servavit, dum Imperatores magnam partem aut hæretici, aut impii parùm illi proderant, nocebant plurimum. Hinc dedit Ecclesiæ Deus Pastores pervigiles, sanctitate claros, quales fuere inter plurimos, S. Gregorius Magnus, S. Leo, S. Hilarius, S. Felix, S. Anastasius, aliiquè summi Pontifices magno numero.

3. *Verumne illud, quod Phocas per Diploma Caesareum Papa dignitatem Episcopi œcumenici contulerit?*

Ità quidem Scriptores A catholici; sed pessimè, cum nec Phocas, nequè ullus Imperatorum conferre dignitatem potuerit; quæ à solo Christo in ejusdem Vicarios promanavit. Igitur solùm declaravit Phocas, Romano Pontifici, minimè verò cuiquam Patriarcharum jure competere appellationem Episcopi universalis, quod ipsum ante omnem Phocæ declarationem probè fidelibus & sine dubitatione constabat. Ergo Phocas merè fuit instar brachii sæcularis, quo Ecclesia aliquando indiget

4. *Verumne, quòd Pontifex Diplomate illo à Phoca obtento Mauritii cædem comprobavit?*

Calumnia est, & omni fundamento carens fabula, ut odium conflarent Christi Vicario infensissimi Ecclesiæ hostes.

5. *An unquam Pontificum electiones opus habuerunt Imperatorum calculo, aut consensu, ut essent valida?*

Neutiquam id fuit necesse. Illud verum est, aliquamdiu per vim Orientis Imperatores sibi jus arrogasse Pontificum electiones sua auctoritate permittendi, aut confirmandi.

6. *Verumne, quòd ajunt A catholici, Iconoclastas sacrarum Imaginum adorationem rejecisse &c.*

Nolunt intelligere malevoli, quid inter cultum, & adorationem intersit. Hanc nunquam sustinuit Ecclesia; illum semper probavit. Quare

re non adorationem, quæ nunquam existit, sed cultum vexarunt Iconoclastæ.

P A R S III.

De Imperatoribus Christianis Romano-Germanicis in Occidente à Carolo M usque ad Rudolphum Habsburgicum

Quinquè Sæculis cum dimidio pars ista absolvitur, numeratque Imperatores 27.

C A P U T I.

Imperatores Sæculi IX. è Stirpe Caroli M.

79. Carolus Magnus.

1. Qua ratione instauratum Occidentis Imperium? Carolum Magnum Gallix Regem, Pipini Brevis filium, Dei Providentia elegit, ut maximo Ecclesix bono Imperium Occidentis, ante annos 325. collapsum, restitueret Præsidii nihil, vexationis autem plurimum. ab Orientis Imperatoribus capiebat Ecclesia, cujus diriones infestabant Exarchix. & Reges Longobardi opprimebant. Igitur Leo III. Pontifex, Divino utique instinctu, Carolum, optimè de Ecclesia meritum, ipsa die Christo nascenti sacra, in S. Petri templo coronam Imperatoriam exornat, acclamante populo: Carolo Pio, Augusto, à Deo coronato, Magno & Pacifico Imperatori Visa Victoria?

2. *Quo Jure se obstrinxit Carolus suscepto Imperio?*

Constanter defendendi Ecclesiam, quod munus indè à Constantino Magno, Imperatorum fuit proprium, à multis quidem fortiter adimpletum, ab aliis neglectum.

3. *Quibus beneficiis Carolus Ecclesiam affecerat, antequam dictus est Imperator?*

Desiderius. Longobardorum in Italia Rex postremus, cum Ecclesiæ ditiones, cum Ecclesiæ Caput Adrianum miserè vexabat, Monitus à Carolo, resipere noluit. Adest igitur, rogante Papa, cum exercitu Ecclesiæ defensor Carolus, ac geminâ pugnâ victum Desiderium Licini capit, & regno exiit.

4. *Quibus donis Ecclesiam auxit?*

Exarchatum, & Umbriam Ecclesiæ jam donârat Pipinus; patris donationem firmavit Carolus, adjunctâ Corsicâ Sardinia, Sicilia, Spoleto, Hetrurâ, Benevento &c Regnum verò Italiae sibi servavit.

5. *Quale fuit bellum Saxonicum Caroli Magni?*

Ante obtentum Imperium Saxones divitino bello Ecclesiæ tandem, sibiq; subiecit Carolus Rex. Gens hæc bellicosa, & Gallia tributaria jugum excutere parabat, Carolo alibi agente. Advolat ille cum exercitu, ac seditiosos domat. Iterum, iterumq; ab officio discedentes 33. annorum spatio sibi iterum & Ecclesiæ subiecit, dum gentem hanc cū Witikindo Duce ad Christum adduxit. Fundavit porrò in Saxonis undecem amplissimos Episcopatus, ut aded Provinciam

vinciam ferè integram Ecclesiæ vindicavit.

6. *Quid factum Thassilone Bavariæ Duce?*

Stimulante conjuge sua. Desiderii Longobardorum Regis filiâ, in Carolū M. arma sumpsit, Italiam sibi vindicaturus; sed omni ditio-
ne exutus in monasterium detruditur.

7. *Quanta fuit Caroli pietas?*

Verè Imperatoria & magnifica Princeps illi cura semper fuit Ecclesiæ defensio, & propagatio Divini honoris incrementa spectabat, scum idola subverti, proscribi hæreses, populos erudiri & Pastoribus idoneis instrui sollicitè curavit. Fundavit Episcopatus 11. Monasteria tot, quod literas habet Alphabetum: Divinis officiis quotidie aderat, quin & sæpissimè pueris cantoribus in Ecclesia immixtus, divinas cum ipsis laudes alacriter decantabat. Nunquam prælium commisit cum hostibus, nisi ardentè invocato priùs in Ecclesia cœlesti auxilio Sacerdotes quoq; constituit, qui, dum conferebatur prælium, felicem illius exitum à Deo exorarent: hinc utiquè tanta, in bellis gerendis felicitas, quæ non nisi Cœlo auspice conficiebat.

8. *Quibus animi dotibus præfuit hic Imperator?*

Soliditatem in rebus omnibus spectabat Princeps magnanimus, itaq; curabat maxima, ut, quæ viderentur minima, nō negligeret. Plerisquè scientiis insigniter excultus, videlicet Musicâ, Mathesi, Philolophiâ, Astronomiâ, Pœticâ, Theologicâ. Linguam Græcam, & Latinam apprime calluit; Germanicam tamen, qua ut plu-

rimum^m utebantur, præ cæteris adamavit, quam & insigniter excoluit. Vestitus, & mensa illi vulgaris, quam lectione utili plerumquè condiri volebat.

9. *Quò literas promovendi studio arsit
Carolus Magnus?*

Istud factò memorabili patam fecit. Ad Scholas invisebat sæpius tantus hic Princeps, suâ præsentia, & adhortatione Juventutem stimularurus ad discendum. Fortè sciscitatus ex ludimagistro, quinam proficerent melius, nobiles, an plebeji, responsum accepit, plebejos discendi alacritate nobilibus longè antecire. Igitur & hos & illos in medium ad se vocat Carolus, plebejis ad dextram, nobilibus ad sinistram stare jussis. His ignaviam suam exprobravit, illis verò dilaudatis suos in posterum favores, & suo tempore ad officia promotiones spondit, optimè gnarus: quantum Reipublicæ bene gerendæ pondus tribuat Juventus probè erudita.

10. *Quo fato functus hic Imperator?*

Ætatis anno 72. febrî correptus, quam incassum depellere solitâ abstinentiâ conatus est, obijt Aquilgrani, omnibus morientium Sacramentis munitus anno Regni Francici 46. Imp: 14. C. 814. Hæc illi familiaris fuit tessera. *Christus regnat, Christus vincit, Christus imperat.*

80. Ludovicus Pius.

1. *Quenam Ludovico debita laus?*

Etsi fortitudinem Parentis & magnanimitatem

tem affectus non est; pietate tamen haud multò fuit inferior, Pii propterea nomine insignitus.

2. *Quid in illo carpendum?*

Lenitas nimis, cui aut firmitatem, aut severitatem, cum opus esset, admiscere haud noverat; hinc ab aliis contemptus, à filiis vehementer etiam fuit afflictus.

3. *Quanam hujus vexationis causa?*

Inter filios Lotharium, Pipinum, & Ludovicum provincias dividerat Imperator; at Carolo Calvo postea in lucem edito, mutata divisio, & sua quoq; huic portio adjudicata. Ægre habuit tres filios natu majores, quòd immixti assignatas sibi ditiones cernerent, atque hinc exemplo hætenus inaudito arma in Parentem expediunt.

4. *Quanam catastrophe clausa Tragedia?*

Parentem prope Basileam Imperio exiunt filii, nonnullorum Procerum authoritate suffulti, ac pœnitentis habitu indutum in captivitatem detrudunt, cum illis ipse non armatus, sed pacificè rem transacturus occurrisset. Evolutò unius anni spatio facti pœnitentes Ludovicus, & Pipinus solio Parentem restitunt.

5. *Quâ pœnâ filiorum scelus emendavit Imperator?*
Cõsueta lenitate culpâ illis omnè ultro dimisit.

6. *Qua prima Ludovici cura?*

Pietas tum propria tum aliena; hinc fundandis, & exornandis Ecclesiis, abusibus tollendis, Cleri ac populi moribus reformandis unicè delectabatur. Piissimam vitam simili fine clausit,

præmissis 40. dierum jejunio, & susceptis Sacramentis Anno Imp: 26. C. 840.

81 Lotharius.

1. *Quam labem in Imperii aditu nomini suo aspersit?*

Ditionis augendæ cupidine inductus cum fratribus bello contendit, quod Galliam pæne totâ eversum ibat. Verùm gemino atroci prælio victus, leges accepit, qui dare voluit: Solâ igitur Italiâ & Austrasiâ parte quam dein à suo nomine Lotharingiam dixit illi relictâ Carolus Calvus Galliam, Ludovicus Germaniam, Pipinus Aquitaniam retinuit.

2. *Quo facto Imperii exitum memorabilem reddidit?*

Seu rerum caducarum, seu fortunæ cædio in cœnobium se abdidit Imperio sponte dimisso, quod unâ cum Italiâ in filium Ludovicum transfudit, Lotharingiâ Lothario, Corolo assignatâ Burgundiâ. Veste Religiosa indutus in Monasterio Prumiensi prope Treviros paulò post æternitatem adiit. An: Imp: 15. C. 855.

§2. Ludovicus II.

1. *Quàm propè ad avi Caroli M. virtutes accessit Ludovicus secundus?*

Ut nemo è Carolingis propiùs Accepta Romæ Imperii coronâ illud unicè curavit, ut Ecclesiæ prodesset. Profuit enim verò, dum Saracenos Italiam vastantes ad sua redire compulit, dum virtutibus Imperatore dignis solium illustravit, Princeps optimus, justus, Pacificus.

2. *Quæ*

2. *Quæ temporum iniquitas orbem afflixit
Imperante Ludovico?*

Fames atrox. & pestis adedè dira sæviit. ut
tertiam hominum partem fuisse absumptam, e-
stentur Scriptores. Obiit Ludovicus Mediolani
post annos Imp: 20. Chr: 875. Cumq; hæc die
careret, extincta cum ipso est stirps Carolingo-
rum Italica, transitq; Imperium ad Gallicam.

83. *Carolus Calvus.*

1. *Quibus artibus ad Imperium est eluctatus?*

Ludovico Germanico, fratri natu majori, sce-
ptum debebatur. At verò Carolus ereptâ jam
priùs Lothario Lotharingiâ, Imperium quoq;
cum Italiæ Regno Ludovico fratri præripere
nil dubitavit. Igitur Joanne VIII. Papa in
suas partes pertracto, Romæ Imperator solen-
niter inauguratur.

2. *Cur Pontifex Carolum potiùs, quàm Lu-
dovicum coronâ impertire?*

Ultero sese obtulit Carolus ad suscipiendum
è manu Pontificis Imperium; neq; enim illud
jure sanguinis adiri necessariò debere conten-
debat; sed & electione Pontificis, ac populi Ro-
mani obtineri posse judicabat. Haud ægre an-
nuuit Pontifex, præcipuè cum plus auxilii ad-
versum Ecclesiæ hostes à Carolo quàm à Lu-
dovico expectaret.

Qualem in Imperio se præstitit Carolus?

Quàm iniquus ante Rex, tam insignis postea
fuit Imperator, meritoq; dein Ecclesiarum be-
neficus Pater, Defensor Fidei, ac literatorum
eximi

eximius fautor est habitus. Venenum illi pro pharmaco, dum ægrotaret, archiater Judæus præbuit An: Imp: 3. Chr: 877.

84. Ludovicus Balbus.

Cur solam Imperatoris dignitatem, sinè Regno Italie, adiit Ludovicus?

Mortuo Carolo parente, Ludovicus à Joanne VIII. in Gallias profugo, diademate exornatus est, postquam Carolomannus Ludovici Germanici filius Italiam sibi vendicaverat, Anno Imperii altero Balbum, à lingua balbutiente sic nuncupatum, mors sustulit A. C. 879.

85. Carolus Crassus.

1. *Cur omissis Ludovici Balbi filiis Carolus Imperator dictus?*

Quia opis indigus Papa adversum Saracenos à Ludovici filiis ob ætatem sperare nihil poterat, Carolum Crassum in Italiam invitat, ac Saracenis robore militum ejectis, ad Imperii fastigium extollit.

2. *Qua ratione Monarchia integra ad Carolum est devoluta?*

Decefferat sinè liberis Ludovicus Germanicus junior; successit igitur in Regno Germaniæ Carolus, Ludovico autem Ignavo, & Carolo Simplice filiis Ludovici Balbi ineptis ad regendum, Galliæ Proceres istud quoq; Regnum Carolo deferunt. Sic mutatione subita & mirabili, Monarchia integra, ut eandem Carolus M. possederat, Carolo Crasso paruit.

3. *Quæ*

3. *Quenam alia multò magis stupenda mutatio paulò post evenit?*

Carolus Crassus tot regnorum potens Monarcha, subitò ad incitas redactum se vidit. cū Galliæ, ac Germaniæ Status unanimi consensu eundem Regnis omnibus, & Imperio exuerunt. Tres erant casûs gravissimi causæ: prima, quòd cum Normannis pacem probrolem Carolus iniisset, relicta iisdem Neutria Galliæ Provincia, quam à suo nomine Normanniam dixere. 2. Quòd falsis accusationibus inductus, Richardè conjugem iniquè repudiasset. 3. Quòd animo hebetatus, nihil deinceps profuturus Imperio; sed nociturus videretur.

4. *Quenam Caroli adempto Imperio fortuna?*

Deploranda lanè metamorphosi eò redactus est, ut nè unicus quidem illi famulus esset super, qui offam pararet: fame igitur fuisset interiturus, nisi Luitbertus Moguntinensis Archiepiscopus miserissimo Principi victum præbendum curasset. Obiit paulò post, annis 7. in Imperio transactis A. C. 886. Sepultus in Monasterio Augiæ divitis Non detunt, qui asserunt, Carolum Neidingæ in Suevia à malevolis strangulatum. Is primus in Diplomacis Christi nascentis Epochâ utus esse perhibetur.

86. Arnulphus.

1. *Quis Imperii status Carolo exauctorato?*

Omnino turbulentus: Arnulphum Germani Regem suum dixere: Gallia ad Carolum Simplicem ultro rediit: in Italia Guido Spoleti Dux,
Lam.

Lambertus ejusdem filius, & Berengarius, è Regum Longobardorum prognatus sanguine Imperium singuli adière, de quo sibi impofterum afferendo annis minimùm 50. hi Principes Itali decertârunt.

2. *Qua demum ratione Arnulphus Imperator est renunciatus?*

Annis octo solam Germaniam rexerat, cùm in Italiam, ubi Lambertus magnas excitaverat turbas, ad easdem sedandas evocatur à Formoso Pontifice. Romam hostili munitam præsidio diu incalsùm obsidet Arnulphus, dum tandem eventu planè ridiculo urbem in suam redigit potestatem.

3. *Ecquisnam eventus illi?*

Lepusculum, è dumeto fors excitatum, ac per media castra diffugientem insequitur militum turma; quam dum inter clamores inconditos ad urbem accurrere vident ordines in exercitu pestremi, & ipsi accurrunt, imperum in urbem faciendum rati. Clamore infano, & hostium numero exterriti, qui mania custodiebant aufugiunt ad unum omnes. Desertas igitur stationes & muros occupari à suis quamprimum jubet Arnulphus, Duce Lepusculo urbis victor celeberrimus, in qua mox Imperator est renunciatus & coronâ aureâ insignitus.

4. *Quis paulò post infelix casus Arnulphum prostravit?*

Lambertum æmulum, in arce Camerinenfi unâ cum matre sua latentem, obsidebat Imperator, Illum foemina hæc, cùm aperta vi non posset,

posset, clam tollere è medio statuit. Quare corrupto pecuniis Arnulphi Pocillatori persuadet, ut hero suo poculum venenatum præbeat; quo Imperator exhausto, tres dies noctel-
 què continuas pertinaci somno extraxit: ever-
 ta dein vi potus hujus valetudine, biennium
 varios inter morbos ad omnia inutilis exegit,
 consumptus tandem Oettingæ Rhatix, sepul-
 tusq; Ratisbonæ in S. Emmerami œde. Imp:
 ann: 4. C. 899.

87. Ludovicus IV.

1. *Quis è stirpe Caroli M. ultimus Imperium tenuit?*

Lodovicus hic, Arnulphi filius, Infans à nonnullis dictus, quòd septennis à Germaniæ Proceribus Imperator sit renunciatus.

2. *Cur ab Hungaris sub Ludovico vastata Germania?*

Hunos Arnulphus contra Bohemos obsequium detrectantes, auxilio advocarat. Illi viam, qua redirent, edocti, ad fuere sub Ludovico non jam ut socii; sed hostes. Conserto ad Ansburgum, Baviaræ oppidum, triduo prælio, tanta clade Germanos affecerunt, ut passim super cæsorum cumulos, velut super menses convivaretur victor Hungarus: quocum non nisi auro plurimo, & annuo vestigali redimere pacem Ludovicus potuit, mœrore idcirco, ut ajunt confectus. Imperavit annos 12. ad A. C. 912. sepultus pariter Ratisbonæ ad S. Emmerami.

CAPUT II.

Imperatores Saculū X.

88. Conradus I. Franco.

1. *Quo is pacto ad Imperii fastigium ascendit?*

Othonem Saxonie Ducem ad Imperium postularent Germani. Verum is recusata ob senium dignitate, Conradum Fraconie Ducem, ceu Heroem Imperio dignissimum, subrogari sibi perit; quamvis ipsemet filium haberet Henricum Aucupem tanto muneri parem.

2. *Qua laude presuit Conradus?*

Aquisgram accepta à Moguntino coronata, insigni prudentia & fortitudine jus suum contra amulos Arnulphum Malum, Bavarie Ducem, & Henricum Aucupem prolecutus est.

3. *Quemnam sibi Imperatorem subrogari morturus petiit?*

Hostem suum Henricum Aucupem, à quo magnam cladem acceperat Merleburgi in Saxonia. Nimirum privatis odiis præhabita Imperii salute, sceptrum Henrico destinavit, quo digniorem sciebat neminem, Obiit post annos Imp: 7. Chr: 919.

89. Henricus Auceps.

1. *Unde nomen Aucupis obtinuit?*

Quod ab Episcopis & Principibus Germanie Imperator dictus, tantæ dignitatis insignia acceperit aucupio intentus, quò mirificè delectabatur.

2. *Quid*

2. *Quid illicum Hunnis negotii?*

Loco vectigalis annui à Ludovico IV. extorti, canem illis scabiosum reddi iussit: quo probro vehementer exacerbati, mox in Germaniam valido cum exercitu irrumpunt; sed ingenti suorum clade ab Henrico depulsi, Germanorum vires pluris, quàm antehac facere docti sunt Tantam Victoriam (50. enim Hunnorum millia hoc prælio cæsa sunt) Cælo auspice Imperator tulit, quod edito de blasphæmia & simonia tollenda voto propitium sibi reddidit: quippe Angeli pro Henrico pugnare sunt visi, dum interea in ipso prælii æstu loco militaris clamoris exercitus Kyrie eleyson tam constanter quàm piè ingeminaret.

3. *Cur Germania major urbium numero au-
geri capta?*

Urbes rariores numerabant Germani, alendo ut plurimum pecori & ruri colendo in pagis intenti. Cruentæ Hunnorum incursiones mœnibus viros claudere, ac munimenta condere Henricum docuerunt: namquè observatum fuerat, Hunnos, omiſſis urbibus, quas expugnandi artem ignorabant, patentes solum provincias infestasse.

4. *Quinam ludi equestres, quos Henricus
instituit?*

Ut Germana Nobilitas opportunè exerce-
retur, & ad bella rite gerenda pararetur, ha-
stuludia instituit, ad quæ non nisi avita & in-
tegræ famæ Nobilitas certis legibus admitte-
batur. Ad primum Magdeburgi celebratum
Opusc. VI. I hasti.

hastiludium 974. Viri Nobiles convenère.

5. *Quo sine Imperii Marchiones instituit?*

Ut fines Imperii contra hostium invasiones tuerentur, Hinc Danis Marchionem Sletwicensem Brandeburgensem Vandalis, Milnensem Bohemis, Aultriacum Hungaris opposuit. Atq; hi Marchiones, fortiter agendo, ditionibus aucti in potentes tandem Principes excrevère.

6. *Quodnam cime lion Henricus Imperii Insignibus adjecit?*

Longini lanceam, qua Christo apertum latus. Hanc quà precibus, quà minis à Rudolpho Galliarum Rege extorsit. Eadem asservatur inter cætera insignia Norimbergæ. Cæterum Henrico debet Germania, quòd artibus variis, belli studiis, optimisq; legibus aucta sit, & exornata. Hinc Pater Patriæ, Princeps pius, Imperii & Ecclesiæ Ornamentum jure optimo à grata posteritate vocabitur. Rexit Imperium annis 17. ad A. C. 936.

90. Otho Magnus.

1. *Cur Otho sub Imperii exordium terror? dein amor mundi appellatus?*

Magno parente Henrico major adhuc filius Otho felicibus bellis, & invicto robore, populos ab obsequio alienos adedè mox contrivit, ut mundi terror sit dictus 'Ob clementiam dein, & humanitatem singularem, cæteraquè virtutum ornamenta Amor mundi est appellatus.

2. *Cur*

2. *Cur à binis suis fratribus impugnatus fuit?*

Tancwerdus Imperium sibi tanquam majori natu deferendum ratus, bellum Othoni movit, in quo vitam posuit. Contra Henricus frater quidem minor natu, sed ab Henrico Aucupe, jam Imperatore, genitus sibi coronam deberi existimabat, quod Otho, patre nondum imperante, esset in lucem editus. Verum nec iste profecit quidquam. Variis enim cladibus affectus, permittere se Othoni supplex debuit, à quo Baviaræ Ducatu est auctus.

3. *Cur à filio quoque armis lacessitus Otho?*

Ægræ tulit Ludolphus, patrem Othonem ad secundas nuptias transisse, quod suam sibi portionem imminutum iri crederet. Igitur ad arma vocat, Hunnis etiam in auxilium accitis. At nihil proficere in Patrem potuit natus impius, dum fractis tandem viribus ab Othone veniam supplex petere est coactus, quæ quidem concessa est; sed non nisi deposito Sæviarum Ducatu, cui præerat Ludolphus, & in Eberhardum Helffensteinium translato.

4. *Qua Othonis contra Hunnos fuit fortuna?*

Cùm omnem latè Germaniam igne ferroque vastarent, in campo Lycio haud procul Augustâ tantam Barbarorum edidit stragem, ut è centum millium exercitu vix pauculis in Pannoniam redire licuerit, acceptæ cladis nuncium allaturis. Auctus nobilissimâ victoriâ Imperator per omnes Germaniæ Ecclesias gra-

tes DEO referri publicè jussit. Prælio interfuit S. Udalticus Episcopus Augustanus, illiquè in medio pugnae Crux, victoriae tessera de caelo submissa fuisse perhibetur.

5. *Quid rerum terna expeditione in Italia gessit?*

Prima Berengarium, Italiae Regem domuit, ac supplici feudi nomine Italiam concessit. Alteram eundem Berengarium Pontificis rogatu, quem variè vexabat, bello petiit, regnoque exutum Bambergam in exilium migrare jussit. Papa verò tyranni vexationibus liber, Othonem liberatorem coronam impertit, spondetque, se illi perpetuò adhæsurum, eumque pro legitimo Imperatore, exclusis aliis, habiturum.

6. *Num diuturna fuit hæc Pontificis cum Othone consensio?*

Minimè; geminos Cardinales Pontifici refractarios, Otho benignè susceperat, cum ad se confugissent. Indignatus Papa, Adalbertum, Berengarii filium, adversus Othonem evocat. Hic vero in furorem versus, Romam armata manu ingreditur, & Joanni XII. Pontifici Leonem VIII. Pseudo-Papam subrogat, quo incentore Imperatoris in Joannem Pontificem indignatio tamdiu sopita non est, quamdiu Leo superstes fuit. Hòc extinctò, & peste exercitum vastante, ad se rediit Otho, hanc divinitus immittam interpretatus ob malè habitum Christi Vicarium.

7. *Quanam tertia Othonis in Italiam
expeditio?*

Versus in agnum leo, Romam accurrit Jo-
anni XII. contra refractarios laturus suppet-
tias. Severè punitis iis, qui è Romanorum
numero quietem turbârant, mansit posthac lan-
ctæ Sedi addictissimus.

8. *Quanam alia Othonis præclava facinora?*

Græcis & Saracenis ex Italia pulsis: hanc
integram Imperio restituit Danos, Sorabos,
Henetos, Bohemos fortiter debellatos, ad Ec-
clesiam, Christiquè fidem adduxit, complures-
què Episcopatus erexit. Quoties habitu Im-
peratorio induebatur, DEUM ardentè ora-
bat, ut sibi animum humilem, & alienum à
superbia largiretur &c. Obiit post annum Imp:
37. An: Christi 973. Dignissimus, cui istud
Magdeburgi sepulto poneretur elogium sepul-
chrale:

Tres luctus causæ sunt hoc sub marmore clauæ
Rex, Decus Ecclesiæ, summus honor Patriæ

91. Otho II.

1. *Quo tempore Imperii coronâ redimitus?*

Vivente etiamnum patre Othone M. an-
nos natus quindecim, Romæ est coronatus mi-
nor parente filius, cujus felicitatem & virtutes
non perinde est affecutus.

2. *Cur pallida mors Saracenorum est ap-
pellatus?*

Quòd hos, à quibus antea cæsus fuerat &
captus, felici prælio superatos, ad internecio-
nem

nem deleverit, ut primùm ex eorum manibus
mira dexteritate evaserat.

3. *Cur postmodum dictus etiam Sanguinarius?*

Ob factum crudele, quod Romæ exercuit.
E Nobilitate Romana quosdam occultè sedi-
tiosos deprehenderat, quos è medio tollere
mox constituit. Ergo Nobiles Romanos ad u-
num omnes epulo exceptos, inter delicias
convivales subito exterret, dum valida mili-
tum manu in triclinium immissa; seditiosos ab
epulis ad capitis supplicium abripi jubet, cæ-
teris inspectantibus, & horrore plenis. Fru-
strà hos, peractâ carnificinâ, Otho ad hilarita-
tem est cohortatus. cum tristium epularum fi-
nem universi avidè expectarent. Imperavit
annos 10. ad Ant. Ghristi 933.

92. Ottho III.

1. *Cur miraculum mundi appellatus?*

Anno ætatis decimo patre orbatus, Willi-
giso, & Gilberto Averno viris doctissimis, quo-
rum prior Archiepiscopus Moguntinus, alter
summus Pontifex tandem factus, traditur in-
stituendus, quorum sub magisterio tam stu-
pendos in litteris progressus fecit, ut ob am-
plissimam in ætate adhuc tenera eruditionem
Mundi Miraculum appellari sit meritum.

2. *Quidnam de Willigiso memoria prodi-
tum est?*

Carpentarii filius is erat, humili loco natus;
ab Othone III. quem literarum, & morum
præceptis imbuerat, Ecclesiæ Moguntinæ da-
tus Antistes, egregium demilli animi specimen
dedit:

dedit: namque, ut elationem fugeret, rotam in palatio, & conclavi suo depingi curavit, hac adjecta epigraphe: *Willigise, memento, unde veneris!* Atquè isthæc causa fuit, cur Archiepiscopi Moguntini totam scuto suo gentilitio inseruerint.

3. *Cur Mariam Arragoniam, Conjugem suam, vivam Otho flammis addixit?*

Quodd enormium scelerum convicta esset; præsertim, quia virum Nobilem, ad scelus à se frustra pellectum, falsis criminationibus ad supplicium capitis promoverat Ajunt ex innocentis viri corpore lac, sanguinis loco promanasse.

4. *Quæ Othoni lava fors in Italia obtigit?*

Quarto in Italiam venerat, seditiosos ad officium compulsurus. Verùm ab iisdem obsessus Romæ in palatio præsens vitæ discrimen adisset, nisi clam evadendi occasionem nactus, rebellium furori subduxisset sese: at nihilominus mortis brevi secutæ causam indè secum tulit; Viduam quippe nobilem propinqui matrimonii spe lactârat, quæ ubi delusam se vidit, chirothecas veneno imbutas, Othoni obtulit, quarum usus mortem illi attulit Anno Imp: 18. Christi 1002.

C A P U T III.

Imperatores Seculi XI.

93. *Henricus Sanctus.*

1. *Quò doctore à teneris ad sanctitatem est eruditus?*

S. Wolfgango Ratisbonensium Antistite, qui

cœlo jam receptus, Henrico. tunc Bavariz Duci, ad sui quondam præceptoris sepulchrum, oranti Imperium præfagiit geminâ vocalâ: *Post. Sex:* De morte imminente commoneri le ratur Henricus, diebus sex, tum sex hebdomadis, mensibus, & annis ad eandem piè ob-eundam egregiè se comparavit; quo evolutò temporis ipatio Imperator est renunciatus.

2. *Cur dictus Claudus?*

Qua die coronatus est Italiae Rex, in urbe Ticinensi, Itali, Regi Teutonico infensi, sumptis armis sub vesperum regiam cingunt, Henrico ad necem postulato. Is verò discrimini se subducturus, per urbis mœnia defiliit, luxatoquè cruce claudicare deinceps est coactus. Hinc Claudus atquè ob virtutem eximiam Sanctus cognominatus est.

3. *Quid illi Romam ingressuro Benedictus VIII. obtulit?*

Globum aureum cruce insignem, quo indicaretur Imperatoris esse, orbem universum ad Crucis Christi obedientiam adducere. Hic porrò Globus ad cætera Imperii adjectus est insignia, eumquè Cæsares, dum Imperatorio habitu in coronatione induuntur, manu præferre solent. Coronam auream Henricus sub idem tempus à Benedicto Romæ accepit.

4. *Cur Apostolus Hungaria, Advocatus S. Petri, & Ecclesie Defensor acerrimus est appellatus?*

Sororem suam Giselam Stephano Hungariæ Regi eo pacto nuptui dedit, ut is cum regno ad Christi fidem accederet, quo feliciter ob-

tento

tento datum Henrico Apostoli Hungariæ gloriolum nomen. Cùm verò terna in Italiam expeditione suscepta fortiter Ecclesiam tueretur, quam & aliis palmaribus beneficiis auxit, Advocatus S. Petri, & Ecclesiæ Defensor cognominari est promeritus Singularis erga DEI terros in Cœnobiis amor etiam Patris Monachorum nomen illi peperit.

5. *Quid Henrico ante prælia usitatum?*

A peccatis expiari & sacro pabulo refici jubebat milites ut Numen sibi redderent propitium. Ipse SS. Laurentium, Georgium, & Hadrianum sui exercitûs Duces elegerat, quorum sub auspiciis Deiquè præprimis auxilio fretus semper felici Marte cum hostibus conflavit.

6. *Quid cum Babone Abenspergensis Comite accidit memoriâ dignum?*

Aquisgranum ad Venationem invitârat Proceres Henricus. ea tamen lege, ut nonnisi cum uno famulo singuli comparerent, nè aliàs nimius à copioso famulatio in urbe strepitus oriretur. Adfuit Babo 64. virorum stipatus manipulo, quem ubi conspexit Cæsar, nonnihil succensuit Comiti, quòd in datam legem peccasset. At Babo minimè, inquit, Cæsar, mandatum tuum præterii. Filios meos vides triginta duos, quorum singuli singulos adducunt famulos; Illos omnes tuis obsequiis mancipatum venio Attonitus rei novitate Cæsar Patrem cum Filiis perbenignè habuit, prospecturumquè se omnibus recepit

7. *Qui cum S. Cunegunde conjugē suā
vitam traduxit?*

Virgo cum Virgine castitatem illibatam semper coluit. Hinc moriturus agnatis eandem his verbis reddidit: *Recipite, quam mihi tradidistis, Virginem vestram!* Memorabile est, quod in suspicionem sceleris adducta quondam Imperatrix apud Henricum igne probari expetiērit ad testandam innocentiam. Enimvero supra vomeres candentes nudis pedibus ambulasse dicitur illata, quo prodigio absterata est suspicio Imperavit Henricus annos 23. ad Annt: Chr. 1024.

94. *Conradus II. Salicus.*

1. *Qui ad Imperium promotus?*

Eum Henricus Sanctus paulò ante mortem Principibus commendarat, velut apprime idoneum sceptro cum ob pietatem, tum ob insignem belli peritiam. Duo tamen abiēre anni, priusquam contentirent discordes Principum animi. Fuit Conradus Franconiæ Dux, piurimum opinione dictus Salicus, quod ad flumen Salam ditiones suas obtineret.

2. *Quā ratione Burgundia, seu Arelatense Regnum Imperio adjectum?*

Burgundiæ Rex Rudolphus Testamento illud legarat Henrico Sancto, quo mortuo, solum se sponcione existimabat. Verum à Conrado armata manu cogitur, sibi quoque legare Burgundiam, velut legitimo Henrici successori. Accedit, quòd iudicaret Conradus, regnum

gnum illud inter feuda Imperii numerandum. Archiepiscopus Colonienſis mox ab Imperatore Cancellarius per Arelatenſe Regnum eſt renunciatus, qua appellacione hodie dum gaudent Electores Colonienſes.

9. *Quid Beneficii Conradus in equitem contulit altero pede orbatum in bello Burgundico?*

Illi ocream ſuam pecuniis impleri juſſit, ut pedis jacturam ſarciret.

4. *Quare ultor fidei appellatus?*

Slavi barbari effigiem Chriſti ligneam turpiter mutilarant; hos ille ingenti numero ad ſe perductos coram ſacra illa imagine pariter mutilari primùm, deinde necari juſſit.

5. *Qualis erga Eccleſiam Conradus?*

Albericus Comes Tuſculanus Pontificiam dignitatem jure velut hæreditario aſſerere Familie ſue allaborarat. Jamquæ binos ex eadem Papas viderat Benedictum VIII. & Joannem XX. His ſubrogare parabat 12. annorum è Comitibus Tuſculanis Juvenem, cui impietati non oppoſuit ſe Conradus, ut debuit, & potuit Imperavit annos 14. ad Annum Chriſti 1039.

95. *Henricus III. Niger.*

1. *Quis potius Imperio?*

Henricus, à fuſco capillitio dictus Niger, patre Conrado in vivis adhuc agente, ab Archiepiſcopo Colonienſi admodùm adoleſcens coronâ Regia inſignitur, tum à parentis obitu Imperator renunciatur.

2. *Quenam virtutes Henrici?*

Insignis pietas, prudentia, & clementia. In præliis conferendis plus orationi quàm armis tribuit. Petrum Hungariæ Regem, à suis pulsum, restituit, contritis tandem ope Divina refractariis. Ratisbonæ, confectò gloriosè hoc bello, exceptus more triumphantis, illud Davidis ingeminabat: *Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo de gloriam;* tum vulgari veste indutus, omnia ejus urbis templa gratias DEO acturus obiit.

3. *Quid Ingelhemii in secundis nuptiis egit memorabile?*

Eò confuxerat spe lucri histrionum & mimosum turba. Ad unum omnes abigi mandat Henricus etiam impransos, hac edita memorabili sententia: Longè præstabilius esse nummos pauperibus, quàm nugatoribus elargiri.

4. *Quid à Scriptoribus carpitur in Henrico?*

Quod in Pontificum electiones sese plus æquo ingesserit, læta Ecclesiæ libertate. Quamvis ab aliis id factum elevetur eo nomine, quod nonnisi urgente Ecclesiæ necessitate id egerit. Mortem imminere sibi haud obscurè præsentiens, Victorem II. Papam, virtutibus & prodigiis clarum, Româ in Germaniam evocat, ut æternitatem adituro assisteret; adstitit is, piequè obiit Henricus post annos Imp: 17. Christi 1056.

97. Henricus IV.

1. *Qualis Henricus etiamnum adolescens?*

Sex annos natus, patre mortuo, ab Agnete Religiosissima matre, ac B. Annone Archiepiscopo Colonienſi sanctè educari cœpit. Verum nonnullis Imperii ſtatibus optimi Præſulis, matrisq; iñtentionem minùs probantibus, Adalberto Bremenſium Archiepiſcopo traditur inſormandus.

2. *Qualis Henricus Juvenis Imperator?*

Adalberto cœcos impetus & cupiditatem Henrici. nè illius gratiã excideret, diſſimulãte ac fovente, datus eſt Imperio Princeps haud fanè immoderatorum tuorum affectuum dominus.

3. *Qua ratione Eccleſiam vexare cœpit?*

Eccleſiæ bonis abutebatur Henricus pro libidine. Ea quippe vel plus offerentibus vendidit, vel ſtipendium indè militi numeravit. Paternis Alexandri Papæ II. monitis morem haud geſſit, nec deinceps reſipuit.

4. *Quenam alta controverſia illi fuit cum Pontificibus?*

Graviſſima fanè. Soliti erant hætenus Imperatores Epſcopis, cum clientalare obſequium exhiberent, prædia beneficiaria per annulum & pedum concedere. Jam dudum id Romanis Põntificibus diſplicuit; quippe cum annulus & pedum ſigna ſint poteſtãtis ſpiritualis, videbatur Cæſar ſibi arrogare auctoritatem derivandi in Epſcopos facultatẽ, quã

iple minimè præditus erat. Quare Gregorius VII. quosdam Henrici Consiliarios, qui eum in Pontifices rursus irritaverant, anathemate percussit. Henrico interim diplomatis promulgationem prohibente, ac sacerdotia quævis partim pretio, partim privata auctoritate conferente. Ea de re commonitus à Gregorio, magis excaudit. Itaque aliquot Præsulum, Pontifici maximè adversantium, conciliabulo Wormatiæ coacto, Pontificatum Gregorio, viro planè sanctissimo, tanquam multorum scelerum reo, abjudicavit.

5. *Quid ad hæc Gregorius?*

Non potuit non damnare facinus tam enorme ac impium. Igitur in Concilio Romano Henricum cum præcipuis Satanici illius conventiculi synedris sacro fulmine ferit. Cujus vim mox sensit Guilielmus Trajectensis Episcopus, Henrico in Pontifice inlectando particeps & adjutor præcipuus, qui paulò post exspirans inter horrendos cruciatus, & ejulationes fassus est, actum esse de præsentæ æternæq; salute sua, quòd Pontificem Sanctissimum tam injuriosè, contumeliosèq; tractasset. Henricum porrò Pontifex regni insuper jure & titulo exiit, populosq; fidei solemnissimè sacramenti religione absolvit.

6. *Quo hæc animo accepere Imperii Proceres?*

Pleriquè omnes Henrico aperte denunciant, statutum sibi esse Imperatorem alium subrogare, nisi intra anni curriculum communionem

Ecclesiæ restituendum se curaret, & in gratiam rediret cum Pontifice, qui ea de re certior factus, comitiis Augustæ Vindelicorum habendis coràm adfuturum se recepit.

7. *Quid interim Henricus?*

Veritus. nè ad finem annus vergeret, priusquam Pontifex, qui jam Româ discesserat, ad Comitia in Germaniam appelleret, citatis equis venienti occurrere statuit. Cumquè hunc Canusium, munitissimam Longobardiæ arcem, divertisse, cognovisset, eodem se contulit, humili habitu, nudisque pedibus veniam petiturus. At Pontifex, non ex vano metuens, nè mente minùs seria ageret Henricus, tres ipsos dies alloquio hunc suo prohibuit. Postquam tamen interposita jurisjurandi religione pollicitus est, se in Pontificis Romani potestate futurum, atquè in Augustanis Comitiis objecta crimina diluturum, absolutus est ea conditione, ut, nisi promissis stetisset, Regni jure excideret.

8. *Seriane fuit Henrici penitentia?*

Aut seria non fuit, sed tantùm temporis gratiâ simulata, aut mox retractata; quippe relicta, quas paulò antè jurejurando firmaverat, pactionibus, sacrilegis rursùm armis laceffit Pontificem, qui sacris ei denuo interdixit. Igitur Imperii Principes, tantam perfidiam execrati, exauctorato Henrico, Rudolphum Sæviæ Ducem substituunt, qui tamen haud diu superstes fuit, manu, pauloquè post vitâ quoquè cruento in prælio amissâ.

9. *Quid*

9. *Quid exinde consilii capie?*

Gregorium Pontificatu dejecturus, convocato Brixinæ in Tyroli conciliabulo, Guiberum, hominem scelestissimum, in Petri sedem intrudit Clementem III. dictum. Inter hæc Conradus, Henrici filius, in parentem. Deo & Ecclesiæ rebellem, arma sumit, sed nihil promover, morte brevi post sublatu.

10. *Quis tandem Henrici impietati modum statuit?*

Alter ejusdem filius Henricus, Procerum instigatione bellum infert parenti, qui destitutus ab omnibus, permittere se cogitur filio, vehementer instanti, Ecclesiæ tandem & Pontifici planè cumulatequè satisfaceret. Tergiversantem ad Imperii Ordines, Moguntia congregatos adducit, ubi Imperii insignibus exutus, hæc filio Henrico cedere compellitur, exemplo futurus posteris, non impunè vexari Ecclesiam ab iis præcipuè, quibus ejusdem defensio à DEO est demandata. Obiit paulo post anno Imperii 50. Christi 1106.

C A P U T IV.

Imperatores Seculi XII.

97. Henricus V.

1. *Majorene in Ecclesiam, Christiquè Vicarium pietate ac observantia fuit Henricus Filius, quàm ejus parens?*

Quo Patrem crimine condemnarat priùs, eodem se dein ipse obstrinxerat, sacerdotia dispertiendi sacrosquè Præsules pedo & annulo inaugurandi jure sibi arrogato, perquè vim extor.

Extorto à Paschali II. quem in vincula datum non antè dimisit, quàm plenam sacerdotia conferendi sibi cederet potestatem.

2. Num rata, firmaque mansit hæc cessio?

Concilium Lateranense exinde celebratū, irritam prorsus ac nullam declaravit Paschalis cessionem, cum quòd vi fuisset express: tum quòd sacra Ecclesiæ jura in Principem profanum transferri haudquaquam possint. Decreto huic parere cum nollet Henricus, à Gelasio II. Paschalis successore, piorum communiōne ejicitur. Quà pœna vehementius exasperatus, Paschali Gregorium VIII. Pseudo-Papam opposuit.

3. Quò tandem pacto pax firmata est?

Postquam Henricus jure illo, per vim nuper extorto, de quo antecessores tantopere discipularant, cessit bonaq; omnia Ecclesiæ ablata, restituenda curavit, concessum à Pontifice, ut Episcoporum & Abbatum electionibus ritè ac secundum Canones factis Imperator (vel alius ejus nomine) interesse, electosquè non pedo & annulo inaugurare, sed scepro tanquàm clientes Imperii fiduciariorum, in fidem & clientelam possit recipere. Ità sedati tandem sunt motus turbulentissimi, quibus Petri navicula annos fermè quadraginta fuerat agitata. Obiit Henricus anno Imp: 20. Chr. 1125. nullo relicto hærede masculino.

98. Lotharius II. Saxo.

1. *Quis Henrico successit?*

Hujus nepotibus ob avi patrisque flagitiis repudiatis, ad Lotharium, Saxoniae Ducem pietate, ceterisque virtutibus insignem, versa sunt Principum Electorum studia.

2. *Num Imperator hic Ecclesiae Advocatum ac defensorem pro munere sui ratione se exhibuit?*

Omnino; nam rebus in Germania, conciliatore potissimum S. Bernardo, compositis Innocentium II. à Rogerio Siculo, Anaclerti Pseudopapae defensore acertimo semel atque iterum Sede pulsum restituit, Rogerio, cum Antipapa suo Petro Leonis sive Anacleto terram marique debellato.

3. *Quibus praecipue virtutibus claruit?*

Inter ipsos Armorum strepitus, gravissimamque Imperii negotia ternis quotidie Missae sacrificiis, summo pietatis sensu, lacrymisque, quibus orationes suas rigabat, interfuit, solem orientem praevertere solitus, Deoque consecrans lucis primitias, quas alii somno tribuunt, die in noctem, praepostero sane ordine, converso. Pauperes quibus pedes cum Augustae laepe abluerat, Filios suos, Sacerdotes, quorum consuetudine impensè delectabatur, Patres, viduas, quas contra potentum oppressiones strenuè tutabatur, Matres nuncupare consueverat.

4. *Num bonarum quoque artium & disciplinarum cultor fuit?*

Plurimum certe Jurisconsulti debent Imperatori huic; quippe qui & Romæ primum, & deinceps Bononiæ Jus civile ad normam Codicis Justiniani explanari publicè, indeq; Doctores solemnî ritu inaugurari voluit. Qui dein mos ritusque ab aliis quoque Academiis est receptus. Imperavit Lotharius annos 13. ad antum Christ 1138 subito morbo, cum ab expeditione Italica rediret, haud procul Trifonto extinctus, Imperii insignibus genito suo Henrico, Saxonix & Bavarix Duci, traditis.

99. Conradus III. Svevus.

1. *Quosnam hic competitores habuit?*

Henricum Superbum, Bavarix & Saxonix Ducem, hujusque fratrem Guelphonem. Ille post multa prælia inauspicatè inita, utroque Ducatu privatus, mœrore contabuit. Hic post bellum diuturnum, suasu præcipue & operâ Rogerii Siciliæ Regis cum Cæsare susceptum in gratiam tandem restitutus est post urbis Winsbergæ deditionem.

2. *Quid in urbis hujus deditione singulari memoriâ dignum occurrit?*

Guelpho, omni belli nervo, quem Rogerius aliquamdiu suffecerat, destitutus, Winsbergam, tanquam receptaculum tutissimum, cum suis se recepit; sed fame urgente, urbem demum victoris arbitrio permittere est coactus.

nec aliud jam, quàm Guelphonis, eiquè ad-
hærentium mors aut captivitas, urbisquè di-
reptio instabat, cùm Matronæ nobiles, non
tam de fortunis suis, quàm maritorum vita
solicitæ, Cæsari supplicat, asportate sibi id
duntaxat liceret, quod suis ferre possent hu-
meris. Annuente Cæsare, Guelphonis primum
uxor, tum hujus exemplo cæteræ suum quæq;
maritum, humeris exceptum, furori militum
subduxere. Delectatus pio actu Cæsar non ur-
bem tantùm in fidem & gratiam, sed Guel-
phonem quoquè in amicitiam & familiarita-
tem recepit.

3. *Quem successum habuit expeditio sacra à
Conrado, hortante S. Bernardo, in Pala-
stinam suscepta?*

Belli apperatus erat tantus, ut orbi univer-
so expugnando suffecturus videretur; qui ta-
men in irritum cecidit, tum Græcorum perfidi-
diâ, qui calce & gypso farinæ admisto longè
plurimos necabant, consiliaquè omnia Turcis
aperiebant; tum Ducum ipsorum discordiâ &
invidiâ, quæ Gallos inter & Germanos glisce-
bat. Unde Damasco frustra oppugnatâ, Con-
radus ad suos rediit, aliquantò post Bambergæ
obiit, cum de pacanda Italia cogitaret. Im-
peravit annos 14. ad annum Christi 1152.

100. Fridericus Ænobarbus.

1. *Cur huic Imperii dignitas delata?*

Erat Fridericus, Conradi ex fratre nepos,
ob barbam subrusam à Latinis Ænobarbus,

ab Italis Barbarossa cognominatus, præclaræ omnino indolis Princeps, cui patruus, præ filio suo teneræ etiam dum ætatis, Imperii insignia cum ditione vivus tradidit, hocquæ defuncto, Electores communi suffragio confirmarunt.

2. Unde prima dissensionum Papam inter & Cæsarem iacta semina?

Prima in Italiam expeditione domuit Imperator omnes, qui adversabantur Pontifici, à quo coronâ aureâ Romæ est insignitus. Non multò post Friderico in Germaniam reverso. Londinensis Episcopus Româ rediit, à Germanis captus, libertatem magno pretio redimere cogebatur. Questus es de re Hadrianus Papa, hæc suis ad Cæsarem literis interuit: *Insigne tibi beneficium coronæ contulimus.* Nequæ enim ignorabat Pōtifex, cōvivere Imperatore, Præfulem illum durius habitum. Hæc verba acriter pupugere Imperatoris animum, quòd iisdem significari putaret, coronam Imperatoriâ se debere unicè favori Pontificis Nequæ deserbuit Principis, naturâ præservidi, ira, quamvis Hadrianus aliâ epistolâ, non eam sibi mentem fuisse, declarâset.

3. Quanam altera & propior dissensionum causa?

Alterâ in Italiam expeditione Mediolanenses, quòd Insubiæ totius dominium affectarent, injecto freno cœrcuit Cæsar. Inde ad examinanda vindicandaquæ Imperii per Italiam jura & bona clientelaria progressus, in sacra quoq; Ecclesiæ jura involavit, Henricos

Antecessores suos in conferendis Sacerdotis,
& Episcopis inaugurandis imitaturus. Pessimè
habuit Papam sacrilegum facinus; jamquè
sacrum fulmen in Fridericum cudebat, cum
morte abreptus, successorì provinciam sanè dif-
ficillimam relinquit.

4. *Quæ tandem memoratæ dissensiones in
apertum Schisma erupere?*

Alexandro III. in Pontificem ritè electo,
Cardinales duo, Cæsaris addicti partibus, Vi-
ctorem V. Antipapam opposuere. Huic Frideri-
cus illico adhæsit, frustrà Imperii Principes
ad idem faciendum cohortatus. Igitur anathe-
mate utrumquè ferit Alexander, nec multò
post Victor impius ad DEI tribunal evocatus
est.

5. *Quo pacto fovere schisma perrexit Fri-
dericus?*

Mortuo Victori Pseudopapam alium subro-
gandum curavit Paschalem III. quem perti-
naciter & ipse defendit, & ut Germaniæ Præ-
sules eidem adhærerent, vi compulit. Sub idè
tempus Mediolanum solo æquatum, quòd in
Cæsarem insurrexisset.

6. *Quem exitum tertia Friderici in Italiam
expeditio sortita est.*

Pseudopapam propugnaturus, Romanosquè
& Venetos, Alexandro addictissimos oppu-
gnaturus, numero so cum milite advolavit. Ve-
rùm peste in exercitum atrociter grassante,
Germaniam repetere coactus, mortuo ince-
rea Paschali Calistum III. itidem Pseudopapam
suffecit, Præulium dissensionum operâ. 7.

7. *Quanam quarta expeditionis Italica causa?*

Mediolanenses non solum urbem suam de-
nuo instaurarunt. sed novam insuper S. Pe-
tri, ejusque successoris Alexandri III. honori-
bus exadificarunt, Alexandriam dictam. Id
indignissime ferens Caesar singenti cum exer-
citu ad novam hanc urbem excindendam ac-
currit.

8. *Qua expeditionis hujus fortuna?*

Sinistra sane; quippe Alexandriam oppu-
gnare adortus, eas tandem in angustias redi-
gebatur, ut vitæ etiam periculum haud leve
subiret, Accessit clades navalis, à Venetis il-
lata, ubi Orto ipse, Friderici filius cum 46.
navigiis captus, & Venetias est abductus. In-
cujus victoriae perenne monumentum Dux Ve-
netus quotannis mare Adriaticum, projecto
illuc annulo aureo, sibi despondere solet.

9. *Num. antiora tandem cepit consilia?*

Tot tantisque malis fractus Imperator vin-
dicem Dei agnovit manum, serioque de pace
cum Ecclesia ineunda agere decrevit. Quem
in finem Venetias profectus, se totum permi-
sit Christi Vicario, cujus pedem non solum ite-
rato osculo est veneratus, sed ascenturo in e-
quum etiam stapedem tenuit. Vanissimum
proinde commentum est, Alexandrum, eximia
mansuetudinis & prudentiæ Pontificem, Im-
peratoris in genua provoluti collum calcasse,
hisque insultasse verbis: *Super aspidem & basi-
liscum ambulabis, & conculcabis leonem & draco-
nem.*

10. Quid exinde memoratu dignum gessit
Fridericus?

Ut præteriti delicti, in Ecclesiam admissi, aboleret memoriam, Hierosolymam, ab Saladino captam, recuperaturus, cum centum quinquaginta millibus armatorum in Orientem contendit, præclarè ubiquè & fortiter gestis, dum ecce! lætuosa, prorsusquè inexpectata Cæsaris mors prosperum victoriarum cursum, spesquè ingentes repentè abruptit. Nam dum is corpus, æffivis caloribus fervidum, in Cydno, prægelido Ciliciæ amne, parat abluere, frigoris vehementiâ totus repentè obrigescere, & animo linqui cœpit. Extractus confestim, sibiq; paulisper redditus grates egit Deo, quòd in expeditione, Religionis, Christi, Imperii dilatandi studio suscepta, evocaretur ex hac vita, quam Deo in placationis hostiam offerens, seque totum Numini permittens, potuit anno Imperii 38. Chr: 1190. 101. Henricus VI. Asper.

1. Verumne, Celestinum III Coronam Henrici capiti impostam, mox pede d. cussisse, ut ostenderet, potestatem dandi, auferendiq; coronas esse penes Pontificem?

Cùm facti hujus tam insolentis præter Scriptores Acatolicos nemo meminerit, ailibus id fabulis annumeramus. Nec injuria de veritate suspectos habemus juratos illos Romanæ Ecclesiæ hostes, maximè quando invehuntur in Pontifices, Christi Vicarios, quos Antichristos

stos per atrocissimam calumniam appellare non horrent rebelles Ecclesie filii.

2. *Quo pacto Sicilia Regnum Henricus obtinuit?*

Hoc dotis loco à Constantia Guilielmi ultimi Siciliae Regis filia. Henricus conjux accepit Regni tamen possessionem adine prius haud potuit, quam Tancredus, Guilielmi nothus, quem frustra armis impetierat; è vivis excessit. Potitus tandem regno, diris suppliciis in eos animadvertit, qui Tancredo adhaerant. Jordanum Comitem, quod sceptrum Siculum affectasset, sellae candenti imponi, ferreamq; coronam ejus vertici clavis affigi jussit, crudelitate sane inaudita; uode merito *Asper* cognominatus est.

3. *Quid à propria conjuge est passus?*

Ad Siculos suppliciis mactandos cum denuo se accingeret, popularium suorum vicem miserata Constantia, co jugem vi armorum, & Procerum conspiratione eò adegit, ut pacem ipse à subjectis sibi populis petere cogeretur. Mortuus est anno Imperii 7 Chr: 1198 non sine suspitione propinati ab ipsa uxore Constantia veneni, redditis tamen omnibus, quæ Ecclesie prius abstulerat.

102. Philippus.

1. *Quas difficultates Imperator hic subiit?*

Fuit Philippus è filiis Barbarossæ natu minimus, cujus electionem ratam habere noluit Innocentius III. quòd novas ab illo tricas metueret. Eundem Otho V. armis quoq; lacecessit, Imperium sibi vindicaturus.

2. *Utri tandem sceptrum adjudicatum?*

Eò, conventum est, ut Philippus, quoad viveret Imperium retineret, succedendi jure Othoni relicto, cui nuptui quoq; data Beatrix Philippi filia cum Regis Romanorum titulo. Quæ omnia probavit quoq; Pontifex. Occisus est Philippus Bambergæ à Comite Palatino, anno Imperii 10 Christi 1208

C A P U T V.

Imperatores Seculi XIII.

103. Otho IV. Saxo.

1. *Quidnam de illo memorabile?*

A Philippi obitu Imperator coronam accipit Romæ ab Innocentio III sed cum postea in Pontificii juris territorium involâisset, anathematis fulmine est percussus.

2. *Quam vim anathema hoc habuit?*

Imperii Principes propè omnes, Othone relicto. Fridericum II. Henrici Asperi filium, & Ænobardi nepotem ad Imperii solium evererunt. Otho exinde in Saxoniam secessit, se ipse vehementer inculans, quòd Ecclesiam turbâisset. Imperavit annis 10. ad annum Christi 1213.

104. Fridericus II.

1. *Melissæne cum Pontifice convenit Imperatori huic, quàm avo Barbarossa?*

Tres, qui ordine succelsere. Pontifices dirò Fridericum anathemate quater perculere, cū quòd mandatis eorum morem gerere detrecta-

stabat, tum quod injurtis vexationibus Ecclesiam exagiebat.

2. *Quanam primi anathematis causa?*

Quod expeditionem sacram, voto firmatam, procrastinabat, cum præenti Palæstinæ iterum amittendæ, eiq; Christianæ inibi funditus interituræ periculo.

3. *Cur secundo à fidelium communione est seclusus?*

Quod suscepta tandem expeditione, iniquissimis conditionibus pacem inierit cum Saracenis, eisdem hæud difficulter subacturus, si serio voluisset. Fuit tamen Ecclesiæ denuo conciliatus.

4. *Unde anathema tertium?*

Longobardiæ civitates contra ditam fidem oppugnare aggressus est Fridericus, quod à Pontifice starent. Sardiniam insuper occupavit, Gibellinorum factione suffultus. Quare *Crucciatam*, seu expeditionem sacram adversus Fridericum Ecclesiæ hostem induxit Pontifex; qua tamen nihil aut parum admodum promovit.

5. *Unde anathema quartum?*

Exstincto intereatemporis gemino Pontifice, ad Ecclesiæ clavum sedere cœpit Innocentius IV. Finem Is turbis facturus, Legatos ad Cæsarem cum litteris mittit, & ad pacem componendam invitat. Nihil hisce per-motus Imperator, viros Religiosos hæud paucos, cum litteris à Pontifice missos, laquei supplicio addicit. Deniquè ne in urbanitatis le-

ge peccasse videretur, Legatos & ipse ad Pontificem destinat, quem interea ex insidiis comprehendere parat. Quo comperto Innocentius Galliam perit, coactoque Lugduni Concilio ad causam ibidem dicendam Fridericum citat, ac renitentem anathemate ferit.

6. *Nun vistas tandem manus dedit?*

Quin potius inde efferatior, in Pontificem ac Sacerdotes furere coepit, & tertiam proventuum partem exigere ab Ecclesiasticis, ut ne deessent ex iplo Ecclesiae aetario subsidia, quibus Ecclesiam impugnet. Monet igitur Pontifex, aliud Imperii caput designarent Principes. Hi Henrico Rasponi Thuringae Landgravio, sceptrum deferunt, eoque haud multo post è vivis sublato, Guilielmum Hollandiae Comitem substituunt, inane Caesaris simulacrum, quod vix quidquam memoriâ dignum gessit. Unde nec inter Caesares à plurimis numeratur.

7. *Quis tandem Friderici exitus?*

Postquam Italiam intestinis odiis, & periculosis Guelphorum, qui Pontifici, ac Gibilinarum, qui Friderico adhærebant, factionibus laceraverat, Parmenses arctissima duorum annorum obsidione pressit, qui facta tandem eruptione Caesarem castris, exercitu, honore, imò & coronâ imperatoriâ, quam intercepere, spoliatum, in turpem fugam coniecere. Captus quoque à Bononiensibus & ferreae caveae ad mortem usque inclusus Enthus Friderici notus, quem, cum hic oblata licet ingenti auri summâ

summâ redimere haud posset, vel mœrore, vel
 ut multi arbitrantur, veneno, quod Manfre-
 dus, alter Friderici nothus propinâsse fertur,
 periit anno Imperii 32. Christi 1250. An ve-
 rē pœnitens, haud liquet.

105. Conradus IV.

1. *An Ecclesia & Imperio tranquillitatem
 reddidit Conradus?*

Novis iterum turbis agitata omnia. Gui-
 lielmus Batavus cum Conrado de Imperio con-
 tendebat, quamvis irrito labore. Conradus
 Neapolin & Siciliam fratri erepturus, Italiam
 armis infestabat, ubi vitam suaque amisit, ve-
 nero necatus à Manfredò, cum annum quar-
 tum imperâisset, anathematis vinculo etiam dū
 irretitus. Cujus exequiæ dum celebrarentur
 Messanæ, templum incensum est, ejusq; cada-
 ver igne consumptum.

2. *Quinam à Conradi obitu Imperatores
 lecti?*

Occiso duobus post annis Guilielmo Bata-
 vo, Electores in diversa distracti, alii Alphon-
 dum Sapientem, Castellæ Regem, alii Richar-
 dum Angliæ Regis fratrem suffecere. Prior
 Imperium totturbis, discordiis, factio-
 nibus implicatum cunctatur accipere, Mau-
 rorum interim armis lacescit, suo potius Re-
 gno debuit prospicere, nè cani illi Ætopico si-
 milis rideretur. Alter post ingentes pecuni-
 sumptus incassum factos redire in Anrliam
 coactus est. Unde Imperium mansit acepha-
 lum.

3. *Quid de Conradino, Conradi IV. filio memorant Historia?*

Patre mortuo in Italiam movet cum Friderico Austriae Duce Regni Siculi & Neapolitani aditurus possessionem istud Clementi IV. Carolo Andegavensi, S. Ludovici Galliae Regis fratri, tradiderat ea conditione, ut Manfredum Siciliam pelleret. Quo dein occiso, Conradinus, & Carolus de regno obtinendo armis contenderunt. Sed victus ille una cum Friderico, multaque Nobilitate, Caroli jussu, publico in foro Neapoli obtruncatus est. Quo fatali ictu stirps Barbarossae omnis, Ducumque Sueviae furculus postremus excisus est.

4. *Num verisimile est, Carolum Clementis IV. instinctu, vitam eripuisse Conradino?*

Id contra omnem veri spectem comminiscuntur heterodoxi. Quin potius constat, Pontificem illum, moderatione & pietate insignem factum tam crudele Carolo vehementer improbrasse.

5. *Quae porro Gallis, Caroli militibus, in Sicilia evenere?*

Tredecim post annis ipsa die Christo resurgenti sacra, dato ex more ad vespertinam psalmodiam signo, octo Gallorum millia ex condito trucidata sunt. A. Chr. 1282. Inde *Vespere Sicula* in proverbium abiire.

1. *Quam diu hoc duravit?*

Annos 22 ab An: Christi 1150. ad 1173. Quo toto tempore aut Imperator nullus fuit, aut certe talis, qui vix Imperatoris nomen gesserit Horum è numero fuere Conradus IV. Guilielmus Batavus, Alphonfus Sadiens, Richardus Anglus.

2. *Cur anni quatuor Imperantis Conrãdi ad, Interregnum referuntur?*

Quod Conradus, ut ut legitimè electus, nihil prestiterit, quo componerentur Imperia curba, adeoque regnante illo jam coeperint gravissima Interregni incommoda.

3. *Quenam ita incommoda?*

Summa rerum omnium conversio ac perturbatio; cum enim Imperium capite careret, ac iudice, *jus illud armatum*, seu *vindicationis privata* (rectius *latrocinium* dixeris) per Germaniam invaluit Unde caedes mutuae, rapinae, incendia, direptiones, vastationes, malaque innumera.

4. *Quis Sueviã Ducatum exinde obtinuit?*

Occiso Conrãdino Imperator non erat qui Ducatum hunc alteri committeret. Exstinctus igitur is fuit, nec amplius posthac restitutus Hinc Sueviã urbes quàm plurimã in libertatem se ipsã asseruere; ex quo maximo quoque numero minora subin exorta sunt dominia

OBSERVATIONES.
Historicæ, Politicæ, Morales, & Ge-
ographicæ ad tertiam partem.

*1. Quâ ratione vel auctum, vel imminutum est
 Imperium à Carolo M usque ad
 Interregnum*

Tria hic distinguimus tempora 1. Florentissima fuit Imperii facies regnante Carolo M. cujus pietate & fortitudine auctum maxime & illustratum est. Remisit splendor & robur statim ab obitu Caroli, cujus filii virtute multum dissimiles patri, accedente intuper Provinciarum divisione multiplici. impares erant retinendo Imperii robori. 2. Othonis M. felix magnanimitas splendorem restituit, integrum servavit Henrici sanctitas. 3. Duo Henrici, & Friderici ob negatum precipue Christi Vicariis obsequium sibi met sinistros negotiorum eventus, stirpis suæ excisionem, Imperii diminutionem, cælo ausus improbos: minime secundante, accersiverunt Hinc tristissima, durante Interregno, jacentis Imperii facies, rerumq; summa confusio, ac perturbatio.

2. Quantum augmenti detrimentique passa est Ecclesia inde à Carolo M. usque ad Interregnum?

Tres itidem temporis differentiâs notari velim. 1. Carolus M. laborandi Reipublicæ divinitus submissus miris incrementis auxit Ecclesiam, pluribus ad eam adductis, firmataque summopere sanctæ sedis auctoritate. 2. Otho

tho M. veterem Pipini, Caroli M. & Ludovici donationem novo decreto sanxit. Et quantum sedi Apostolicæ aliquantisper advertabatur; brevi tamen, divinis etiam flagellis admonitus, ad mentem rediit erroremque suum magnis beneficiis in eandem sedem collatis compensavit. Quantum porro splendoris Henrici sanctitas, tantum firmitatis juncta sanctitati fortitudo Ecclesiæ attulit. 3. Agitari potuit sub Henricis & Fridericis Petri navicula, everti non potuit? quia potius omni procella superior feliciter tandem emerfit. Sanctitate intuper & miraculis semper claruit, ut in Historia Ecclesiastica memorabitur.

3. *Quâ occasione Romanorum Imperium translatum à Græcis ad Carolum M.*

Cum Ecclesia Romana diu multumque hinc ab Imperatoribus Græcis sacrilegis præcipue imaginum exterminatoribus, illinc à perfidis Longobardorum Regibus exagitaretur, opus sanè erat Othoniele, aut Gedeone aliquo, qui populum Dei durissima servitute liberaret. Fuit is Carolus nomine Magnus rerum gestarum gloriâ Maximus, ex antiquissima Ducum Austriæ, prole, Galliarum, Germaniarum, & Longobardiarum, postquam Desiderium, ultimum Longobardorum Regem debellaverat. Hunc igitur Carolum S. Leo Papa III. singulari Dei dispositione & instinctu ipsa die, Christo nascenti sacra, Romanorum Imperatorem in Occidente, simulque Advocatum, Defensorem, & Propugnatorem Ecclesiæ proclamavit, & in

auguravit, acclamante Clero, populoque Romano univerto: *Carolo Augusto, à Deo coronato, vita & victoria?*

4. *Num Carolus M. natione Germanus fuit?*

Et si Gallorum quidam contradicant, id tamen exinde manifestum fit, quòd Ingelheimii haud procul Moguntia natus, Aquisgrani, celebri Germaniæ urbe, sedem regiam fixit, ibidemque gloriosa morte obita, sepulchrum sibi delegit. Accedit luculentum sanè duorum Pontificum Adriani IV. & Innocentii III. testimonium, diserte asseverantium: *Imperium à Græcis translatum in Persona magnifici Caroli ad Germanos.*

5. *Quinam in Oriente verum status, post instaurationem Occidentis Imperium?*

Orienti deinceps præesse perrexerunt Græci duntaxat Imperatores, Romanorum Imperio, ut modò dictum est à Græcis ad Germanos translato. Secuta inde Ecclesiæ Græcæ à Latina dissensio, ac divortium, totiusq; tandem Imperii interitus longè funestissimus, capta à Turcis Constantinopoli A. Chr. 1453. & Oriente sub Barbarorum jugum & tyrannidem redacto.

6. *Qua ratione ad Imperium occidenti Caesares hisce Saeculis?*

Sæculo IX. jure sanguinis imperârunt Carolingi Sæculo X. XI. & XII. eligebant Imperatorem Status, & Principes Imperii simul universi, non sine respectu ad sanguinem Regiû.

7. *Quam*

eidem conciliatur, roburq; ac fortitudo, qua resistere possit Ecclesiæ hostibus. Cæsares porro, à Pontifice necdum coronati, appellari solent *Flekti Romanorum Imperatores.*

11. *Quandonam primum creati Comites & Bayones?*

A Carolo Magno, qui etiam primus solennes Imperii Conventus instituit, ubi de gravissimis negotiis tractabatur.

12. *Quas Provincias Imperatores possidebant hisce Sæculis videlicet IX X XI XII.*

Carolus M. Regnum Italiæ, Galliarum, & Germaniæ: successorum plerique Italiam solum & Germaniam obtinebant.

13. *Ubinam Regnum Austrasia, & Arelatense?*

Austrasia complectebatur Alsatiam, Lotharingiam, Palatinatum inferiorem, Belgii partem magnam &c. Regnum Arelatense idem ferme erat, quod Burgundicum, hisque constabat provinciis, Comitatu & Ducatu Burgundiæ, Helvetiâ, Sabaudiâ, Delphinatu, &c.

14. *Quanam celebriores familiae, è quibus Imperatores delecti?*

Sæculi IX. Imperatores novem Carolingi præfuere. Transit paulò post Imperium ad Saxones, quorum quinque continuè sibi succedebant, nempe Henricus Auceps, Otho M. Otho II. Otho III. Henricus S. Bavaricæ Dux. Secuti sunt Francones quatuor, Conradus Salicus. Henricus III. Henricus IV. Henricus V. Tum Suevi sex. Conradus III. Fridericus Aenobardus, Henricus VI. Philippus. Fridericus II. Conradus IV.

Animus

Animadversiones Criticæ, Ad tertiam partem Historiæ Imperatorum.

1. *Cur Scriptores A catholici suis passim Hi-
storias tot conspergant mendaciis & calu-
mniis adversus Ecclesiam, & Pontifices.*

Quia oderant lupi pastorem, gregi suo stre-
nuè naviterq; invigilantem; nec aliter sectam
suam dealbare, & apostasiam purgare se posse
opinantur, quàm denigrando & criminando
illibaram Christi Sponsam Ecclesiam, supremam
què ejus Antistites, quibus Christus ipse agnos-
& oves suas pascendas tradidit.

2. *Quò verè præcipuè collineant tot eorum sy-
cophantia, fraudes & calumnie?*

Dum Pontifices Romanos plerumquè depin-
gunt, ut homines ambitiosos, feroces, arro-
gantes, qui summum orbis imperiùm affectent
&c. Id intendunt, ut omnium ludibrio & con-
temptui exponant Christi Vicarios. Cumquè
Ecclesiam ipsam, utpote Petræ inexpugnabi-
li inædificatam expugnare se posse desperent,
insultare saltè, & illudere non cessant, supre-
mo ejus Antistiti.

3. *Nulline ergo Pontifices reprehensione
digni?*

Fuère nonnulli moribus minimè inculpatis,
id quod super tecta prædicant A catholici, ne-
què silent Orthodoxi; at fuère multò plures,
imò

imò pleriq̄ omnes sanctitate, prudentiâ, & morum integritate conspicui. Quas laudes vel silent omnino, vel nisi parcissimè attingunt Scriptores A catholici. Verùm hac de re pluribus in Historia Ecclesiastica.

4. Num aut Carolo, aut Othoni M. concessa unquam potestas propria auctoritate constituendi aut gradu movendi, Pontifices?

Quanquam olim ob maximam temporum illorum perturbationem, à Romanæ sedis oppugnatõibus, intrusisquè per eos Pontificibus invecam, Ecclesia afflictissima Imperatoris opem, auctoritatemq̄, in nominando Papa, aut ejus electione probanda, vindicandaquè implorare cogebatur; falsum tamen est Imperatores jurisdictionem, aut potestatem ullam a rogare sibi potuisse in Ecclesiam, ejusq̄ Caput citra consensum ejusdem Ecclesiæ. Cui proin frustra insultant heterodoxi, dum Pontifices laedere volunt Imperatoribus, quos illi tunc temporis potius, propugnatores suos, quam oppugnatores sensere, & agnovere. Falsum itèm, aut Constantinum aut Carolum M. aliumvè è successoribus, inscio & inconsulto Pontifice, aut Synodos legitime convocasse, aut iisdem prælesse.

5. Num laudandi Carolus & Otho M. quod Constantini M. exemplo, Ecclesiam multis magnisque possessionibus dotarint, & locu plecarint?

Hanc plusquam regiam magnificentiam molestissimè ferunt A catholici, juratiquè Ecclesiæ

ſiæ & Sacerdotii hoſtes; mallent quippe Eccle-
 ſiæ Paſtores inermes proſus ac inopes, omni-
 què nervo ac juſtæ deſenſionis præſidio peni-
 tûs deſtitutos eſſe, ut nempe in hos, ipſumq;
 ovium gregem impunè graſſari, & quæ illi ex
 pia Catholicorum liberalitate poſſident, opti-
 meq; ut plurimum, & utiliſſimè diſpenſant,
 alios longè in uſus poſſent convertere. Et cur
 Eccleſiæ Præſulibus ſua hæc bona invident,
 cùm Deus ipſe priſcis illis temporibus ſacer-
 dotes & Levitas opibus longè majoribus cu-
 mulârit, dum præter tot urbes ampliſſimas cû
 pascuis circum jacentibus, omniû inſuper fru-
 gum, pecorumq; decimas, primitias, primoge-
 genita, aut lytra eorum, ſacrificia itèm, & obla-
 tiones omnes &c. vel ex toto, vel certè ex par-
 te iidem attribuit. Quæ omnia ſi nunc quoq;
 ſummis Pontificibus, cæterisq; Sacrorum admi-
 niſtratoribus præberentur, næ illi multò am-
 plioribus, quàm unquam adhuc opibus abû-
 darent. At fortè etiam ſumptus propè immen-
 ſos, uti olim à Davide, Salomone & aliis, ita
 hodie quoq; à tot Principibus Catholicis in tē-
 plorum fabricam ornatumquè profuſiſſimè im-
 pendi ſolitos, meliùs ſcilicet locatos vellent
 A catholicis. Sed caveant, nè dum ex ſacrile-
 gis ſpoliis cum infelice illo Angliæ Rege Ec-
 cleſia primùm *Defenſore* ſtrenuo, dein acerrimo
 oppugnatore cupiunt diteſcere, cum eo-
 dem ſera nimis & inutilli *confeſſione* fateri tan-
 dem cogantur: OMNIA PERDIDIMUS!

6. *Utrum Henricus IV. à Pontifice, an potius Pontifex ab Henrico iniquè est vexatus?*

Nec debuit, nec potuit permicere Gregorius VII. ut. in Sacra involaret Henricus Cæsar, sacerdotia immerentibus conferret, ditioribus venderet, inò & proventus sacros in militum stipendia intumeret. Còercendus itaq; fuit pœnis Ecclesiasticis, cum nec paterna monita nec minæ quidquam proficerent. Id ipsum de Henrico V. Friderico I. & II. sentiendum. Cæterum si Magnum illum Theodosium, S. Ambrosio, scelus exprobranti, castigantiquè submitte auscultantem, imitari voluissent hi Imperatores sibi gloriam, Ecclesiæ & Imperio tranquillitatem peperissent.

7. *Quenam Machildis illa, cujus glorioso nomine infamie notam inurere tentans Aacatholici?*

Erat Bonifacii Hetruriæ Marchionis filia, pietatis, fortitudinis supra sexum generosæ, & castimonie miraculum, hæres unica amplissimum in Italia provinciarum, quas omnes legavit Ecclesiæ; quanquam donatio hæc postea haud parum est imminuta. Portio porro illa, quæ Ecclesiæ obvenit, Patrimonium S. Petri appellari solet.

8. *Rectene esse censendus est Henricus IV. quod sua Ecclesiæ jura in deferendis Sacerdotibus salva tandem atq; integra esse volueris?*

Præclare omnino egit, ac laudabiliter; quavis Imperii detrimenta, nescio quæ, enata in dè fuisse fabulentur Aacatholici.

9. *Cur*

9. *Cur expeditiones sacra vocabantur
Cruciata?*

Ob crucem, vexillis vestibusq; in dextro humero assutam, quæ sacrae illius militiae insigne erat ac tessera. Prima huiusmodi expeditio adornata est A. C. 1096. Ductore Godefredo Bullionio, qui captâ Hierosolimâ primus ibidem Rex omnium suffragiis est electus. Alia item A. C. 1147. Duce & Imperatore Conrado III. Alia A. C. 1189. Duce & Imperatore Friderico Ænobardo. Universè octo celebriores *Cruciata* numerantur.

10. *Quid de Expeditionibus istis sentiendum?*

Has à tot Principibus Christianis virtute ac belli gloriam celebratissimis, svasu etiam & instinctu S. Bernardi, aliorumq; Virorum Sanctissimorum rectè utiliterq; susceptas fuisse luculento sanè argumento esse potest vel solum Regnum Hierosolymitanum, quod bina propè sæcula perduravit. Si proin omnium laudibus celebrantur Cyri expeditiones, quibus Monarchiam Persicam, post bina sæcula ad Græcos translata, fundavit, non est, cur ille sacri belli apparatus carpatur ab A catholicis atque in irritum cecidisse dicatur.

11. *Cur memorata expeditiones exitum minus optatum, ut plurimam sortiebantur?*

Præter arcana DEI iudicia, quæ submisce potius adorare, quàm curiosius scrutari oportet, in causa fuere cum frequentes Christianorum Principum discordiæ, tum præcipuè plurimum, non re sed nomine duntaxat Christiano-

rum flagitia, quibus vel ipsis Saracenis peiorata existimari haud injuriâ poterant. Atq; hæc præcipua sanè causa est, quòd Palestina, totq; aliæ regiones nobilissimæ sub durissimo Turcarum jugo tot jam sæculis gemant, tunc deum in libertatem asserendæ, quando Turcarum peccata graviora fuerint peccatis eorum, qui sub inani Christiani nominis larva vitam ducunt sceleratiorem, quàm ipsimet Pagani & Mahometani, Christianæ fidei lumine destituti.

P A R S IV.

Romanorum Imperatores Germanià Rudolpho I. Habsburgico ad Carolum VI. Augustum.

Complectitur pars isthæc Imperatores duos & viginti, qui per læcula quinque cum dimidio Imperii gubernacula tenuere.

C A P U T I.

*Reliqui Romanorum Imperatores
Sæculi XIII.*

106. Rudolphus I. Habsburgicus.

1. *Quis quantusq; hic Heros?*

Erat Comes Habsburgi, Allatiæ Landgravius ampliquè in Helvetia territorii Dominus, genus suum & originem referens ad Carolum

M. per Domum Lotharingicam, Austriacæ gentis inclytus Patriarcha, & Heros non pietate minùs quàm fortitudine præstans, qua, uti & prudentiâ singulari Imperium post 22. annorum Interregnum felicissimè instauravit.

2. *Quâ viâ ad supremum Imperii fastigium est euectus?*

Fluctuante aliquandiu Imperio, gubernatore destituto, Gregorius Papa X. turbatis Germaniæ rebus prospecturus, de Imperatore designando commonuit Electores, qui conventu Francofurti habito, Rudolphum, Basileam tunc obsidentem, Augustum dicunt, atque ad capeffendum Imperium evocant.

3. *Quid Aquisgrani, ubi Imperii insigniare ceperat, memoratu dignum accidit?*

Imperii Proceres in fidem & clientelam suscepturus, petiit, interposito ut jurejurando Ecclesiæ & Imperio ablata restituerent. Cunctantibus nonnihil, sceptrumque deesse causantibus, Rudolphus acceptam ex ara proxima Christi è cruce pendentis effigiem Principibus ostendens: *En, inquit, signum, quo omnes redempti sumus! En ornamentum pariter, ac fulcimentum regnorum omnium! Hoc ego scepro jus dicam populis, & hostes Imperii profligabo. Moxque crucem deosculatus, cæteros ut idem facerent invitavit, quod uno consensu præstitere omnes, dicto simul fidelitatis sacramento.*

4. *Quinam potissimum Imperatori huic adversabantur?*

Inter omnium potentissimus erat Othocarus

rus Bohemiæ Rex, qui Austriam, aliasq; Provincias præter jus fasq; occupaverat. Monitus idcirco per Cæsar's Legatos, hos contra jus gentium Pragæ ad urbis portam suspendi iussit. Justis proinde armis appetitus, magnæq; affectus clade pacem, quam obstinatè priùs negaverat, supplex petiit, in verba Cæsar's jurare paratus, dummodo id palàm omnibus habend fiat, sed in tentorio. Annuic Rudolphus tabernaculum tamen ita figi iussit. ut cortinæ illico demitti quaquaversum possent. Itaque cum Othocarus ad Cæsar's pedes se provolveret, submotis repentè peripetalmatis, patuit omnium oculis Othocarus Rudolpho supplex: ridentibus Germanis, Bohemis ringentibus.

5. Quo apparatu Othocarum excepit Rudolphus?

Monitus à suis, Othocarum, splendidojcum comitatu, & pompa adventantem, majore quoque apparatu exciperet, respondit: sæpius Othocari purpuram vulgari tuo vestitui quoddam illulisse, at nunc illius purpuræ hunc illulurum. Hinc stipatores quoq; & doryphoros nonnisi loriceis hastisque instructos ad stare voluit, inquiens: *ferrum & arma maximum, propriumque Germanorum esse ornatum.*

6. Num Othocarus juratam fidem servavit?

Do num reduci imperiosa conjunx hanc tantam submissionem publicamq; ludificationem vehementer exprobravit, nec ante destitit, quàm Rex collecto ingenti exercitu Austriæ

contra

contra fidem datam denuo occupavit; quam tamen paulò post, quatuordecem tuorum milibus desideratis, propriaq; vitâ amissâ, Rudolpho cedere coactus est. Hanc is dein Alberto filio clientelæ nomine tradidit, futurâ exinde tot Heroum, Regum & Imperatorum matrem, altricemq; fecundissimam juxta, ac fortunatissimam.

7. *Quibus præcipue virtutibus Rudolphus excelluit?*

Insigni profus erat pietate erga Deum & Ecclesiam, cujus privilegia vetera rata habuit, & nova adjecit. Vir utem bellicam abunde testantur decem & quatuor prælia, quàm fortiter ipse iniiit, tam feliciter consummavit, *Victoriosi* inde cognomen ex merito adeptus. Eximiâ quoq; prudentiâ, fortitudine & justitiâ misere laceratam Interregni tempore Germaniam in integrum restituit, abolitojure illo injustissimo vindicationis privatæ, seu potiùs latrocinio, quo potentissimus quisque in aliena bona grassari impunè est ausus. In sola certè Thuringia sexaginta arces, latrocinii hujusmodi infames, intra mensis unius spatium demolitus est. Victu & vestitu vulgari admodum utebatur, solo raparum esu in castris aliquando contentus. Qua frugalitate militum ob annonæ penuriâ querelas opportunè sopivit. Siti aliàs urgente, aquam, inopi rustico vi creptam, bibere renuit, indignum ratus, si cum viri pauperis injuria sitim pelleret. Domesticos suos, hominum plebejorum turbas ab
alloquio

alloquio suo arcentes, suaviter, ut mitis erat ingenii, sic increpuit: *Sinite, quaeso, vos ad me venire. Quid enim? num ideo Imperator sumus ut in arca domi conclusus hæream?*

8. *Quodnam Eucharisticæ pietatis edidit specimen Rudolphus?*

In Habsburgensi sua Dynastia venationi fortè intentus, Sacerdotem obvium habuit, luto-
sâ viâ Sacrum Viaticum ægroto afferentem, cui equum suum confestim obtulit, secutus ipse pedes ad usquè pauperis ægroti calam: indeq; reversus ad templum, equum recipere noluit, quod cœli terræquè Dominum portâstet. Huic Eucharisticæ pietati felicitatem suam omnem in acceptis refert Domus Austriaca Imperavit Rudolphus annos 18. ad A. C. 1291.

107. Adolphus Nassovius.

1. *Cur Albertum, Rudolphi filium, non suffecerunt Electores?*

Id nè fieret, Gerardus Elector Moguntinus obstitit, qui astu quodam Electores reliquos induxit, ut suo unius arbitrio electionem permitterent. Cùm igitur Alberto Austriaco dudum infensus esset, Adolphum Nassovix Comitern cognatione sibi junctum, Imperatorem nominavit. Quod tametsi præter spem omnium & opinionem accidit, Aquisgranum tamè deductus, & Imperii insignibus decoratus est.

2. *Cur Adolphus aliquot vobis annis ad Imperii gubernaculis est dejectus?*

Videbatur Adolphus initio regiminis sui nõ indi-

Indiligenter rem curare publicam, cum sen-
 tim assentatorum pessimis consiliis depravatus,
 non iam Imperium, sed suis duntaxat com-
 modis servire cepit. Angliæ Regi stipendiari-
 am militiam accepta ingenti pecuniæ vi, polli-
 citus, fidem fregit, novæq; perfidiæ scelere
 Thuringiam, quam Landgravius parens cum
 summa filiorum hæredum injuria venalem pro-
 posuit, auro Anglicano emit. Hanc dum hære-
 des pro jure suo armis vindicare parant, im-
 manitate plus quam barbara in obvios quosq;
 sævitum est. Direpta templa & monasteria,
 pagi, urbes & oppida incensa, puellæ, matro-
 næ, virgines Deo sacratæ ludibrio habitæ, A-
 dolpho si non jubente, certè connivente. Ob
 hæc pluraquæ alia, Imperatore prorsus indi-
 gna, Septemviri, atque ipse inprimis Mōgun-
 tinus, electionis illius auctor, Imperium Adol-
 pho abrogant, substituto in ejus locum nunc
 tandem Alberto Rudolphi I. filio.

3. *Cessitne Imperio Adolphus?*

Aut Cæsar futurus, aut nihil, decretorii cer-
 taminis aleam subire statuit. Aventani igitur
 Alberto æmulo suo expedita cum equitum
 manu occurrit, prælio belli fortunam tentatu-
 rus. Jamquæ dato pugnæ signo, lex horas ipsas
 acerrimè dimicatum est, dum tandem Adol-
 phus, accepta lethali plaga, equo ab Alberto
 dejectus, atquæ ab assistantibus trucidatus est an-
 no Imperii 7. Christi 1298.

108. Albertus I. Austriacus.

1. *Quanam Alberto imperante, rerum in Helvetia
conversio atque immutatio?*

Cùm à Præfectis suis niniopere premi se
conquererentur indigenæ, grave jugū excute-
re, sequè in libertatem asserere decreverunt.
Hos inter terni paulò animosiores, interposito
etiam jurejurando, in sædus ac societatem pri-
mùm cõiere anno 1308. In pluribus mox fo-
ciis aucti, expulsis aut occisis Præfectis Rem-
publicam, in libertatem, qua hodiequè fru-
ntur, vindicârunt.

2. *Quam mortem Albertus obiit?*

Joannes, Alberti ex fratre nepos, periniquo
tulit animo, quòd annos licèt undeviginti na-
to, hæreditarias sibi provincias regendas tra-
dere recusaret Imperator. Igitur conspiratio-
ne cum tribus sceleris fociis inita, Albertum
incomitatum, nec tale quid suspicatum, Ba-
denam inter & Reinfeldam aggressus, è me-
dio tollit. In ipso patratæ cædis loco nobile
dein Monasterium Konigsfeldam condidit Im-
peratrix vidua; occisi verò cadaver Spiræ se-
pulchro illatum est. Imperavit Albertus an-
nos 10. ad annum Christi 1308. ob insignes
animi dotes vita longiore dignissimus.

CAPUT II.

Imperatores Seculi XIV.

109. Henricus VII, Luxemburgicus,

1. CHT

2. *Cur Æmulo Philippo, Gallie Regi, præferobatur Henricus?*

Electores diu multumque hæsitantes utri de ferendum Imperium, admonuit Pontifex, Cæsarem Germanicum, misso Gallie Rege contestim eligerent, nè gravissimis alioqui turbis agitaretur orbis Christianus. Electus igitur Henricus Comes Luxemburgicus, ad omnia summa natus, qui mox in Alberti parricidas condignis suppliciis animadvertit.

2. *Quid in Italia præclari gessit?*

Pontificis hortatu internecinas Guelphorū, & Gibellinorum simultates & factiones, quibus annos fere centum Italia dirum in modū lacerabatur, sopiturus, ingenti cum exercitu illuc contendit, perque Legatos Pontificis Avenione tunc degentis, Romæ coronatus, cōplura per Italiam bona clientelaria Imperio vindicavit, Rediit inde in Germaniam, Bonconventi obiit ex febre maligna, non ex veneno, quod sacram Synaxin sumpturo in hostia Sacerdotē porrexille nonnulli comminuntur. Imperavit annos 5, ad ann Christi 1313.

110. Ludovicus V. Bavarus, & Fridericus III. Austriacus.

1. *Quis ab Henrici VII. obitu Imperii status?*

Post 14. mensium interregnum Electores in binas distracti factiones, hi Fridericum Pulchrum Austriacum, illi Ludovicum Bavarum Imperatorem renunciant, utrumque ob dotes, plus quam regias solio Cæsareo longè dignif-

simum, si unum duos simul capere potuisset Imperatores. Hinc grave & vehemens octo annorum bellum, quod tandem pugna, haud procul Muldorffio Bavarix oppido inita, diremit, victo captoque Friderico, & in arcem Transnizensem adducto, ubi triennium detentus libertatem à magno oblatam, Christiana fortitudine rejecisse fertur, rem planè indignam ratus, si ut corpus captivitate eximeret, animam Orci tyranno in servitutem traderet. Dimissus ex arce, Imperii negotiis porro tractandis abstinuit, sive rerum humanarum fastidio, sive metu, ne novis implicaretur turbis. Obiit quadringeno post anno ab electione sua 15. à Christo nato 1329.

2. *Quid de Schweppepermanno memoria proditum est?*

Cum post difficilimum illud duodecem horarum prælium, prope Muldorffium commissum, præter ova obsonii nihil ad cænam Imperatori Ducibusque suppeteret, is singulis singula; Schweppepermanno vetò qui eo in conflictu eximia virtutis bellicæ dedit specimina, bina porrigi jussit cum dicto: *Dentur singulis ova singula, pro Schweppepermanno bina.* Qua oratione vir fortissimus per omnem vitam gloriatus, hanc suo etiam tumulo jussit incidi.

3. *Unde Papan inter ac Ludovicum tot tantaque orta dissidia?*

Existimabat Ludovicus, devicto Friderico æmulo, rebus jam tranquillis pacatisque se fructurum, cum ad Joannem XXII. Pontificem

Avenione commorantem, non unicus culpæ re-
 us agitur, nominatim quòd Imperii possessio-
 ne nec ritè, nec majorum more adita, citra
 Pontificis assensum palàm pro Imperatore
 se gesserit, filium Septemvirali dignitate au-
 xerit, Ecclesiæ hostes consiliis, opibus, armis
 juverit. De quibus omnibus tres intra men-
 tes, intentato etiam anathematis fulmine, pur-
 gare se iustus, Avenionem Legatos misit; qui
 tamen nil præter bimestrem dilationem im-
 petrârunt. Interea Ludovicus editâ apologiâ;
 suam testatus innocentiam, ad Papam de re-
 lumina planiùs edocendum, indequè ad Con-
 cilium generale appellat. Nihil isthac mora-
 tus Pontifex, Ludovicum, elapso bimestri, sa-
 crorum usu prohibet.

4. *Quo hæc animo tulit Ludovicus?*

Tum pravis aliorum consiliis, tum præcipiti
 iræ impetu abreptus, in Pontificem jam palàm
 cœpit insurgere. Indè Romanorum, Joanni ad-
 versantium, quòd sedem Avenione Romam
 transferre recusasset, invitatu Italiam ingres-
 sus, Mediolani ferream, Romæ Imperialem
 coronam à Cardinali Columnio accepit. Sub
 hæc convocatis è Gibellina factione Episcopis,
 post multa in Joannem jacta probra & calu-
 mnyas, Petrum Corbarium, qui Nicolaum V.
 se dixit, in sedem Pontificiam intrudendum
 curat.

5. *Num tanti eum delicti pœnitentia post mo-
 dam subit?*

Missis ad Joannem XXII. ejusquè Successo-
 res

res Benedictem XII. & Clementem VI. aliis atque alijs legatis, & deprecatoribus, anathematis vinculo solvi suppliciter petiit. Sed preces, toties iteratas, irritas fecere tum corrupti consilarii, tum potentes aliorum, Philippi præsertim Galliarum Regis, obices, quorum nempe intererat, Ludovicum in labyrintho suo emergere non posse.

6. *Quis tandem rerum exitus?*

Hortante Clemente VI Electorum plerique exauctorato Ludovico Carolum Bohemiarum Regem subrogarunt; cui tamen is uno haud amplius anno superstes, apoplexiâ extinctus est, vel veneno, quod dum equestri inter venandum agitatione nequiquam laborabat excutere, superante vi mali in terram effusus, inter luculenta poenitentiae signa expiravit, anno Imperii 33. Christi 1347. Defuncti cadaver Monrchi in Æde principe tumulatum est, excitato multis post annis à Maximiliano I. Electore Bavaro visendi planè operis Mausoleo. Id enim verò de suis mereri successoribus jure poterat Imperator hic, cum ob præclarâ animi decora (quæ Augusti ejus nominis vindices non ex mendacis famæ commentis, sed autographis literis & tabulariis orbi nota fecere) tum ob singularem erga Deum, ac Cœlites cœliquè præcipuè Regiam pietatem, cuius vel in sola Bavaria tot pænè existant monumenta, quot Monasteria. Nam præter templum & Asceterium Ettalense longè celebratissimum, alia insuper plura aut condidit, aut perquam munificè dotavit.

181
III. Carolus IV.

1. *Quid cause fuit, cur Pontifex Electoribus Carolum commendaret?*

Cum ob multa præclaraq; animi dona, tum quod ex ephebis vix egressus, jam Dux victorq; gloriolus, Gibellinos, perpetuos Pontificum hostes, armis domuerit, atque adeo spem haud modicam fecit rei bene gerendæ, si ad Imperii gubernacula admoveretur.

2. *Num Carolo à Ludovici obitu Imperii possessionem adire mox licuit?*

Id quidem speraverat Carolus, qui vivente Ludovico imperandi jure ac potestate consulto abstinuit. Verum Electores, si præsertim, qui Ludovico constanter adhæserant, cognito ejus obitu, de novo mox Imperatore legendo deliberant, hancque dignitatem Angliæ primùm Regi Eduardo, dein Friderico Thuringiæ, Landgravio, & Marchioni Misniæ, ac demum his jure suo cedentibus, Gunthero Comiti Schwarzburgico deserunt, qui suum hoc jus armis aliquamdiu persecutus, veneno, à Medico sibi porrecto, paulatim extinctus est, consentientibus tandem in Caroli electionem Septemviris omnibus.

3. *Qua maximè re de Imperio Romano bene mereri studuit?*

Ut lites & discordias, in Cæsarum præsertim electione oriri solitas, præcideret, in comitiis Norimbergæ 1356. celebratis linguâ latina Diploma vulgavit, ab appenso sigillo Imperatoris

ratoris Aureo; *Bullam auream* nuncupatam. Ubi de Imperatoris electione, Septemvirorum prerogativa, ordine, dignitate, causisque & rebus Imperii gravioribus agitur.

4. *Quanam Imperatoris hujus laudes, ac decora?*

Tantâ erat in Christi Vicarium reverentiâ, ut stratoris etiam Officio functus, Urbanum V. equitem pedes sequi non erubuerit. Pragæ Archiepiscopatum condidit, dotavitque, & S. Wenceslai honoribus magnificam excitavit Basilicam. Quam justitiæ amans fuerit, vel inde patet quod Pragæ in publico sæpe tribunali confidens, omnium querelas audire, omnibusque jus dicere voluerit. Doctrina insuper excelluit, quinque linguarum, latinæque apprime peritus. Literas, virosque eruditos, quos inter Bartolus Jurisconsultus celeberrimus, & Frânciscus Petrarcha, fuit magno semper in pretio habuit. Academiâ Pragensê multis ornatam privilegiis fundavit disputationibus, aliisque exercitationibus literariis plures sæpe horas interfuit tanta cum voluptate ut cum aliquando de prandii tempore moneretur à suis, responderit: irent ipsi, paanderentque; sibi namque præ omnibus epulis certamen hoc literarium sapere,

5. *Quid Imperatori huic potissimum vitio vertitur?*

Quòd regni Bohemiæ, quàm Imperii amplificandi; ornandiq; studiosior, urbes quasdam, & vectigalia, ad idem Imperium pertinentia ven-

vendiderit; præcipuè verò quòd Venceslaum filium cujus mores improbos nescire non potuit redemptis magna pecuniæ vi Septemviralibus suffragiis, sibi successorem destinavit. Cæterùm præter morem antecessorum uni Bohemiæ, Carolus ferè affixus hæsit, unde jura dare Imperio consueverat; cum tamen Imperatores reliqui in itineribus conficiendis multi fuerint, prout varia provinciarum aut necessitas, aut utilitas exigere videbatur. Obiit anno Imperii 32 Christi 1378. Filio Successore sapiētissimis monitis instructo; quibus tamen hic intuler habitis, suo potius genio est obsecutus.

112. Wenceslaus iners.

1. *Et quem Christianos inter Casares hic locum obtinet?*

Onnium sanè postremissimum, inter Caligulas potiùs Nerones, & Heliogabalos collocandus; adè nihil dignum Christiano Principe gessit, ebrietati, otio, omniquè turpitudini, perpetuo intentus, non homo, sed monstrum hominis. Carnifex, perpetuus ejus lateri comes adhærebat, ut è vestigio sanguinaria Domini Imperia exequi posset.

2. *Cur S. Joannem Nepomucenum necari jussit?*

Joannæ Imperatrici pientissimæ à confessionibus hic erat, à quo expiscari cum vellet Wenceslaus, qua de re arcano in tribunali se accularet conjux sacerdos Cesaris impietatem

tem execratus, tam sibi nefas esse ajebat quicquam, per lacram exomologesin cognitum, evulgare, quam Cæsari inquirere. Hac responsi libertate ille in rabiem actus, Joannem de ponte Pragensi in Moldavam fluvium præcipitari jussit. cujus viri virtutem Deus prodigiis propè innumeris hodiequè testatam facit.

3. *Qua demum ratione in ordinem est redactus?*

Cum ob enormia scelera à Regni Proceribus semel atquè iterum in carcerem detrusus, indequè elapsus, ad ingenium semper redisset, Septemviri Comitius Fracofurti A. 1400. indictis, exauctorato Wenceslao Fridericum Bruniwicensem, & huic, paulò post à sicariis interempto, Rupertum Palatinum, Baviaræ Ducem subrogarunt.

4. *Num agrè id tulit Wenceslaus?*

Quin potius gratulari sibi vitus est, quòd qualicunq; jam onere levatus, liberius otio, gula, libidini vacare dehinc posset. Cumquè Norimbergenses, ut fidelitatis sacramento exsolverentur, decies mille florenos Wenceslao ultrò obtulissent, hinc nonnisi quatuor vini Rhenani plaustra sibi mittere petiit. Vitam tandem sceleratissime actam pari exitu clausit 1419. cum à parentis obitu Bohemis annos 41. Imperio 22. non tam præfuisset, quam ad omnem scelerum licentiam facem prætulisset.

CAPUT III.

Imperatores Seculi XV.

113. Rupertus Palatinus, Dux
Bavariæ.

1. *Quæ ab eodem in Italiam suscepta
expeditio?*

Vocatus illuc à Bonifacio IX. & Florenti-
nis, ut Gallætiæ Italiæ dominatum affectanti,
frenos injiceret, sinistro Marte cum eodem
conflixit. Quare cum nihil subsidii ab Italis
sperare posset, re infecta in Germaniam redi-
it, meliorem inibi operam locaturus.

2. *Quanam Rupertus laudes?*

Princeps erat præclaris omnino animi do-
ribus instructus, Religionis pacisque amator,
justitiæ custos & vindex egregius, bonisque
literis apprimè favens. Heidelbergæ Acade-
miam, ædemque Sancti Spiritus fundavit, ube-
req, docavit proventu, ibidem sepultus A. C.
1410. postquam annos decem Rempubli-
cam bene feliciterque administravit. Ruperto suc-
cessorem optaverat Pontifex Sigismundum
Hungariæ Regem; sed huic præferebatur Jo-
docus Moraviæ Marchio, qui cum mense ab
electione sexto obiisset, à plerisque silentio
præmittitur.

114. Sigismundus.

1. *Quid in hujus electione memoratu dignum
accidit?*

M5

Cum

Cùm & ipse Elector esset, sibi met. suffragium dedit; nequè enim alium quemquam se nôsse ajebat, qui propensiore, paratiorquè esset animo ad procuranda Imperii emolumenta. Placuit hic animi candor Electoribus cæteris, qui summo eum consensu Imperatorè proclamârunt. Et erat sanè Sigismundus eo honore dignissimus, utpote qui ingenii, indolisquè planè Regiæ præstantia, Religionis ac pietatis studio, sapientiâ industrâ, patientiâ, laborum, munificentia, animi magnitudine, aliisque eximiis virtutum ornâmentis inter cæteros Principes longe eminebat, Wenceslao fratri nam majori moribus, ingenio totaque vitæ ratione omninò dissimilis.

2. *Quæ prima præcipuaquè Sigismundi cura?*

Ut diuturnum ac perniciosum Ecclesiæ schisma quo terni simul Pontifices in totidem factiones distracti, Reges quoquè ac Principes in suas quisquè partes trahebant, penitus tolleretur. non tantùm Legatos quaque verum misit ad Principes; sed Galliam, Hispaniam, Angliam, Italiam maxima celeritate, & incredibilem laborum difficiliorum tolerantia ipsos adiit: nec antè quiescit quàm Joannem XXIII. ad Concilium Oecumenicum Constantiam, Germaniæ urbem situ amœnissimam, & commodissimam convocandum permovit.

3. *Quando quaque frequentia celebratum hoc Concilium?*

Inchoatum est solenni ritu die 5. Novembris 1414. & post 45. Sessiones ad exitum per-

perductum die 22. Aprilis. 1418. Interfuere præter Joannem XXIII. qui usque ad cessionem Pontificatus præsidebat, Patriarchæ 4. Cardinales 29. Archiepiscopi 47. Episcopi 160. (imo aliquamdiu amplius trecenti quàm Archiepiscopi, quàm Episcopi aderant) Antistites, Cenobiarchæ, Theologi & jurisperiti cōplures Multorum insuper Regum Legati, tres Imperii Electores, cæterorum verò Principum ingens numerus Imperator pridie Natalis Domini urbem iugressus, dum Sacra illa nocte primum Missæ sacrificium solenni ritu perageret Pontifex, cantavit Sigismundus Evangelium: *Exiit edictum à Cesare &c.* Inde Concilium non solum præstantiâ suâ cohonestavit, sed omni insuper ope, consilio, industriâ fortissimè, constantissimequè protexit ac propugnavit, dum tandem electo Mårtino V. pax Ecclesiæ reddita.

4. *Quid de Joanne Hufs, ejusquè discipulo Hieronymo Pragensi Historici meminere?*

Uterquè à Concilio rogi supplicio est additus ob nefariam in propugnanda hæresi pervicaciam. Indè belli incendium calamitosissimum, facem præferente Ziska Hussitæ Bohemi suscitârunt, quod Sigismundus, copioso militum sanguine tot in præliis fuso restinguere haud potuit, Deo atrociam Bohemiæ ac Germaniæ scelera horribili hæreseos Hussitæ flagello castigante; quoad tandem rebelles illi, in diversas distracti factiones, legitimo se Domino ultrò subjecere.

5. *Nam aut Concilium, aut Sigismundus Hussium
ejusque affectam condemnando datam fidem
publicam violasse censendi sunt?*

Impudentissima hæc Calumnia est, ab Aca-
tholicis vel per grandem incitiam, vel potius
per summam malitiam fraudulenter conficta,
quam Scriptores Catholici evidentibus pridè
argumentis satis superquè confutarunt.

6. *Quo erga literatos fuit animo Sigis-
mundus?*

Hos nobilibus illiteratis longè præferendos
duxit: nam Equites inquit, & Nobiles creare po-
test Caesar; non item Doctus, Doctores, quos Deus,
& natura ipsa inductis præstare voluit. Adulato-
res summopere detestabatur. Hinc assentato-
ri cuidam infictâ alapâ, quarenti, cur ma-
cadis? respondit. Cur me mordes? Imperavit
Sigismundus annos 27. ad an. Chr: 1437.

115. Albertus II. Austriacus.

1. *Qua stirpe & prosapia reliqui deinceps
Imperatores sunt orti?*

Omnes dedit inclyta Domus Austriaca ex
qua ab annis jam ducentis nonaginta, ferie
nunquam interrupta, Imperii solum tenent
Archiduces Austriaci.

2. *Quæ Regna Alberto obvenère?*

Ad summa quæquè formata fuit ætas Alber-
ti tenerior, & scientiarum præfidiis apprime
instructa. Unde à parentis obitu Austriam,
& Provincias hereditarias ætate licet juvenis,
senili prudentia gubernavit, quam admiratus

Sigis-

Sigismundus Cæsar, non alium censebat digniorem, cui filiam suam unicam, Regni Hungarici & Bohemici hæredem desponderet, sæpe dicere solitus: *beata fore regna, quibus talis Princeps imperaret.*

3. *Cur delatum sibi Imperium decretabat?*

Nè tot regnis, provinciisque administrandis impar, nimio sub onere fatisceret. Addunt a-
lii. Albertum ut erat Princeps religiosissimus, celebri illo Christi oraculo: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animam vero suam detrimentum patiatur?* fuisse deteritum. Ad extremum tamen tum Pontificis & Concilii Basileensis hortatù, tum rogatu Electorum & Hungariæ Procerum, tum importuna suorum interpellatione permotus Imperii gubernacula suscepit.

4. *Quem vitæ exitum sortitus est Imperator hic, immortalis memoria dignissimus?*

Rebus maximis perbrevis tempore confectis, atq; Hussitarum præcipuè affeclis. & fautoribus bello domitis. tum ex Hungaria, pulso indè Turcarum tyranno, redit in Austriam, corripitur dysenteriaz morbo, qui & nimio solis æstu. & peponum esu auctus, anno Imperii altero, Chr; 1439. incredibili bonorum omnium lactu è vivis eripuit Imperatorem optimùm ac piencissimum quo dignus non erat mundus, relicta prole posthuma Ladislao Hungariæ & Bohemiæ hærede.

116. Fridericus IV.

1. *Quis Alberto successit?*

Fridericus IV. Alberti consanguineus, ex Hierosolymitana peregrinatione redux, consensu Septemvirorum suffragio Imperator electus est. Ladislaum Regni Hungarici & Bohemici heredem, in tutelam sibi traditum sollicitè educandum curavit. Quod cum ægrè tulissent Procerum quidam, Ladislai adolescentiâ in rem suam abusuri. Fridericum Neostadensi in oppido tamdiu obsidère, quoad is reddito cliente, tutelam se abdicavit. Quin & in ipsa adeo arce Viennensi cives seditiosi Imperatorem hunc duobus ferè mensibus obsidere sunt ausi. ubi cum Maximilianus parvulus hordei loco laurius oblonium à matre Imperatrice peteret, hæc illachrymans: *utinanam, inquit, fili mi, panis nos non deficiat.*

2. *Quis Friderico imperante verum status in Oriente?*

Capta à Mahomete II. Constantinopoli eversum est funditus Græcorum in oriente Imperium, & ad Turcas translatum, Anno 1453. Hoc nempe supplicium Græci gravissimis suis sceleribus, & perfidioso ab Ecclesia Romana divortio dudum sibi accersiverunt. Fridericus comitiis Ratisbonæ primùm, dein Francofurti indictis, bellum Turcis parabat inferre; at Christiani Principes mutuis decertare odiis & rebus qui què privatis consulere maluerunt, quàm Christi causam tueri,

Cur Fridericum Fabio Cunctatori comparant Scriptores?

Quia cunctando, bellaquè declinando pacem Imperio reddidit, Europâ reliquâ civilibus & externis undiquè bellis perstreperente; unde & nomen Pacifici obtinuit.

4. Quae alia memoratu digna id temporis acciderunt?

1. Invenra & exculta ingenti literarum bonorum Typographia à Joanne Guttenbergio Germano sub annu 1440. 2. Insulae Americanae à Christophoro Columbo Genuensi primùm detecta 1492. ipsaquè paulò post America ab Americo Vesputio Florentino. 3. Abrogatae ludicrae hastis velitantium pugnae, cum ob crebras caedes, tum ob mutatam bellandi methodum, posteaquam pulvis pyrius & bombardae sub annum 1380 itidem à Germano quopiam inventae fuerunt. 4. Lutheri ortus Germaniae, totiquè Ecclesiae acerbis, & luctuosus, Friderici tempora funestavit. 1483. Obiit hic Anno Imperii 53. Christi 1493. Maximiliano filio annum ab hinc octavum Romanorum Rege creato.

117. Maximilianus I.

1. Quo erga literas ac literatos studio ferebatur?

Cum impeditioris primùm linguae esset hoc dein vitium arte & industria ita emendavit, ut septem omnino linguas non modò calleret perbenè, sed expeditè quoquè pronunciarè nòset

nōffet. Ut taceam reliquas scientias, quibus ap-
primè erat instructus. Unde & literatos im-
pensè fovit, largèque remuneratus est.

2. *Quodnam periculū in Alpibus Tyrolensibus
adiit Maximilianus Juvenis?*

Damarum venationi intentus, in arduæ ru-
pis jugum evaserat, unde nulla patebat rede-
undi via. Tercium jam diem sine cibo potūque
inter præcipitia moratus, mortem certam op-
petiebat, cum tandem allato, prout petierat,
Deo Eucharistico, atque eminè adorato, de
repentè hominem conspicit, qui manu prehen-
sum per vias ignotas ad suos reduxit. Cumque
hic nusquam exinde comparuisset, non ex va-
no creditum est, Angèlum fuisse cœlo missam.

3. *Qua laude Imperium administravit?*

Non belli minùs, quàm pacis temporibus
Imperatorem egit manu semper & consilio
promptissimum. Contra Gallos, Venetos,
Hungaros, Bohemos, Palatinos, Helvetos,
Belgas, qui Brugis per mentes aliquot capti-
vum detinuerant, in aciem progressus, ea for-
titudinis planè heroicæ dedit specimina, ut,
si non continuò victor, nusquàm tamen victus
prælio excesserit. *Camera Imperialis*, ut vo-
cant, judicium Wormatiæ primùm instituit,
postea Ratisbonam, indequè Spiram, ac de-
niq; Wezlariam translatum. Imperium in de-
cem divisit Provincias, sive circulos 1. Au-
striacum. 2. Burgundicum. 3. Rhenanum in-
feriorem. 4. Saxonicum superiorem. 5. Fran-
conicum. 6. Bavaricum. 7. Svevicum 8.

Rhe-

Rhenanum Superiorem, 9. Westphalicum.
10. Saxonicum inferiorem.

4. *Quibus provinciis aucta est Domus Austriaca Maximiliano imperante?*

Septendecem Belgii provincias cum Burgundiæ Ducatu Maria, Caroli Audacis filia unica, Maximiliano nups, dotis loco attulit. Philippus verò, Maximiliani filius, Joannâ Ferdinandi Catholici filiâ matrimonio sibi junctâ, Regnum Hispaniarum dotale accepit. Demum Hungaria quoquè & Bohemia, post nuptias à Ferdinando I. cum Anna Hungariæ Regis filia initas, rediit ad Austriacos. Ude notus ille versiculus: *Bella gerant alii, tu felix Austria nube.*

5. *Quæ Maximilianî virtutes?*

Religione in Deum, amore in populos sibi subjectos, mansuetudine & clementiâ in hostes, in omnes munificentia, Superum hominûmquè amorem sibi conciliavit. Justiciam tantopere coluit, ut per loca fontium suppliciis destinata transiens, dicere sit auditus: *Salve sancta Justitia.*

6. *Quæ Casaris hujus ad mortem preparatio?*

Ne mortis memoria ex animo unquam exideret, annis vitæ postremis sandapilam constanter secum circumtulit. Morti proximus, non contentus tabulis inscripisse, astantibus sibi Principibus: *renunciate inquit, Carolo & Ferdinando nepotibus meis: ut Majorum insistentes vestigiis fidem Catholicam, à Germanis hætenus cultam, adversus novorum dogmatum auctores secta-*

N

seres

toresquè etiam cum vita periculo defendant. Obiit
Anno Imperii 26. Christi 1519.

CAPUT IV.
Imperatores Sæculi XVI.
118. Carolus V.

1. *Quis quantusquè hic heros?*

Ad Germani hujus Herculis facta heroica
recensenda justo sanè volumine opus foret.
Natus hic est Gandavi Flandriæ oppido A. C.
1500. ex Phillippo Maximiliani filio, quo
ptæcoci morte sublata, decem & quinque ha-
ud amplius annos natus Belgii & Burgundiæ
administrationem suscepit. Indè Hispaniarum
Rex ac demùm anno ætatis undevicesimo,
jam tum gerendis rebus maximis maturus,
Imperator est salutatus.

2. *Quæ Caroli Expeditiones?*

Victricia signa per totam propè Europam,
imò & Africa, Americæ & Asiæ partem cir-
cumtulit. Solimanum ingenti cum exercitu
Viennæ armis oblesæ inhiantem solâ adven-
tûs sui famâ fugavit. In Africam cum classè
trajiciens Tunetum occupavit, & Muleassem
Regno iniquè pulsum restituit. In America
decem & octo Reges, duosquè Imperatores
subegit. In Europa Hispaniam tumultuantem
compescuit, Belgas rebellantes ad obsequium
reduxit, Germaniam signis sexies prolatis cõ-
posuit. Italiam iteratis cladibûs domuit, ubi
Franciscus Galliæ Rex in Ticinensi prælio ca-
ptus,

ptus, & in triumphum abductus est: biennio post Roma, Borbonio Duce, per vim occupata atque à milite, magnam partem Lutherano, immanitate plus quam barbara direpta ac spoliata est Pontifex ipse Clemens VII. in arce S. Angeli obsessus, & conditionibus durissimis ad deditiorem compulsus, in scio & invito Carolo, cui idem Pontifex tribus post annis Bononiæ coronam auream impesuit.

3. *Qua Secta Lutherana in Germania origo?*

Hæc ex superbia, quæ initium omnis peccati est, turpique æmulatione & invidia ortum traxit. Cum enim Leo X Imperatoris aliorumque Principum rogatu Indulgentias per orbem Catholicum promulgandas curaret, ut in bellum Turcicum pro sua quisque facultate & arbitrio stipem conferret, promulgatio hæc demandata est Joanni Tezelio è S. Dominici Familla, ringente Luthero, homine tam superbo, quam mordaci. & cum Papam, tum Predicadores, tum Indulgentias ipsas quas thesibus publicis impugnaverat allatrante.

4. *Nam homini huic, DEO & Ecclesie rebeli, se opposuit Casar?*

Cum illi nec paternis Christi Vicarii monitis nec minis, pænisque ullis Ecclesiasticis emendari, quin potius deteriorem ac perulantioerem in dies fieri perspexisset, ex Hispania redux, pestilentes Lutheri libros carnificis manu exuri, inque Comitibus Wormatiensibus, tanquam obstinatum Schismaticum, & notorium Hæreticum toto Imperio proscripsit, sub-

scribentibus præter Carolum Imperatorem Electoribus 6. Principibus Ecclesiasticis 30. Sæcularibus 33. Abbatibus 22. Comitibus & Baronibus 32. Civitatibus Imperialibus 39. Hunc tamen ab Ecclesia, & imperio proscriptum, dirisque omnibus devotum, Fridericus Saxonie Elector in castro Wartburgensi per Annum fermè occultavit, lautequè habuit.

5. *Quibus adminiculis aucta & propagata est nova hæc Secta?*

Tribus potissimum: nã Principibus pingvissimos Ecclesiarum ac Monasteriorum præventus, improbis Sacerdotibus ac Cænobitis uxores, plebi omnem vivendi licentiam permisit Lutherus, aliamquè præsertim, ac Christus verbò & exemplo prævit, monstravit viam, *laxissimam nempe, & spatiosissimam quæ eodem Christo teste ducit ad perditionem.*

6. *Quosnam fructus ex ea doctrina novitate Germania decerpit.*

Multò amarissimos turbas nempe innumeras seditiones, bella cruenta, quæ & excitavit & fovit Lutheri Secta. Hinc Anno 1525. exortum bellum rusticum, quo gens agrestis, Munzero concitato, excusso omni jugo, in Christianam scilicet libertatem se vindicatura totam late Germaniam cædibus, incendiis, vastationibus depopulata est, quoad variis tandem cladibus attriti, centena amplius millia occubuere

7. *Unde protestantium Nomen.*

Cum Wormatiæ 1521. Norimbergæ 1523.

Ratis-

Ratisbonæ 1524 Spiræ 1526. ac demum 1529
 eidem Spiræ auctoritate Cælareâ proscripta
 fuisset Lutheri doctrina, intercessere quinque
 Imperii Principes, & duæ urbes Imperiales,
 quibus aliæ postmodum se adjunxere à qua
 intercessione, seu protestatione ortum protestan-
 tium nomen.

8. *Quid Confessio Augustana?*

In Comitibus Annò 1530. Augustæ habitis,
 epitomen Sectæ suæ, in varios distinctum ar-
 ticulos, Imperatori obtulerunt sectatores Lu-
 theri. quam Confessionem Augustanam dixere.
 Fertur illachrymatus fuisse Cæsar funesto
 ab Ecclesia tot millium secessui cum epitome
 illa publice legeretur.

9. *Undenam fœdus Smalcaldicum, & inde secutum
 bellum Religiosum originem duxere?*

Cum oblatam sibi Confessionem Augusta-
 nam probare Cæsar nolisset congregati Smal-
 caldiæ in Thuringia Principes Protestantes in
 fœdus mutuum consensere, quo tuari Sectam
 suam, pro viribus statuerunt Anno 1545. Bre-
 vi post ad arma ventum. Ingolstadtum Cæ-
 sareus, cum Protestantium exercitus castra po-
 suit, sed hi nihil moliri ausi. Anno tamen se-
 quente cæsi sunt Mulbergæ in Saxonia, captò-
 què ibi Fridericò saxone, & Philippo Hassò
 celerem finem vidit bellum Smalcaldicum
 seu Religiosum.

10. *In quem finem iudicium fuit Concilium
 Tridentinum.*

Urgente potissimum Cælare cõegit illud Sū-
 mus

mus Pontifex, ut ab Ecclesia universa confutatis Lutheri erroribus, ad veritatis semitam novatores redirent. Hinc invitati quoque ad Concilium Theologi Protestantium, quorum tamen nullus comparuit cum & veritatem odissent noctuæ. & Concilium legitime congregatum esse negarent.

11. *Quid rei famosum illud Interim?*

Divitam Germaniam ad concordiam revocaturus Imperator, quandam Religionis Formulam, salvis tamen Fidei dogmatibus, præscripsit, quam *interim* tenerent omnes, dum Concilio Oecumenico aliud quid decerneretur. Ista Religionis normam *Interim* dixere quod solum ad tempus aliquod tenenda proponeretur. Verum displicuit Catholicis, & Protestantibus, quod nec Orthodoxa satis esset nec libertati admodum faveret.

12. *Quid rei Pactio Passavionis, & Pax religiosa?*

Maximis incrementis auctam hæresin sopiri vix amplius posse existimavit Cæsar. Quare facta Passavii 1552. cum Protestantibus pactio, liberam illis novæ Sectæ exercitium indulgit quæ concessio *Transactio Passavionis* vocata est. Confirmata subin. 1555. Augustæ in comitiis eadem *Transactio Pacis Religiosæ* nomine est appellata.

13. *Qui tandem vitam, & Imperium finit.*

Imperator Carolus quintus?

Biennio a tunc quam è vita discessit, abdicatis Regnis in Monasterium Sancti Justi recepit sese, DEO, sibi quæ victurus, deinceps, & animæ

animæ salutem curaturus impensius! Paulo ante obitum suas sibi met exequias funebres haberi voluit. Imperavit Ann: obiit Ann: Chr: 1558.

14. *Quanam alia notatu digna evenerunt imperante Carolo?*

1. Calvinus in Gallia, Zwinglius in Helvetia Sectas recens procusas eodem ferè tempore invexere quo Lutherus Germaniam deformabat. Anglia quòquè sub Henrico VIII. ab Ecclesia discessit 1533. 2. Circa nascentis hæreseos tempora S. Ignatius è milite ad sanctitatis studia conversus Clericorum Regularium familiam, Societatem JESU, instituit, quæ hæresi, & vitiis fortiter obliteret.

16. *Quibus coloribus adumbrari Lutherus meretur?*

Quis fuerit Lutherus, disce ex ejusdem præceptore, nempe Dæmone, quo cum falis modios complures se absumpsisse, Missamquè abrogasse ob argumenta à Diabolo contra illam sibi proposita in disputatione cum illo habitam falsus est. Quare nec illud rejiciendum, quod referunt Scriptores probati, vidisse Maximilianum I. Augustæ Lutheri adhuc Religiosi humeris dæmonem insidentem, moxquè ad Nobilem de Aybach ponè adstantem dixisse hic Monachus in Ecclesia, & Germania ingentes excitabit turbas. Morte non invidenda sublatus est. Ann: 1546.

119. Ferdinandus I.

1. *Quandonam Hungaria & Bohemæ Regna Austriacis cessere?*

Ferdinandus I. Carolo V. fratre adhuc imperante, Ludovici II. Bohemiæ & Hungariæ Regis sororem duxerat, ex quo connubio utrumque illi regnum obvenit 1526. Hungaricum tamen ob varias turbas ferius adiit. Regnum hoc geminum ab eo tempore constanter paruit Austriacis, sed non sine turbis.

2. *Quænam gesta Ferdinandi illustriora?*

1. Insigni sapientiæ & pietatis fama Imperium administravit; Religionis Orthodoxæ & literarum apprime studiosus. 2. Concilii Tridentini sanctiones, in subjectis sibi provinciis, & promulgari, & executioni tradi curavit,

3. *Quæ celebrantur ejusdem apophtegmata?*

1. Gemmas & Thesauros perdere se malle, agebat, quàm literas nescire, 2. Aulico cuidam suo venationum Præfecto, & scientiarum hosti disertè asseruit, facile cariturum se venatorum turbâ universâ; Doctis verò carere se, haudquaquam posse. 3. Familiaris hæc illi gnome erat: *Fiat Justitia ne pereat mundus.* Imperavit Anno 7. ad 1564.

120. Maximilianus II.

1. *Cur in Austria Lutheri dogmata sectandi potestatem aliquibus fecit?*

Nimiùm indulgentis, clementiæ id fuit, quam jure S. Pius V. datis ad eum literis reprehendit. Plurimum autem à vero abluunt, qui

Cæsarem ipsum Lutheri addictum fuisse erroribus committuntur.

2. *Qua in Belgio rerum facta mutatio Imperante Maximiliano?*

Septem Provincias, quas Hollandiam vocamus, hæresi multum infectæ, excusso Hispanorum dominio, in libertatem aueruerunt se, ac præpotenti Batavorum Republicæ paulo post initium dedere 1579. Obiit Maximilianus Ferdinandi Filius an: Imp: 12. Chr: 1576 Symb: DEUS providebit.

121. Rudolphus II.

1. *Quibus dotibus enituit hic Imperator?*
 Patre Maximiliano adhuc superstite electus Romanorum Rex, & mortui, in Imperio successor. a vitam Religionem egregiè tutatus est, omnesque Principis optimi partes implevit, vitam cælibem perpetuò sectatus.

2. *Quomodo iacta sub Rudolpho belli Germanici tricennalis semina?*

In Bohemia primò, deinde in Germania quæque belli feralis quædam initia se prodidèrunt. Obtinuerant à Rudolpho magna pecuniarum vi Hussitæ Bohemi Diploma Cæsareum (litteras Majestatis appellabant) quo potestas illis fiebat Religionem suam liberè profitendi. Hæc verò litteras cum tractu temporis violatas crederent, sub Ferdinando II. in grave bellum res tandem desit.

3. *Quomodo in Germania gliscere bellum capit?*
 Protestantes Germani cum sinistra omnia fi-

bi, suæque sectæ metuerent à Catholicis, He-
ilbrunæ armorum societatem inièrunt, quam
Unionis nomine indigitare placuit. Suum quo-
què fœdus illi oposuère Catholici 1610. Con-
fluentiæ, quod *Lagam* apellârunt. Continuè
se partis utriusquè fœderati usquè ad annū
1618. quo tandem cruentum bellum accendit
hæresis. Imperavit Rudolphus annos 36. ad
1612. Bohemiæ & Hungariæ regnis in fra-
trem Mathiam translatis, cui 17 florenorum
milliones in ærario reliquit. Symb: *Omnia ex
voluntate DEI.*

4. *Qualem Concordia librum edidère. Luthera-
ni Rudolpho Imperante?*

In dies magis inter se dissidebant eorum Mi-
nistelli circa Sectæ sœæ dogmata. Quare con-
scribi iussit Concordiæ Formulam, seu Librum
Augustus Elector Saxonix cui omnes adhæ-
rerent.

C A P U T V.

Imperatores Sæculi XVII.

122. Mathias.

1. *Quonam eventu memorabile redditum est
Mathiæ Imperium?*

Ipso belli tricennalis initio, cui exorta Pra-
gæ seditio prælusit, & occasionem dedit.

2. *Quanam seditionis causa?*

Mathias destitutus hærede cognato suo Fer-
dinando Archiduci Bohemiæ, & Hungariæ
Regna consignârat, cum Bohemi Orthodoxi,
novi

novi Regis pietate freti Haillitas populares suos ab exercendis Sectæ suæ functionibus prohibere ceperunt variis in locis, unde orta statim seditio.

3. *Quid porro egere seditiosi?*

Literas Majestatis obtentas à Rudolpho proculcari mox clamitant, atque ad arcem Regiam Pragensem accurrunt apud Præfectum Regium querelas suas deposituri Verùm non satis ut existimabant, auditi, & hunc, & duos alios Regis Administratores, per arcis fenestras furiosi dejiciunt, nullo eorū per singularem Numinis favorem læso, quàmvis bombardas etiam complures in illos seditiosi explosissent, Ulterius etiam grassatus est horum furor: pulso enim urbis magistratu, alium substituere sibi faventem, auctiquè statim maximo insanae plebeculæ numero justum exercitum confecerit, datumque bello initium 1618. Obiit paulo post Mathias Ann: Imp: 7. Chr: 1619.

123. Ferdinandus II.

1. *Qualenam fuit Imperium Ferdinandi?*

Omnino turbulentum, & belli perquam difficilis motibus perpetuo agitarum, cui sustinendo virtus nisi Ferdinandæa par esse non poterat. Forlan & ista succubuisset oneri, nisi suavissimis illis è Christi in cruce pendentis effigie auditis aliquando vocibus fuisset suffal-
ta: *Ferdinande te non deseram!*

2. *Quò anno ceptum, quòve confectum hoc bellum?*

Cæptum est 1618. Imperante Mathia; finitum

tum 1648 Imperante Ferdinando III. cum Pax Monasteriensis, seu Westphalica successit. Quare belli finem non vidit Ferdinandus II.

3. *Quenam prima fuit hujus belli scena?*

Post seditionem Pragensem Bohemi, rejecto Ferdinando, Fridericum Electorem Palatinū Regem dixere. Adfuit illico Cæsarei exercitūs Ductor Maximilianus Bavarus, cæsisquē in monte Albo prope Pragam, seditionum copiis, insignem victoriam tulit. Depulso quoque Friderico (quem Regem hyemalem ob exigui temporis Regnum dixere) Bohemia Ferdinando reddita est, noxia posthac libertate caritura, & ejecta hæresi orthodoxè creditura.

4. *Qualis altera, belli, scena?*

Advenit cum exercitu Christianus Daniæ Rex, Friderico Palatino, socero suo latum suppeticias; junxere se illi Protestantes qui abhinc decennio in fœdus conspirarant. A brevi pedem Danus retulit, clade à Cæsareis accepta. Contrà Germaniæ Protestantes magis etiam in furorem acti, quod Ecclesiarum bona, inde à Passlaviensi transactione ablata, restituere illos Cæsar jussisset.

5. *Qui tertiam scenam Sveciæ Rex Gustavus induxit?*

Adjuturus socios Novatores, & in turbido piscaturus, copias in Germaniam duxit, partâque prope Lipsiam insigni victoriâ eos brevi progressus fecit, ut Bohemiâ, Sueviâ, Baviâ, & Franconiâ mirâ celeritate peragratis, ingentes ubiq; prædas egerit, & urbes quàm plurimas

rimas occupavit Ingolstadium Bavariæ munimentum obsidione cinxerat Gustavus, cum ferreo globo percussus amisit equum, in terram ipsemet effusus: in pugna verò ad Luce-
nam glande plumbea tactus, & equorum cal-
cibus prostratus est. 1632.

6. *Quo peccatis opere Suecum prostravisse cre-
ditus est Ferdinandus?*

Jubilæum Orbi Catholico pro peccatis Ger-
maniæ tumultibus concesserat Papa cujus gra-
tiâ deusas inter pluvias templa Viennæ Cæsar
invisit, pietate eximia. compositis ante pectus
manibus, frustra monentibus Aulicis, ut rhe-
dâ veheretur. Incidit autem tantæ virtutis o-
pus illam ipsam in diem, qua cecidit ad Luce-
nam Suecus, Cæsaris humilitate tumidam Re-
gis superbiam proculcante.

7. *Quomodo scenam belli quartam Gustavi
Belli Duces adornarunt.*

Cæso Rege, variâ Fortunâ pugnârunt mo-
dò victores modo victi. Nordlingæ verò Du-
ce Ferdinando III. Cæsaris filio, memoranda
clade affecti sunt: Germaniam tamen atroci-
ter devastare, aurum emungere, spoliare Ec-
clesias, & crudelitatis ubiquè vestigia relin-
quere non destiterunt. E sola Bavaria mini-
mum sexaginta calicum Sacrorum millia ex-
portasse feruntur.

8. *Qualisnam Scena quinta factis Gallo Suecis
se adjungente?*

Pragæ cum Principibus Imperii protestanti-
bus pacem composuerat Cæsar, Gallis & Sue-
cis

lis ab ea seclusis. Hi dudum antea federe fracto juncti, aperto nunc etiam Marte unà Cæcarem aggressi sunt, eventu vario, summo Germaniæ totiùs detrimento Hæc inter adversa diu probatam Cæsaris longè optimi virtutem Cælum sibi vindicavit; obiit enim post Ans Imp: 17. A. G. 1637.

124. Ferdinandus III.

1. *Quamdiu adhuc tenuit cum Gallo-Suecis ferale bellum ?*

Decennio adhuc integro variè pugnatum Germaniæ dudum exhaustæ impensis. Tandè gitari cæpta pacis consilia ultimo ferè belli quinquennio tum Osnabrugæ, tū Monasterii Westphaliæ, armis interea minimè silentibus.

2 *Quibus conditionibus pax deniquè restituta ?*

Post tricas inter paciscentes longè difficillimas in hæc tandem præcipuè capita conventum est. 1. Statutum, ut bona quævis Ecclesiastica retinerent A catholici eo prorsus modo, quo Anno 1624. erant ab iis possessa; quare annum hunc normalem seu Regulativum dixerunt. 2 Ut Calvinianis & Lutheranis liberè profiteri Sectam suam in Germania liceret. 3, Maximiliano Bavaro Superior Palatinatus & Electoralis dignitas adjudicata; Friderici verò Palatini Filii inter Electores octavus est nominatus. 4. Gallo, Alsatia Austriaca, & Episcopatus tres, Metensis, Tullensis & Virodunensis, attributi; Sveco verò Pomeraniæ pars, & Episcopatus gemini, Bremen-

sis & Verdenfis, cedi debuere, additis insuper quinque millionibus, quos Imperii Circuli, dempto Austriaco & Bavarico persoluerent. Marchio Brandenburgicus Archiepiscopatum Magdeburgensem, & Episcopatus Halberstadensem, ac Mindensem, in Principatus sacularés convertos obtinuit. &c.

3. *Quinam Duces precipui hoc bello copiis præsuerunt.*

Pro Cæsare dimicârunt Maximilianus I, Bavaricæ Dux, Comes Tilius, Pappenheimius, Watensteimius, Egon Furstenbergius, Joannes de Werih, Galassus, Altringerus, Buquoyus &c. Gallos duxere Turennius, Forcius, Guebriantius &c. Suecos verò post Regem Gustavum Weinmarius, Wrangelius, Ochsenstirnius, Torstensonius, Bannierius, Hornius &c.

4. *Quenam Cæsaris gesta memorantur sancita pace.*
Decem adhuc annis Imperio pacificus præsuit, filiumquè Ferdinandum IV. Regem interea dici curavit; sed paulò post morte abruptum, ingenti mœrore tumulo illatum vidit. Alterum igitur Virtutum & Regnorum heredem reliquit Leopoldum. Imp. Ann. 20. ad 1657.

125. Leopoldus M.

1. *Quinam eventus Imperium Leopoldi memorabile reddiderunt?*

Bella quinque; Turcica duo, tria verò cum Galliarum Rege Ludovico XIV. gesta.

2. *Quo?*

2. *Qualis nam primi belli Turcici fors fuit?*

Exortum illud est in Transylvania, quam sibi vindicatum ibat Turcarum tyrannus. Armis arma Cæsar opposuit, confertâquè 1664. ad S. Gothardum celebri pugna inducias; Barbarus petiit, quæ ad ann. 20. concessæ sunt.

3. *Qualenam bellum Turcicum secuudum?*

Rebelles Hungari, Duce Tokelio clam adjuvante Turca, Cæsarem aggressi sunt 1672. Aperto dein etiam Marte à Turcis pugnatum, quorum ducenta millia 1683. acri Viennam obsidione cinxere integro bimestri; maximo Christiani orbis terrore. Tandem Joannes III. Poloniæ Rex, Electore, Bavarus, & Saxo urbi laboranti validis adductis copiis subvenere hostemquè cum Lotharingo Cæsarei exercitus Archistratego præcipua clade affectum à Viennæ mœnibus repulere ingenti Christianorum lætitia.

4. *Quæ nam alia gloriosè hoc bello gesta?*

Buda expugnata 1686. Belgradum verò 1688. Duce Maximiliano II. Bavaro: Prælia quoquè ad Budam, Mochazium, Salankemenum, & Zentam feliciter conferta &c.

5. *Quis belli exitus?*

In medio victoriarum cursu sancienda pax fuit, Ludovico XIV. Galliarum Rege bello Cæsarem lacescente; unde magna copiarum pars ea Hungaria fuit avocanda Inducias itaque cum Turcis pactus est Leopoldus Carolowizii 1699. retenta Transylvania, amisso tamen rursus Belgrado.

6. *Que*

6. *Quæ Causa belli Gallici primi?*

Conjugem duxerat Ludovicus XIV. Mariam Theresiam Philippi IV Hispaniarum Regis filiam, quo mortuo ad se devolutum Belgium Hispanicum Per uxorem Ludovicus existimabat, a mis igitur adire Belgii possessionem statuit 1667. Verum obstiterè Batavi Anglis & Suecis juncti. Ulterius injuriam Ludovicus, elapso quadriennio, ipso met Batavos aggreditur, ab Anglorum societate jam se junctos & eâ quidem victricium armorum fortunâ, ut Hollandiam everurus omnino videretur. Eodem ferè tempore Rex Lotharingiam, ac Burgundiam occupavit, ut viam sterneret potentie suæ ad Rhenum extendendæ.

7. *Cur Leopoldus Cæsar Batavis adversus Gallum adstitit?*

Rogatus primò à Batavis, Reipublicæ suæ haud ex vano metuentibus; dein laceffitus etiam à Gallis, fines Imperii aggressis, Cæsar & tua tueri, & oppressos juvare constituit. Agitata quidem tantisper Colonia Agrippinæ pacis consilia, quæ tamen inventos abière, postquam Cæsar Guilielmum Furstenbergium, Gallo adhærentem, velut imperii hostem, injecta vi Coloniâ abductum custodiæ tradiderat, quare lesû fuisse jus Gentium Galli querebântur.

8. *Qualis huic bello impositus finis?*

Modum invenit Ludovicus, quo Hispanos & Batavos, ab Imperatore divullos ad pacem secum ineundam adduceret. Quare destitutus

fociis Leopoldus pacem & ipse amplecti compullus est 1679. Noviomagensem d'xere, quod Noviomagi in Hollandia Cæsaris & Regis Legati contraxissent, Restituti fuere in tegrum Batavi, Rege Burgundiam servante, Lotharingæ verò Dux carere ditionibus à Gallo, ereptis maluit, quàm iniquis conditionibus restitui.

9. *Cur post pacem Noviomagensem captum à Gallis Argentoratum, aliaquè Alsatiæ urbes?*

Metis, Brisaci, & Veluntione Tribunalia terna constituerat Ludovicus Galliarum Rex, quas Unionum & Reunionum Cameras indigebant: Investigare illa jubebantur & iudicium ferre, quænam Germaniæ urbes, ditionesve, aut Alsatiæ, aut Lotharingæ, aut Burgundiæ olim fuissent annexæ, ut ex omnes Coronæ Gallicæ protinus intererentur. Hinc Anno sequente 1681. Alsatiæ quoquè metropolis Argentoratum præter alias urbes subito à Gallis est occupatum, Cæsare iuste quidem, sed incassum conquerente, nec, ob bellum Turcicum, resistere valente. Attigit ergo tandem Gallia metam tot suorum consiliorum ac bellorum, ut à mari denominaretur usquè ad Rhenum simulquè, post captam Argentinam, clavem Imperii haberet, à se pro placito obruendi.

10. *Quanam belli Gallici secundi 1688. causa fuit & occasio?*

Gemina fuit: I. Caroli Electoris Palatini (Orrorem

forem conjugem habebat Dux Aurelianensis,
Ludovici XIV. frater: Carolo vitâ functo,
hæreditatem adire Gallia nitebatur, Ducissæ
Aurelianensi debitam, aliquot urbibus in Pa-
latinato inferiore occupâtis, Germanis sese op-
ponentibus, quod urbes illæ ad eam hæredi-
tatem nequaquam pertinerent. 2. Cardinalem
Furstenbergium ad Archiepiscopatum Colo-
nientem deposcebat Canonorum pars una,
Gallo adnitente, repugnante Cæsare. Alterâ
Capituli pars Josephum Clementem, Bavarix
Ducem postulavit, probante Roma, & Electû
confirmante. Istud injuriâ factum esse contendi-
dit Rex Gallix Ludovicus, moxquè Cæsari,
adversum Turcas in Hungaria felicissimè a-
genti bellum indixit. 1688.

11. *Quid memorabile in hoc bello gestum?*

In Palatina u inferiore Ludovicus rerum
late potius, Franconiam quoquè ac Sueviam
duris exactionibus emunxit. Verùm adductis
ex Hungaria Germanorum copiis, plures re-
cuperatæ sunt urbes; aliæ, quas inter Spira,
Wormatia, Frankenthalium &c, barbarè à Gal-
lis incensæ, ac vastatæ sunt. In Belgium sub in-
translata belli sedes, postquam nempe cum Ba-
tavis Hispani ad Cæsarem accessissent.

12. *Quanam pace finitum hoc bellum?*

Riswicensi, cujus sancientiæ necessitas de-
nuo Cæsari est imposita, disjunctis ab illo fœ-
deratis. In eas porò condictum est pacis con-
ditiones, ut Argentinam, & liberas quondam
Alsatiæ urbes retineret Gallvs; redderet verò

Cæsari Brisaccum, & Friburgum, Imperio Philippolim, & munimentum Kelanum. Lotharingia quoque ad Duces suos redire est iussa 1697.

13. *Quenam tertii belli Gallicæ causa fuit?*

Carolo II. Hispaniæ Rege Ann: 1700 ab-
quæ liberis vitâ functo, Regnum illud & Im-
perator, & Rex Galliæ sibi vindicabat. Leo-
poldo in Carolum filium jus omne suum tran-
sferente, Hispaniarum Rex proclamatus hic fu-
it 1703. Viennæ Contra Philippus Andega-
vensis Regni possessionem adiit, avo Ludovi-
co eum omnibus viribus adjuvante.

14. *Quantis hoc bellum progressibus gestum est?*

Cæsar misso in Italiam exercitu, quò præ-
cesserant Galli, Ducè Eugenio, urbes bene
multas in potestatem redegit. Inito subia cū
Batavis, Anglis, & quibusdam Imperii Princi-
pibus fœdere solemnī, in Hispanias Carolus
trajecit, ubi utramquæ fortunam expertus est.
In Germania exercitus Regis Galliæ Hoch-
stadij 1704. ab exercitu AngloCæsareo pu-
gna decretoria superatus est Tallardo cum
12000. Gallorum capto quâ parta Victoriâ
in Belgium translata est belli sedes, ubi felici-
bûs armis certatum pro Austria. Atquæ in-
ter hæc Leopoldum Cæsarem, & Religionis
studio, & mansuetudine præcipuè nulli secun-
dum, destituit. Ann: Imp: 47 C. 1705. Symb:
Consilio & industria

15. *Quæ memoranda evenère Leopoldo Imperante?*

1. Comiticia Ratisbonæ perpetua constituta

1663.

1663. 2. Regnum Hungariæ ad Austriacos cum pleno successionis jure transmittitur, illiusquæ Rex inauguratur Josephus I. 2687 3. Rex Romanorum dicitur Josephus & Augustæ coronatur 1690. 4 Fridericus Marchio Brandeburgicus Titulum Regis Borussia obtinuit 1701. Princeps verò Hanoveranus nonus Elector constituitur 1708. 5. Sæva pestis Vienneam populata est 1780. quo eodem anno horridus in cælo Cometes apparuit.

CAPUT VI.

Sæculum decimum octavum.

126. Josephus.

1. *Qua fortuna sub Josepho pro Monarchia Hispanica decertatum?*

Ad vorum omnia fluxere: recepta in fidem Bavaria, Belgium victoriis emensum, expugnatæ urbes munitissimæ. In Italia Ducatus Mediolanensis, cum Mantuano, uti & Neapolis, ac Sardinia Regna feliciter recuperata. In Hispaniis fida Carolo Regi sola Catalaunia, retineri tamen non potuit.

2. *Quo fato in medio victoriarum cursu interceptus est Josephus?*

In ætatis flore morbillis extinctus est Imperator felix, Magnanimus, ac mira comitate Majestatem temperare assuetus Ann: Imp: 6. Christi 1711 Symb. *Timore & amore.*

) 214 (

127 Carolus VI.

1. *Quæ mutata subito belli facies Carolo ad Imperi-
um vocato?*

Quàm strenuè pro Carolo certarat prius An-
glia, tam remissè ab obitu Josephi rem gessit;
quippe verebatur, ne viribus nimis augere-
tur Carolus, si ad Austriam accederet quoquè
Hispania stetit proin armorum felicem cura-
tum, factaque à Carolo secessione, pacem cum
Gallo-Hispanis composuit Anglia quàm lecu-
ti mox Batavi Lusitani aliique fæderati.

2. *Quo exitu clausum tandem bellum perfinax?*

Destitutus à sociis Imperator ad pacis con-
flicta verti debuit, Rastadii quidem 1714 com-
positæ majores controversiæ ab Eugenio &
Villarso, supremis copiarum Ducibus, ac tan-
dem restituta pax, quæ anno insequente firma-
ta est Badenæ in Iosephi Legatorum conventu
ubi difficultates etiam cætera quæ prætere-
rant Rastadii, sunt complanatæ. Solum Hispaniæ
Rex Phillipus paci nec subscripsit ipse nequè
cum illo Cæsar tunc est conciliatus.

3. *Quatenam cum Turcis bellum gessit Carolus?*

Venetis Moream, seu Peloponnesum Tur-
cæ eripuerant, cum ulturus injuriam Rei Pu-
blicæ supplicis ac sociæ Imperator in Hun-
gariam exercitum mittit Gemina insignis par-
ta victoria est Eugenio Duce, prima ad Petro-
wardinum 1716. Secunda ad Belgradum
1717. Urbes quoquè nobilissimæ Temeswari-
num, & Belgradum expugnatae cum Serviæ
Regni

Regni tum magná parte Cæsari subiectæ sunt, Biennio absolutum est bellum quòd in Itali- am vocarentur Cæsaris copiæ, adversùm Hi- spanos pugnaturæ, qui Neapolin & Siciliam recuperaturi advenerant. Sancita igitur pax cum Turcis Passarowitzii 1718.

4. *Cur Hispanorum classis in Italiam transmissa?*

Cæsare victorias in Hungaria accumulante, repentè Italiam subit Hispanorum classis, Nea- polin, Siciliam & Sardiniam à Cæsare rece- ptura. Verùm profligata, disjecta est navali prælio ab Anglis, Cæsarem denuo secutis. Si- ciliam ingressi nihilominus Hispani, parùm profecèrè; quippe cedendum illis deniquè fuit & Siciliá Cæsari relinquenda.

5. *Quid rei Convencio, seu Tractatus Viennensis?*

Pax est Cæsarem inter & Hispanum Viennæ sancita sine arbitris 1715. postquam nempe maximis sumptibus, castoquè labore Camerra- ci inter legatos diu agitatum de pace fuerat. Cessit Imperator suo in Hispanias jure; cessit Hispanus Italiam Cæsari cum Belgio, atquè in fœdus mutuuum condixèrè, ad quod anno pro- ximè sequente Moschorum quoquè Impera- trix, & inter Electores pleriquè accesserunt,

6. *Quid rei tractatus Hannoveranus?*

Fœdus est Hanoveræ sancitum inter Angliæ, Galliæ, ac Borussia Reges, cui accessèrè post- modùm Batavi, Dani quoquè, & Sueci Pax Cæsarem iuter, & Hispanum Viennæ compo- sita sine arbitris huic fœderi causam dedit: pu- pvgit enim Angliæ potissimùm Regem, se in

amicitiam stabilem Caroli & philippi animos coaluisse.

7. *Qualis ad Indos navigatio Auctoritate Cæsaris est instituta?*

Ostendæ erecta commerciorum societas naves ad Indos deinde missura, & merces inde in Europam adveitura. Hanc societatem ringentibus præcipuè Batavis, summo Belgii, & Germaniæ commodo, auctoritate Cæsarea stabilivit Augustissimus. ac privilegis munivit 1721.

8. *Quod nam est Symbolum Augustissimi nostri Imperatoris?*

Illud sibi elegit: *Fortitudine & Constantia*

Utramquæ virtutem, uti & alias omnes Cæsare dignas inter tot rerum discrimina, bella, negotiaq; gravissima in se expressit verè **MAGNUS CAROLUS VI.** Natus 1. 8bris 1685. Post bella cum Gallis & fæderatis Hispaniæ Sardiniaq; Regibus pace Imperii & tranquillitate serenata. 1730. post initam cum Oriente in castris ad Belgradum societatem. fide publica stabilitam, pacem ipse & requiem ingremio pacatæ Europæ invenit 1740. Ultimus è stirpe Austriaca, annos plusquam trecentos scepra Imperii sine interruptione tenente delendus ne magis, an defectione sanguinis spectandus, desit vivere 20. 8bris Fortunatus Mensis festiva nascentis beatitate funestissimus amissi Principis jugi dolore, idemq; felicitatis & exitus augurium. Occasione mortis in Octobri Augustissimi ultimi de Domino Austria-

ca Symbolum illud Friderici III. a. e. i. o. v. Ve-
lim variè explanatum, nunc à non nullis non
male intellectum: *Austria erit in Octobri Vidua.*

9. *Quis electus post Carolum VI. Imperator,
& cuius Familiae Claritudine insignitus?*

Principum & Electorum Bavariae, Carolus
Adalbertus, Elector Bavariae natus 6. 7bris
1697 Patre Maximiliano Maria, Emmanuele
ejus Bavariae Haerede Ferdinandi Maria, & A-
delaidis Henrietae filio ex Victore Amadeo
Duce Sabaudiae progenita, Matre Theressia
Cunegunda Sobieska Joannis III. animi & re-
rum bellicarum magnitudine clarissimi, & Ma-
riae Casimira praestantissima filia Henrici Mar-
chionis d' Arquiren, & Franciscæ delabchartæ
ex Materna Serie, ex Paterna verò Jacobi
Sobieski Castellani Cracoviae & Theophilæ
de Daniloviciis Palatinidis Russiae lectissima
nepre, quæ lucem aspexit 4. Marti: 1676. De-
sponsata per Procuratorem Varsaviae 1694.
quater & quinquaginta peracto annorum cur-
riculo vivis erepta 1730. Electus ad Augu-
stales titulos 24. Januarii 1742. Sub nomine
Caroli VII. à Germano suo Archiepiscopo &
Electore Coloniensi, (cui, hæc Officii præro-
gativa ab Archiepiscopo Moguntino solius
hujus solemnitatis causa collata die 12. Febr:
eiusdem Anni diademate redimitus.

*Quam longiori intervallo circumscriptum
illius regimen?*

Tantum Annorum inter bellorū, vicissitudi-
nes anno 1745. exhaustus 20. Janu: Mona-

chis. Et hic Princeps auspicio inaugurationis ad solium quem suspexerat mentem lætiores, contracta Imperii gloriâ expertus funestissimum. Heredem reliquit Filium unicum Carolum Maximilianum Anno 1729. Filia progenitum unâ cum Maria, Antonia, Josepha Anna, & Josepha Maria, præstantissimis tribus filiabus.

129. Franciscus I.

Franciscus è Familia Principum Lotharingæ Leopoldi D. cis Lotharingæ & Elisabethæ, de Principe Philippo d' Orbans prognatæ Filius, Natus 8. Dec: 1708. ab Anno 1723. ad Annum 1729. in Aula Imperatoris Comoratus. Eques aurei velleris 1736. declaratus. Portatis exterorum moribus per Hollandiam Angliam rediit 1732. Viennam Anno 1736. pactis Hymenei associavit Mariam Theresiam Caroli VI. Filiam natu maximam anno vergente in 1737. Magno Ducatu Hetrurix potitus eodem anno Vicerex & supremus Gubernator Hungariæ, Generalissimus Exercituum Romani Imperii simul Mareschallus denunciatus Anno 1741. communi regnandi sorte ad omnia hereditaria bona, à consorte sua cumulatus. Fasces Imperii delati eidem 23. 7bris 1745 Coronatus 4. 8bris. Prolem suscepit, Filium unicum Josephum Benedictum Augustum, natum 1741. 13. Martii. Filias, Mariam Annam 1728. Mariam Christinam 1742. Mariam Amaliam 1746.
pro-

progenitas. Auspicatissimum, præsentis anni
festiva Chronostici incidit posteritati gloria,
SIDUS PACIFICUM e Uropa Volis eX aUstrIa
or ItUr.

OBSERVATIONES Ad partem quartam Historiæ Imperatorum.

1. *Qualisnam Romani Imperii facies à Rudolpho
Hasburgico ad nostra usque tempora?*

Quamvis potentia opibus, & Provinciarum
numero prima & mediæ Monarchiæ Romanæ
tempora multò fuerint ultimis hisce Sæculis
clariora; minora tamen in Ecclesiam, & Rem-
publicam beneficia contulit postrema Impe-
ratorum series, dum pietate ac prudentia opu-
lentix superioris defectum compensavit.

2. *Quid in mystica Nabuchodnosoris Statua pedes
partim lutei, partim ferrei designabant?*

Ultimâ Romani Imperii tempora notaban-
tur, quibus varia illius membra æquè parùm
essent consensura quàm parùm cohærere po-
tessent lutum ferro admixtum.

3. *Quantum Ecclesiæ profuit series Imperatorum
ultima inde à Rudolpho Halburgico?*

Profuit quàm maximè: Italiam enim Ecele-
siæ centrum, perditura dudum fuerat Otto-
mannorum rabies nisi fræna identidem inje-
cisset Cæsarū præsertim Austriacorū fortitudo.
Dein hæresis quoquæ Germaniâ haud dubiè in-
tegrâ depastura fuisset, nisi Herodès iidem po-
tenter obstitissent,

4. *Quantum passa Ecclesia fuit ab haeresi ultimis
hiscæ sæculis?*

Plurimum sanè in Gallia, Germania, Dania
Suecia, Polonia, Hungaria & Anglia Augeta
verò maximis incrementis in Asia & America.

5. *Cur permittit Deus Romanorum Imperium variis
temporibus concuti atque etiam immutari?*

1. Ut non gloriatur adversus illum omnis
caro. 2. Hæc rerum omnium humanarum
conditio est perpetuò mutari, ut sapere altiora
& firmitiora discamus. 3. Uti sæpius ad fines su-
os adhibere Deo placuit Regnorum potentia;
ita quoque alias ostendit, eadom se in exe-
quendis suis consiliis minimè indigere

6. *Quenam Imperatorum Austriacorum decora præ-
cipua & singularia?*

1. Annis propemodum trecentis continuò te-
nent Imperiale solium, quod unius Austriæ
privilegium est. 2. Austriaci omnes: nullo ex-
cepto, virtutum laudibus, claruere, quod in
eo Imperatorum numero antea fuit rarissimū.

7. *Cur nonnulli Scriptores hæretici parum favent
Austriacis?*

Qui at lucem oderunt nocturæ, & Principes
verè orthodoxos erroneos Sectarii. Indè haud
agrè conficitur, quid eorum gerris, & ineptis
crisibus tribuendum.

8. *Verumne est Ferdinandum primum, & Maxi-
milianum II. Luthero fuisse addictos?*

Illud equidem optarent A catholicis, aut credi
ab aliis cuperent, uti & Carolus V. Lutheri te-
ctæ esse immortuum, quas malè factas fabulas
rident Catholici.

9. Unde Archiducum in Austriacos derivata
compellatio.

A Friderico secundo Imperatore honoris
causâ eo titulo sunt exornati.

10. Ubinam modò Circulus Burgundicus?

Districta ab Imperio Burgundiâ pars illius
in Belgio Austriaco superest.

11. Cur Imperatores Teutonicos etiâ Romanos
appellamus.

Quò Ecclesiæ Romanæ Defensores sint, ac
Tutores Monarcharum quoquè Romanorum
Successores.

12. Quo sensu accipiendum illud Friderici IV.

Symbolum a. e. i. o. u.

Communitè itâ exponitur: Austriaci Erunt In
Orbe Ultimi, vel Austria Erit In Orbe Ultima.

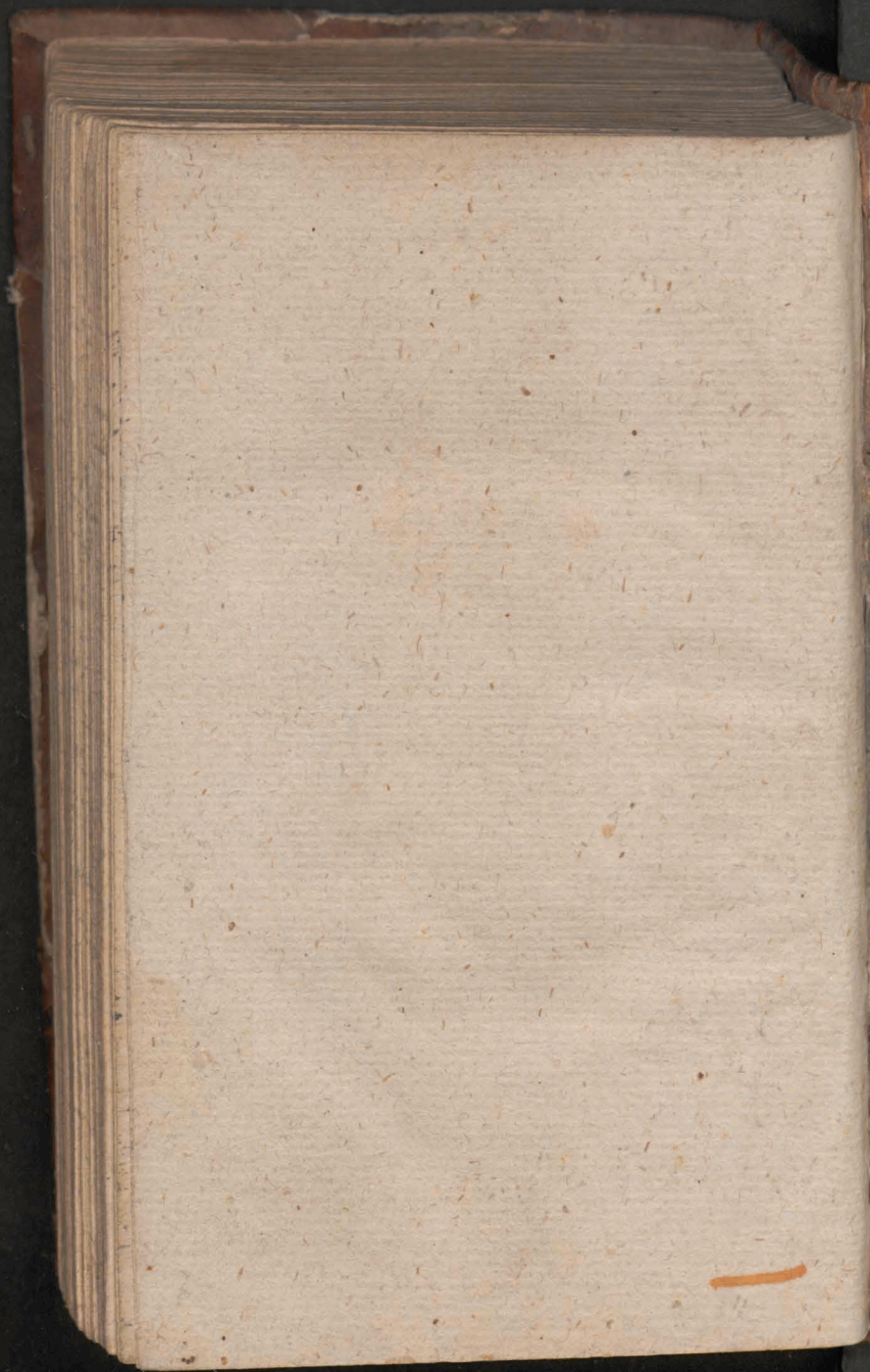
O. A. M. D. G.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

O. A. M. D. C.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0029421

